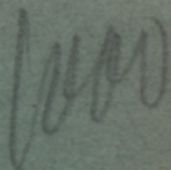

Latv. nod.

Augusts Zeidmanis

Manas dzīves principi

1 9 3 9
—————
A U T O R A I Z D E V U M S

Augusts Zeidmanis

[Redacted]

17

L. V. 2.
357507

0303050687

principi dzīves

J. Šmita grāmatu spiestuve Rīgā, Avotu ielā 36. Tālr. 96707.

Veltīta

Austrai Bikas kundzei

Laime.

Laime ir cilvēka jūtu noskaņojums. Par laimi sauc iekšējo īpatnējo apmierinājuma, prieka, pacilātības stāvokli, laimes izjūtu.

Laime ir dzīves īstais papildījums, ko cilvēks var sasniegt.

Kad mūsu domas un darbi sakrīt ar zemapziņas atzinumiem, tad tie ir dziļa miera un laimes sajūtas brīži. Par katru mūsu domu un darbu, par katru soli zemapziņa dod savu spriedumu. Tā ir mūsu iekšējais vērtētājs, kam liela un nemitīga ietekme uz visu mūsu dzīvi.

Brīnišķa vara piemīt zemapziņai; tas ir spēks, kas izprot dzīves kārtību tūkstoš reiz labāk par mums un māca mūs pareizi izprast dzīvi un tās parādības, aišķirt graudus no pelavām, patiesi labo no ļaunā. Viens īstas laimes pamats ir mūsu domu un darbu saskaņa ar zemapziņu, šo dzirkstelīti, kas kvēlo mūsos ikvienā.

Ārējie apstākļi var ietekmēt mūsu iedomu, laimi padziļinot vai aptumšojot. Ārējie apstākļi ir tikai palīgīdzeklis. Īstais laimes avots neatrodas ārējā pasaulē, bet cilvēka zemapziņā. Darbs ir dzīves laimes avots.

Iedomu, gribas un vēlēšanās papildīšana un apmierināšana ir laime, jo no to papildīšanas atkarājas laime, vajaga tikai zināt — ko iedomāties, ko gribēt, ko vēlēties?

Laime daudzreiz ir vēlēšanās piepildīšanās gaidīšanas stadijā. Tanī momentā kad vēlēšanās ir sasniegta un piepildas, laimes vairs nav; jo nekas nestāv uz vietas; kad laime sasniegta, cilvēks tūlīt iet uz priekšu: aug jaunas vēlēšanās, jaunas laimes izredzes, un tas ir ļoti dabiski. Laimes sajūta rodas jau iedomājoties pareizu vēlēšanos un mērķi, kuru piepildīšanās notiks nākotnē.

Laime ir meklējama un atrodama tikai sevī, nevis ārpus sevis.

Visiem lieliem vīriem sevišķa nozīme ir iedomām, gribas spēkam, darba mīlestībai (ar prieku darīt visu arvien mazliet labāk kā citi to dara) un visu savu spēku koncentrācijai uz vienu vienīgu punktu, un viņiem laime nāk pati no sevis.

Tava laime ir mana laime; vienīgi ar otra laimi var kļūt laimīgs; kas otru aplaimojis, tas pats ir laimīgs.

Lai cilvēka dzīve kļūtu pilnīgāka un laimīgāka, paaudzei vajaga piesavināties arī dzīves mākslu, tāpat kā visas citas zināšanas, un kuru nevar iemācīties bez nopietnām studijām un treniņa.

Katra cilvēka mērķis, neizdziestoša tieksme un vēlēšanās ir laime, un laimīgs var kļūt katrs — katrs ir pats savas laimes kalējs. Laime var būt ilgstoša, laime ir iegūstama. Daudziem ne prātā nenāk, ka laime pašam jāmeklē. Laime nāk tad, ja māc izmantot gadījumu. Laime ir cenšanās atrisināt notikuma pamatus.

Vienā pusē ir zināšanas, otrā — nezināšana, tas ir viss laimes noslēpums. Laime nāk tur, kur pareizi aprēķina iespējamības caurmēru un varbūtējo panākumu procentu, dibinātu uz zinātniskiem pamatiem.

Neatšķiroties no citiem, nav cerību pasaulē tikt uz priekšu. Lai gūtu panākumus un laimi, nepieciešams atšķirties no masas, kurai nekad nav laimes. Laimes sākums ir — kaut kādā veidā izcelties starp pārējiem.

Laimi maldīgi meklē bagātībā, baudās, slavā, sabiedriskā stāvoklī, ārējos apstākļos. Tas ir kļūmīgs pārpratums, kas nekad neved pie laimes, pie ilgstošas laimes. Par naudu var nopirkt dažādas baudas, bet vai var nopirkt laimi? Manta nav vērtība pati par sevi, bet tikai izjūtu līdzeklis. Velti meklēt laimi augstā stāvoklī: ne čaula, bet kods nosaka augļa vērtību. Kas pārkodis slavas riekstu, tas uz to skatīsies ar smaidu uz lūpām, bez skaudības. Pāri sabiedrības vērtējumam vienmēr stāv zemapziņas spriedums. Neesi citu spriedumu vergs!

Laipe ir ilgstošs, nesatricinams miers un labsajūta.

Ne vara par citiem, bet vara par sevi ir vislielākais ieguvums, kas dod laimi. Fizisko baudu pamatā stāv zināmas organisma prasības, lietderības principi, tie arī vienādi saistīti ar patīkamām izjūtām, bet organisms necieš pārmērības. Saprātīgam cilvēkam bauda ir līdzeklis padziļināt viņa laimi, viņš nekad nekļūst par savu baudu, savu kaislību vergu.

Ja gribi gūt paliekošu laimi, būt personība, ne iedomu un iegribu vergs, ne tauriņš, kas apdedzina savus spārnus maldugunīs, tad neatfaidīgā un sistematiskā pašaudzināšanas darbā iznīcīni arī baudu maldu tēlus, tāpat kā mantas un slavas tēlus.

Skaudība, atriebība, naid, dusmas, ignums, greizsirdība, bailes, bēdas, ļaunprātība, nežēlība, māņticība — ir laimes vislielākās ienaidnieces. Skaudīgais no-

laupa sev prieka izjūtu par saviem sasniegumiem. Cilvēks, kas nonācis ļaunu sajūtu varā, pazudina sevi un savu laimi, bojā savu veselību, kaitē tikai pats sev, saindē visu atmosfēru ap sevi, noslēdz pats savai laimei visas durvis un tad vēl brīnas, kāpēc viņš tik nelaimīgs?

Daudzi un dažādi ir fiziskie un psihiskie spēki, kas attīstas un krājas mūsos, un jo pilnīgāks ir to atraisījums, jo pilnīgāki un laimīgāki esam mēs pašī. Rūpes par sevi vai otru atraisa visus gaišos spēkus un pašu aplaimo.

Svarīgi attīstīt visus tos spēkus, kas mūsos ir, jo, atraisot šos spēkus, mēs panāksim arī savas laimes izjūtas kāpinājumu. Dzīves māksla ir—savu spēju atklāšana un attīstīšana. Šī spēja ir tā sauktais talants, ko rača un attīsta katrs darbs. Laimes izjūtu dod iekšējo spēku, talanta atraisījums. Pareizi skatoties, tu atradīsi savā „Es“ milzīgas labākās dāvanas, kurām nekad neesi licis darboties. Vajaga tikai vingrināties un papūlēties atklāt sevi snaudošās spējas un likt tās darbā, tad pastāvīga laime atrasta.

Darbība ir viens no galvenajiem laimes elementiem. Visas pasaules ilgas, griba un vēlēšanās bez darbības nav nekas. Tikai ar lielāko ātrumu un bez apstājas darbojoties, var kļūt par laimes lutekli.

Ja vēlies panākt laimi, tad saisties ar cilvēkiem, kuri zina vairāk nekā tu pats. Ja gribi zināt ko par laimi, tad negriezies pēc padoma pie nelaimīga. Dod laimei iespējamību tevi atrast un atzīmēt. Izmēģini savu laimi un nebīsties no klizmām un riska. Vairums ļaužu ļauj ar tik bīdīties, tos tikai bīda, kādu laimi tie var gūt? Pašuzupurēšanos, pašai dziedību un pieticību sludina un māca paraziti, kas pašī dzīvo uz citu rēķina, no citu asarām un sviedriem.

Jo vairāk laimes mēs izdalām, jo vairāk mums tās būs ko dalīt.

Vajaga izcelt labo, pozitīvo un priecāties par to, vajaga nomākt ļauno, negatīvo, neļaut tam izpausties, tas ir otrs ceļš uz laimi.

Domas ir spēks, kas dzemdē darbus, katra doma jau ir darba dīgļis.

Pārbaudot idejas, jādomā un jājūt ikvienam pašam sev, jāiegūst neatkarīgs skats uz dzīvi, domai jābūt oriģinālai. Īsta realitātes atslēga ir domu, jūtu un darbības neatkarība un saskaņotība.

Vēlēšanos vajaga uzturēt un stiprināt, neļaujot tai meklēt apmierinājumu sapņos. Ja sabrūk vēlēšanās, zūd cilvēcīgās būtnes augšana. Tā tad, ir jāsaprot sava iekšējā vēlēšanās, tā nav jānomāc, bet gan jāstiprina. Vispirms katram vajaga noteikt, ko tas vēlas panākt dzīvē. Neviens nemeklē laimi pēc citu prāta, bet pēc saviem ieskatiem, un tiem ir taisnība.

Šaubas ir ļoti svarīgas patiesības atklāšanai un saprašanai. Ja tev ir saprašana un drosmē šaubīties par ticībām un zināšanām, — tu esi patiesības mācekļis un pārliecināti sapratīsi, kā dot dzīvības ūdeni, lai veldzētu pasaules slāpes pēc laimes.

Priecājies par katru laimi un katra laimi.

Aplaimo citus, tad arī tava laime augs.

Sēj darbu — pļausi paradumu; sēj paradumu — pļausi raksturu; sēj raksturu — pļausi laimi.

Es jau izjūtu laimi, varēdams augt, attīstīties, darboties, atraisot savus radošos spēkus, izceļot pozitīvo un pārvarot negatīvo.

Ja cilvēks sajūt tieksmi kalpot vēl kādai augstākai idejai, atraisīt savus spēkus kāda lielāka

mērķa labā, tad tas ir vēl viens ceļš uz laimi, kura gals nav vairs saskatams, bet aizvijas, saulainos mūžības krastos.

Laime atnāk no turienes, no kurienes to vismazāk gaida.

Laime nestāv uz vietas, tā ir tikai īss atpūtas brīdis esamības nemierā.

Dzīves laime atrodas pareizā patikas izvēlē*).

Laimīgs ir cilvēks, kam dzīvē ir savs mērķis.

---

*). Izmantoju Longina Ausēja grāmatu „Ceļi uz laimi“, kuru ikvienam nopietni ieteicu izlasīt.

Mīla.

Mīla jeb mīlestība ir ļoti dažāda: ir vecāku mīla uz bērniem, bērnu mīla uz vecākiem, brāļa un māšas mīla, cilvēka vai cilvēces mīlestība, tēvijas vai dzimtenes mīlestība, vispārēja draugu mīla, īsta, vienīga drauga mīla, platoniska mīla, vīrieša un sievietes savstarpējā mīla. Šīs mīlas ir katra savādāka, bet visām viens vārds.

Ievērojamākās ir īsta drauga un vīrieša un sievietes mīla.

Īsta, patiesa drauga mīlas atributi augstākās no-teicošās īpašības ir: vaļsirdība, sirsnība, patiesība un uzticība. Kur nav visu šo četru īpašību, tur nav īstas, patiesas draudzības.

Platoniska mīla, starp vīrieti un sievieti ir idejiska, vienīgi ideāla prāta mīla, nevis seksuāla miesiska mīla.

Mīlā, kā starp domu, tā dzīves biedriem, satiekas un saderas arvien pretstati, kuri nav savstarpēji līdzīgi, bet ir ar vienādām tieksmēm. Tādi noderīgi viens otram, var viens otru papildināt un izlabot savus trūkumus, padarīt sevi vērtīgāku.

Vīrieša un sievietes mīla sadalas: istā mīlā, praktiskā mīlā, brīvā mīlā un kaislā mīlā.

Vīra un sievas mīlū vada seksuāla pašpavairošanās dabas kārtība, ka katram individam jānodrošina savas sugas pastāvēšana ar pietiekošu skaita pēcnācēju radīšanu.

Īsta vīrieša mila ir — milēt sievietē visu labo, daļo, cēlo, gudro, prātīgo reizē ar miesu. Vienīgi savienošanos uz prāta un miesas kopīgas patikas pamata sauc par istu milu un vienīgi tā ved arī pie laimes.

Praktiskā aprēķina mila nav ista mila un ir bieži nelaimīga.

Brīvā mila ir Amerikā pieņemts vārds milai, kuru noslēdz bez baznīcas laulības ceremonijas, dažreiz arī bez jebkādām formalitātēm. Šī mila ir dabiska, ne piespiesta, laba un godīga.

Kaisla mila nav mila, bet kaisle; milēt tikai miesu, bez daļuma un tikumības, nav mila, bet izvirtība, netiklība un prostitūcija.

Kas ir cilvēku mila savā būtībā, kurai tik varena nozīme? Mila modina un vairo drosmi, ir prieks un bauda, kas apreibina, ir ļoti tuvs satiksmē ar otru, kas patikams. Cilvēks, kas daudz nedomā, apmierinas ar vienu no šiem priekšstatiem un rīkojas saskaņā ar to.

Kad tiešam isti kaut ko milam, tad milamo saprotam, cenšamies to sargāt, netaupot savus spēkus un intereses. Bieži vīrietis mil sievieti, vai sieviete vīrietī nemaz neapsvērdami, ka viņu mila nav istu cilvēku mila, bet dzīvnieku patmila, egotisms, (ne pašmila, egoisms.) Īsta pašmila, egoisms ir cilvēku milas galvenā iezīme. Pavirši domājot, šis istās cilvēku milas jēdziens liekas nepareizs, neparasts, bet iedziļinoties lietas būtībā, tas izrādās vienīgi pareizais.

Parasti neievēro, jo neatšķir isto milas jēdzienu no neistā. Tautā pareizi nesaprot isto cilvēku milas būtību.

Egoistu no egotista, pašmīli no patmīļa, savtīgu no patīga atšķirt diezgan grūti, bet galvenā mēraukla te ir, ka egoists vienmēr dara visu uz sava rēķina un

par pakalpojumiem dod arvien taisnu ekvivalentu, pretvērtību; egotists turpreti visu dara uz otra rēķina, otru netaisni izmanto, dzīvo, eksistē uz otra asarām un sviedriem, ved ista parazīta dzīvi, kas nedomā dot taisnu pretvērtību.

Pasaulē nav cēlākas, lielākas laimes par to, kuru sniedz ista cilvēku mīla.

Tu saki, ka tu milē kādu personu, un tūlīt tev rodas greizsirdība, ja šī persona tevi nemilē vai milē citu. Vai tā ir mīla? Tikai muļķi to sauc par mīlu. Mīla ir abpusēji noslēgts savienojums.

Istas mīlas pazīmes: viens otram pilnīgi uzticas, līdzdaļa visas intimākās jūtas, domas un noslēpumus, viens otru pilnīgi saprot un cenšas palīdzēt otra vēlēšanās sekmēt un piepildīt; kur tas nenotiek, tur nav istas mīlas.

Lai tava mīla būtu vienmēr saulaina, milē nekā neprasidams, nekā negaididams. Tā nav ista mīla, jā gaida pateicību, baudu. Ir nelogiski, netaisni prasīt samaksu no otra par to, ka mums radušās kādas jūtas pret to. Tomēr gandrīz ikviens no sava iemīļotā to netaisni prasa! Izspiesta vai uzspiesta mīla nav nekā vērts. Dibini savu mīlu nevis uz to, ko vari ņemt, bet uz to, ko vari dot.

Mīla ir vadītājs un visa pamats, mīla iedarbina pasaules. Mīla ir dzīves visuma likums, un katra cilvēka praktisks uzdevums ir attīstīt savas spējas milēt.

Vispilkākā jūtu siltums parādas mīlā, kura ir dzīvības radītāja. Pēc Tagores domām mīla ir visu cilvēciņu vērtību avots un mēraukla. Mīla ir vienīgais pašmērķis, vienīgā pašvērtība.

Mīlas aforismi.

1. Vispirms vajaga nodibināt draudzību, tad — mīlu.
2. Mīla ir augstākā veida simpatija, glāsts un maigums.
3. Mīla nav patiesa, kad tai trūkst prāta simpatijas.
4. Mīla alkst pēc daļuma un patiesības.
5. Mīla ir dievišķa bauda, tā attaisno, piedod un atjauno visu.
6. Mīla aizmirst un pacieš visu, tā ir došana, nevis ņemšana.
7. Mīla ir tikai jūtu lieta, nevis greks, kas jānožēlo.
8. Mīla ir tāda, kādi mēs paši esam.
9. Mīla dzīvi vieglo un saldina, tā ir prieks un laime.
10. Mīla ir vienīgais, kas spēj piepildīt mūžību.
11. Mīla ir dzīveklis, kas saista vienu pie otra.
12. Mīla ir nenopērkama un neiznikstoša.
13. Mīla dibinas uz savstarpeju dzimuma pievilcību.
14. Mīla rodas, satiekoties ar vairākām piemērotām īpašībām.
15. Mīla, neievēro milamā rīcību.
16. Mīla atzīst otru par pilnvērtīgu būtni.
17. Mīla apgaismo un silda kā saules stars an veldzē kā ziedoņa vēsma.
18. Mīla neprasa, vai to pieņem vai ataida.
19. Mīla dzimst un mirst no dabiska cēloņa, neatkarīgi no mīlētāja.
20. Mīla ir mūžīga uguns, ko neviens nespēj ne ierobežot ne izdzēst.
21. Mīla, kas nekad neizbeidzas, ir savtība, pašmīla.
22. Mīlai kalpo viss radītais.
23. Mīlai nav vērtības, ja tā ir vergu mīla.
24. Mīlu var dot bez mēra: jo vairāk dod, jo vairāk rodas.
25. Mīlā var atrast visu, vajaga tikai prast meklēt.
26. Mīlā, tāpat kā mūzikā, neapnikt vienas un tās pašas melodijas.
27. Mīlā abpusējus trūkumus slēpj, laulībā tos rāda atklāti.
28. Kad patiesi mīlē, tad visām citām idejām nav nozīmes.
29. Pasaulē nav diezgan istas mīlas, tas ir viss.
30. Kamēr griežas dzīves rats, dzen to mīla vien un bads.
31. Rokas spiedienu ir pirmais mīlas vēsmas pūtiens.
32. Nevar mīlēt ne to, no kā mēs bīstamies, ne to kas no mums bīstas.
33. Vai! tam, kas mīlē miesu: nāve pagem visu. Mīlē prātu — nepazaudēsi!
34. Dīvām būtnēm mīlā saplūstot, atrisinas dzīves noslēpums.
35. Acumirklis rada kaisli, acumirklis to arī izdzēš.
36. Sieviete alkst laulībā paglabāt savus uzskatus un savu „Es“
37. Revienam nav tiesības upurēt savu „Es“ ne arī pieņemt „Es“ upuri.
38. Nevienam nav iespējams sev pavēlēt otru mīlēt vai nemīlēt.
39. Kad viens otru mīlē vai nemīlē, tur nekas nav līdzams, ne darāms.
40. Sieviete un vīrietis par otra mīlēšanu vai nemīlēšanu nav ne slavējami, ne peļami, jo mīlē vai nemīlē bez brīvas gribas.
41. Sieviete un vīrietis ir vienādas tiesības uz mīlu.
42. Cilvēka tiesības ir brīvi mīlēt un dzīvot ar to, kuru mīlē.
43. Mīla ir durvis, pa kurām dzīvība ienāk cilvēkā.

Cilvēka vērtība.

Cilvēka vērtība atkarājas vienīgi no paša cilvēka: cik augstu tu pats sevi novērtēsi, tik augstu un ne augstāk tu arī pacelsies; tādēļ savās iedomās un vēlēšanās nekad netēlo sevi zemu, nekad nenoliec sevi, nepājā, to iekal savās domās, prātā un pastāvīgi turi sev acu priekšā.

Lai rādītu kaut ko lielu, pašam vajaga būt sevi lielam.

Nepieciešami ir vajadzīgs pašlepnums, pašapziņa, pašuzticība, pašcieņa un pašpaļāvība vienīgi uz sevi un saviem spēkiem. Vajaga tikai saprast lietas īsto stāvokli, ka ne no viena tev nav ne mazāko tiesību ko gaidīt, cerēt vai vēlēties (ne arī būties), ka mēs esam atdoti un padoti vienīgi mūsu pašu spēkiem. To ievērojot, tu būsi jauns cilvēks, tev būs pavisam cits prāta stāvoklis un tu ar savādām acīm uzskatīsi pasauli.

Vajaga tikai droši iet uz priekšu, nebaidoties un nekautrējoties ne no kā un neaprobežojot un neapspiežot savu „Es“.

Jātic sava talanta varai, jāiegūst paļāvība savam spēkam, tad vienīgi kļūst stiprs. Nekas tā nenomāc cilvēku, kā šaubas par savu īsto vērtību, saka Vilis Lācis savā romānā „Cilvēki maskās“.

Orisons Sv. Mardens saka: tevi radot, daba nav rīkojusies pēc šablona. Mūsu vieta dzīvē mums jāatrod pašiem. Mēs esam tik lieli, cik lielas ir mūsu iedomas, griba vēlēšanās un mērķi.

Prentiss Mulfords saka: nekas tik ļoti nekaitē cilvēkam kā pašpazemināšanās. Kas spēj sevi iedomāties tikai uz kāpņu viszemākās pakāpes, tas paliks tur arī visu savu mūžu. Mācies nekad nedomāt par sevi kā par ko mazvērtīgu. Neizslēdz sevi nekad no iespējamības kādreiz turpmākā dzīvē pacelties pāri šīs dienas pasaules robežām. Ilgstošas gaidas uz panākumiem rada iemeslus, līdzekļus un ceļus uz šiem panākumiem.

M. Pavlova saka: tikai pašapziņa dod cilvēkam stipru pamatu un mierīgu pašāvēību dzīvei. Viņš var izveidot otra un savu personību.

Neticība sev ir vislielākais jaunums; uzticēties sev ir vienīgais mūsu kultūrus uzdevums, saka Akuraters.

Nav citas patiesības: mērķis, kuru nosprauž katrs sev, spēj attīstīt snaudošos spēkus, saka Krišnamurti.

Vingrinies fantazijā, iedomās panākt ko lielu, slavenu, sagaidīt panākumus. Kad kāds no niecīgas vietas paceļas līdz daudz augstākai, tas, lūk, ir drīkstējis domāt šo domu par augstāku vietu, un tā bija viņa neredzamais dzinejspēks, kas veda viņu augšup. Mierīga panākumu vēlēšanās ir vislabākais, auglīgākais veids pacelt savu domu spēku uz piepildīšanu.

Cilvēka iedoma, griba un pārliecība ir vareni spēki, nokalpini tos tavās interesēs iegūt dzīves labklājību.

Cilvēks ir tik liels, cik liels viņš jūtas.

Gudrība.

Gudrība ir vienīgais īstais labums, vienīgā īstā vērtība, no kuras atkarājas visas citas, vienīgā vērtība, kas dzīvi aplaimo un kas garantē cilvēka vēlējumos piepildīšanos.

Gudrs ir tas, kas vispirms pazīst pats sevi, kas nes cilvēkiem kādu labumu, zina dzīves un pasaules būtību un mērķi, grib un prot dzīvot saskaņā ar šīm personīgi noskaidrotām augstākām atziņām.

Gudram netikai jāvadas no prāta, bet jāatzīst šī prāta pilnība par augstāko ideālu, pēc kā jācenšas un ar kuru jāsavieno visa dzīve. Tādēļ nēiespējami, ka gudrs cilvēks nebūtu arī taisns, drošs, mērens un labs, un būdams labs, tas darīs labu, lai ko tas darītu un būs patiesi laimīgs. Rīkodamies ar gudrību, neviens nevarēs darīt aplam, jo tad gudrība vairs nebūtu gudrība.

Visi cilvēki tiecas, lai kļātos labi. Kurš cilvēks gan to negribētu? Prieks, laime un laba izdošanās ir galvenie labumi. Gudrība ir tā, kas visur pānāk, ka cilvēki ir sekmīgi un laimīgi.

Patiesi, kas grib kļūt laimīgs, tam jātiecas pēc saprātības un zināšanām, jāvingrinājas, jātaisa un jāņem kopā visi savi spēki, lai rastos taisnība un brīvība, laimīgas dzīves nosacījumi.

Tie nav tukši vārdi, tie visi ir ņemti no manas dzīves.

Gudriba ietver sevī dzīves un darbības noteiktu virzienu, radošu prasmi un gribu pildīt dzīvē to, ko atrod un atzīst par patiesāko, labāko, patīkamāko, vērtīgāko un nodēriģāko.

Gudriba dibinas vienīgi uz cilvēka loģiska prāta un reālas pieredzes pamatiem un mērauklām, vērsās uz pasauli un dabisko lietu kārtību.

Gudribas mērķis ir dot cilvēkam domu loģisko skaidrību, saskaņot viņa piedzīvojumu un pieredzes krājumus, palīdzēt racionāli organizēt sabiedrisko un personīgo dzīvi.

Gudribā apvienojas dziļākā atziņa, istā mīlestība, brīvības ciena un tas, ka katram jāpaļaujas tikai uz saviem pašā spēkiem.

Gudriba ir pamattikums, augstākā etikas māksla.

Visi cilvēki dzenās pēc atziņām, bet ļoti maz no viņiem iegūst dzīves gudrību, kas pastāv personīgi pieņemtā atziņu un pārlicību vienībā par pasaules un dzīves absolūto pamatu, būtību kopsakaru, augstāko mērķi un jēgu.

To gudro es neieredzu, kas pats sev nav gudrs.

Esmu mazliet gudrāks par otru taisni ar to, ka es nedomāju, ka zinu to, ko nezinu.

Vispārīgo gudrību dod atsevišķi cilvēki un laiks.

Dzīvot patiesi godīgu, taisnu un labu dzīvi ir gudrību gudriba.

Barība cilvēku dara stiprāku, zinātne — gudrāku, padoms — labāku.

Kas tiecas pēc gudrības, ir filozofs.

Visu uzņemt par labu kā notiek — ir pasaules gudriba.

Egoisms.

Egoisms, savtība, pašmila ir dabiska, laba un teicama īpašība.

Egoisms ir katra cilvēka iedzimtā īpašība, pamata dzenulis.

Mēs visi, it visi esam dzimuši egoisti, savtīgi, pašmīļi.

Savtība atspīd ikviena cilvēka darbā, cenšanās, mērķos, sabiedrības dibināšanā un valsts iekārtā.

Patmilu nevar ne izskaust, ne iznīcināt, tā ir vienīgais un galvenais cilvēka rīcības motīvs.

Mēs visi paklausam vienādam un vienīgam dzenulim — egoismam.

Ikviena cilvēks, ir egoists, ikviens vēlas izvest savu gribu, ikviens cenšas pēc sava mērķa, ikviens interesējas pirmkārt par sevi pašu, vispirms mīlē tikai pats sevi, rūpējas par saviem darbiem un priekšrocībām, par savām spējām un zināšanām, ikviens ir ietekmēts vienīgi no sava pašlabuma, viss, kas veicina mērķa sasniegšanu, viņu labvēlīgi iespaido un par citiem cilvēkiem viņš domā un interesējas tikai tikdaudz, cik no tiem var gūt kaut kādu labumu. Un tas ir pareizi.

Esošā valsts iekārta ir celta uz ideju, ka galvenais cilvēka ierosinātais ir egoisms.

Ģimenē egoismam sevišķa nozīme; mīla ir dabas dzenulis, ir īsta, tīra savtība. Nevienš nemīlē, ot-

ru, ja tam nekāds labums neatlektu. Pašlabums ir mīlestības pamats, tās cēlonis, tas tikai rada istu mīlu kalpot otram. Pat debesu valstību vēlas vienīgi aiz pašlabuma. Aiz kā cita ikviens vēlas laimīgs būt, ja ne aiz pašlabuma, pašmīlas, egoisma. Pakrāmējies vien ar savām domām pa savu noslēpumu kambariņiem un tu viegli to atradīsi.

Egoists koncentrē visu ap sevi, kalpo pats sev, interesējas par iekšējo dzīvi, cenšas pēc individuālās labklājības, dzīvo domu, ideju, jūtu, iedomu un tēlu valstī, no kuras izaug visas mākslas, filozofijas, izgudrojumi, visas idejas, kas veicina progresu un kulturu.

Cilvēks pats par sevi ir maza pasaulīte, kurai savas īpašas bēdas un sāpes, prieki un laime.

Egoists neiziet uz otra izmantošanu vai izsūkšanu (egotists to dara), viņš stiprina ikvienu „Es” apziņu un dziļu cieņu pret otru individu, kā sev līdzīgu.

Neviens nopietni nevar teikt, ka viņš nav egoists, savtīgs, pašlabuma meklētājs un ja kāds to apgalvo, tad viņš nav izpratis šo jēgu sakarību un neapziņas pats sevi kā esību; viņš ir muļķis vai melis.

Es esmu egoists, pašmīlis, es nebaidos un nekautrējos to atklāti pasacīt. Kadēļ liegties un liekuļot, ja šī īpašība nav noliedzama katra raksturā? Es nedaru ne mazāko nieku, pat pirkstu nepakustinu, kur man kāds labums neatlec. Tāpat to dara ikviens godīgs cilvēks. Es vienmēr daru labu citiem, mīlēju ikvienu kā līdzcilvēku bez izņēmuma, jo zinu, ka tikai aiz pašlabuma var un vajaga mīlēt otru un sagādāt tam prieku, laimi un labklājību. Es arī tās gribu.

Pateicoties nepareizai viltus mācībai, pašlabums, egoisms ir ierindots jaunās īpašībās un piespiests masķoties un noliegt sevi.

Nav neviena slavēna darba vēsturē, kas nebūtu darīts aiz savtības. Nemsim piemēram mocekli. Kas tad patiesībā ir mocekļis?

Vienīgi cilvēks, kas aiz mīlestības un pārlicības par savu lietu vai mācību iet droši nāvē. Mana lieta vai mācība ir tikai tā, ko es ar savu saprašānu esmu atzinis par pareizu. Šo lietu vai mācību es izplatu pasaulē, lai arī citi to saprot tā, kā es to esmu sapratis. Vai tas nav egoisms, savtība, pašmīla?

Ikviens var dzīvot savu dzīvi, bet tikai ne uz cita rēķinu.

Egoisms ir cilvēka vistuvākā un visdziļākā izjūtu apziņa, kas virza viņu uz priekšu un liek tam apzināties sevi kā īpatni, kam jācinās par savu eksistenci.

Šī apzinātība cilvēkā modina radošu spēku un dziņu radīt pēcnācējus, bērnus un darbus. Šī savtība rada kulturu, kas ved cilvēku pretim progresam. Ja cilvēkam nepiemistu šī īpašība, visas viņa dabas dotās dāvanas paliktu neattīstītas. Viņš nevarētu izturēt cīņu par savu eksistenci, nevarētu eksistēt.

Viss tas, kas stājas egoisma tieksmei ceļā, mūsos rada nepatiku. Faktiski mēs patīkamo pieņemam kā derīgu, labu, nepatīkamo kā kaitīgu, ļaunu. Organisms ir ierīkots tā, ka patīkamais tam ir derīgs un nepatīkamais kaitīgs. Šai patīkas tieksmei liela nozīme ikviena indivīda dzīvē.

Labdarība, kad mēs rīkojamies citu labā izliekas it kā pašmīlas egoismu izsmiešana un sevis neievērošana, bet patiesībā egoisms, dažreiz arī egotisms, izvēlas šo ceļu kā visvieglāk, visātrāk un visdrošāk pie mērķa vedošu: liekas, kā kaut ko par velti dāvina, bet īsteni ar nolūku, zīnot vai nezīnot, aizdod uz augļiem,

kas vienādi atmaksājas. Tā ir augstākā gudrība, ne katram zināma.

Savtība rada lielas personības. Individualais egoisms ir tikpat nepieciešams cilvēkam viņa dzīvē kā dienišķa maize. Ikvienam, lai kas viņš būtu, viss jāmeklē sevi, nevis citos.

Aiz savtības cilvēki savienojas, aiz savtības tie milē, aiz savtības strādā, aiz savtības nāk pie istas brīvības.

Kam trūkst egoisma, trūkst arī īpašnējas personības, saka Oskars Uaiilds, (Wilde).

Šopenhauers saka, ka galvenais pamata dzenuļis cilvēkā ir egoisms — dzišanās pēc mīlas, pašuztura un labklājības.

Egoisms un egotisms ir divi pretēji jēdzieni.

Egoisms, savtība, pašmīla nozīmē dabisku, labu, teicamu īpašību, visu darīt uz savu rēķinu, dodot pretvērtību.

Egotisms nozīmē visu ļaunu, nicinamu, visu darīt uz otra rēķinu, otru izsūkt un izmantot, gūt sev labumus no citu sviedriem un asarām, nedodot pretim ekvivalenta, līdzvērtības.

Angļu valodā, visā pasaulē, sevišķi Amerikā ziņa un pastāvīgi lieto šos divus vārdus to nozīmē.

Patība un patmīla ir mūsu vārdi, kuri saskan ar egotismu un lietojami vienīgi ļaunā nozīmē.

Tikumība.

Tikumība, etika morale ir viens un tas pats.

Tikumība pati par sevi nav īpašība, tikumība ir abstrakst vispārējs kopības vārds, vienmēr savienots ar kādu noteiktu īpašību; tikumības sastāvdaļas: gudrs, drošs, labs u. t. t.

Tikumība, etika ir mācība par individu sabiedriskiem uzdevumiem un aptver cilvēku attiecību nosacījumus.

Tikumība ir jāmāca un to māca, to veido vienīgi vajadzība.

Tikumība izpētama, vienīgi paša „Es“ novērojot, jo par drošu atziņu var pieņemt tikai to, pie kuras nāk, pētījot pata sevi.

Istas tikumības pamats ir individualā laime un labklājība. Kas cilvēkam sagādā istu tīksmi, veicina viņa laimi, tas ir labs; kas sniedz pretējus rezultātus, tas ir ļauns.

Labu grib ikviens, tikai nezina kas viņam būtu labs. Cilvēks aiz nezināšanas vai isredzības aizraujas no ātri pārejošas tīksmes vai baudas. Viņš nezina, kam dēļ vajaga ikvienu līdzcilvēku mīlēt un tām pakalpot. Reliģija to ne tikai saprotami nemāca, bet tur preti māca, ka vienīgi tās piekritēji ir krietni cilvēki, kurus var mīlēt un tiem pakalpot.

Mīlestība pret ikvienu līdzcilvēku, viņa laimes un labklājības veicināšana ir faktori, kuri ir nepiecie-

šami vajadzīgi manis paša istai laimei, manis paša labklājībai, kura man nav sasniedzama, ja es neievēroju citus, jo, ko sēsi to pļausi.

Ne jau aiz kāda pienākuma jāmīlē un jāpalīdz otram: kas nevēlas sev laba, tam labu var arī nedarīt.

Daudzreiz, pienākuma valga galu tur kāds liecēdis, Es negribu, kā mani ved pie valga, es arī negribu nevienam lo mest ap kaklu. Pret mani nevienam nekādu pienākumu nav, atsvabinu katru.

Ista tikumība ceļas no atziņas: rīkoties saskaņā ar dabu un labprātīgi pieņemt, nenovēršamības.

Tikumību nosaka dzīves apstākļi, valsts satveršme un audzināšana, bet to galīgi noteic cilvēka pašlabums, kas saplūst kopā ar vispārības labklājību, kura var uzplaukt tikai tur, kur cilvēks, veicinot vispārējo labumu, vēicina arī savu, kur viņš, nekaitējot vispārējam labumam, nekaitē arī sev.

Tā ir nezināšana, kas pašlabumu un vispārējo labumu sared konfliktā. Šai nezināšanai vajaga darīt galu, vajaga atrast audzināšanas veidu, kas saskan ar prātu, lai laimi nodibinātu cieši uz visiem laikiem.

Lielais tautsaimnieks Adams Smits izteicies, ka egoisms, savtība, pašmīla cilvēku sabiedrības uzplaukšanai ir tikpat nepieciešami kā līdzjūtība pret mūsu tuvākajiem.

No novērojumiem un pieredzes izstrādājusies veca paruna: „Ko negribi lai tev dara, to nedari arī otram.“ To varētu tikai tad pieņemt par tikumības mērauklu, ja griba nebūtu relatīva, jo zaglis, smēķētājs, dzērājs pavedina, iespaido, māca otram to, kas pašiem patīk, ko grib: zagt, smēķēt, dzert, ta tad jauna.

Lai sabiedrība kļūtu labāka, tad atsevišķai perso-

nai vispirms pašai vajaga laboties. Cilvēcei nevar kalpot tas, kas cilvēkam nekalpo.

Dabas notikumi un parādības ir lielāko daļu nenovēršamas, tādēļ no tām mēs neizvairamies, bet samierinamies ar tām. Citi notikumi ir nenovēršami līdz tam momentam, kamēr tie nav zināmi.

Daži saka, ka visa tikumības būtība dibinoties tikai uz ieradumu. Katrai sabiedrības formai, katrai tautai, katrai šķirai esot savi tikumības uzskati, kuri bieži vien esot ļoti pretrunīgi, tā kā kādas absolūtas tikumiskas normas nemaz neesot.

Katra tikumība ir relatīva, tikumiskās normas ir padotas pastāvīgām pārgrozībām. Tādēļ ir neprātība, kādas tautas vai šķiras zinamas tikumiskas normas izskaidrot par netikumiskām, tādēļ vien ka tās runā pret mūsu pašu tikumiskajām normām. Netikumība var būt tikai novēršanās no pašu morales.

No tikumiskā viedokļa mēs paši un mūsu līdzcivēki ir mērķis, nevis līdzeklis.

Etikai vienmēr vajaga būt tikai zinātnes objektam; zinātnei tikai pienākas tikumiskos dzenuļus un ideālus izpētīt un izskaidrot.

Tā nav tikumība, kas izpildīta baiļu tieksmju, atalgojuma, goda, slavas, naudas vai citādu iespaidojumu dēļ, tikumība ir vienīgi tā, ko dara no labas gribas brīvi aiz iekšējiem motīviem, ne ārējiem.

Cilvēkam ir jādzīvo brīvi, tikai ne uz otra rēķinu, neiespaidojot varmācīgi otru ne fiziski, ne psihiski.

Smalks, labs raksturs, dibināts bez kādas tikumības, parādas ikvienā patstāvīgi domājošā cilvēkā.

Nekas nav nolemts, jo nav lēmēja.

Patika un laime ir cilvēka tieksmju un cenšanās nepieciešams mērķis. Ja mēs necenšamies pēc kāda

mērķa, tad viss ir bezvērtīgs. Mērķis ir pašvērtība, tāpat kā laime, gudrība, mīlestība, patiesība un citas galvenās īpašības.

Visas kulturas darbības saturs un mērķis ir vērtību piepildīšana. No vērtību novērtēšanas izaug ideāli, mērķi un uzdevumi. Katra darba augstākais saturs kalpot tikumisku vērtību piepildīšanai.

Sasniegt īstenībai derīgu atziņu ir teoretiskā prāta uzdevums; iegūt vērtības to derīguma dēļ ir praktiskā prāta lieta. Vērtības atziņu noteic mūsu mērķi un vada praktiskās dzīves darbību.

Kad iedomājamies divējādās šķiru morales — tikumības viriešiem un sievietēm, bagātiem un nabagiem, kungiem un kalpiem, aristokrātiem un proletariem, studējušiem un nestudējušiem, kristīgiem un pagāniem, katoļiem, žīdiem, luterāņiem u. t. t. tad tā ir skaidra liekulība, netikumība.

Tikumība ir savstarpēja vienošanās paturēt to, kas kuram pieder: zemi, namus mantu un sievietes, saka Anatols Franss.

Morale ir cilvēku radīta, un kā tāda tā mainas un attīstas līdz ar pārējo apstākļu pārveidošanos, saka Romens Rollans.

Jādzīvo pašam sava dzīve, atraisoties no sabiedrības aizspriedumiem un viltus morales ieskatiem, saka Filips Openheims.

Ja morale būtu zudusi, tas priekš man neko nenozīmētu, jo no manis neatkarājas ne tās pastāvēšana, ne bojā iešana. Visi filozofi būvējuši savas sistēmas, ignorejot morāli, saka Fridrichs Ničše.

Morale neprasa ne sevišķas prāta spējas, ne stingru raksturu, saka Anatols Franss.

Divos pretējos polos atrazdamies, kā mežonis tā domātājs vienlīdzīgi jūt riebumu pret morali, saka Onore de Balzaks.

Morale ir šķidrums, ko vājie lieto, lai apslēptu savu nespēku, saka Moriss Dekobra.

Tikumība ir izdudrojums, saistošo noteikumu paveids, sabiedriska sprieduma lapa, kuru ar pietismu kādu laiku izpilda, saka Stefans Žeromskis.

Brachfogels savā romanā „Fridemans Bachs“ saka: Tikumīgie jau kopš laika gala bijuši lielākie nelieši pasaulē. Viņi izliekas, it kā rūpētos ne par savu, bet par mūsu tikumību un par neesošas dvēseles labklājību.

Neils, radikalās skolas vadītājs Anglijā, saka, ka ikviens bērns piedzimst nevainīgs un labs, audzināšana, un par visām lietām moraliska audzināšana, padara viņu sliktu.

Ir tikai viens tikums un tas ir drosme, saka Zenta Mauriņa.

Taivāns, Rīgas V ipatn. skolas priekšnieks, „Jaunākās Ziņās“ raksta, ka te patiesībā arī nav jābrīnas, jo vārds „pienākums“ ir samērā jaunlaiku darinājums, un tādu prasīt no jaunatnes pašu veidotu pienākuma apziņu, ir nedabiski.

Mūsu dzīves ceļš nav gatavs, kamēr no savām domām neesam izdzēsuši vārdu „pienākums“, saka Hermans Zudermanis.

Rainis saka, ka pienākumu var uzlikt vienīgi pats sev.

Neviens nevar uzlikt otram pienākumu, kas nebūtu pienākums arī viņam pašam.

Kur nav tiesību, tur nav pienākuma.

Kauns.

Man raksta: „Daudz ko es nemaz nedarītu un ļoti labprāt to nedarītu, ja neizjustu pienākumu, ja nebūtu vienkārši neveikli, nebūtu kauns to neizpildīt.“

Vai tad tu līdz šim vēl nezini, ka kauns un neveiklība ir vienīgi skaidru iedomu rezultāts.

Vai mazums tādu atgadījumu, kur pats nekauņas, bet otru kaunina, kur pats nepilda pienākumu, bet no otra prasa tā pildīšanu.

Tā tad, kauns un neveiklība šinī gadījumā ir bijušas ļaunas īpašības, kuras uzliek vāžas, padara cilvēkus par vergiem, piespiež tos pastāvīgi darīt nelabprāt, nepatīkamas lietas.

Kauns, tāpat kā apgērbs, ir tikai cilvēku darinājums. Kauna jūtas nepazīst dzīvnieku pasaule, un tās bija svešas pirmatnes cilvēku sabiedrībai, līdz pat vēlākiem laikiem.

Tā ir nosodama viltus, ļauna pienākuma un kauna sajūta, kas saka, lai nedarītu to, ko labprāt ar patikšanu būtu darījis.

Izpildīt vajaga vienīgi to, ko valdība skaidri un gaiši uzliek par pienākumu, jo dod pretī tiesības.

Iedomas kļūdas un ļaunumi, tāpat kā pienākuma un kauna jūtas, ir ārstējamas vienīgi ar labām iedomām. Šīs īpašības var atmest ļoti viegli. Kad atgādās pienākums, iedomājies pašpaļāvību vai citu kādu labu īpašību, kad uzmācas kauns, iedomājies pašapziņu un pašuzticību, neveiklības vietā veiklību, un tu būsi glābts.

Cilvēkiem daudzreiz jādara kas neērts, no kā nav ērti atteikties, bet to nevajaga par pienākumu uzssatīt.

Cilvēks nevar nekad pilnīgi laimīgs justies, kamēr viņam ir verdziska pienākuma un kauna sajūta. Kas mūsu dabiskai laimei stājas ceļā, tas ir ļauns.

Kautrība ir tikai sociālas pieklājības forma, kura mainas līdz ar laiku, ierašām, apkārtni; tā ir maksa, kas aizsedz dažus neglītumus. Nemelosim viens otram, būsim taisnīgi, tas ir galvenais.

Kaunam nevar būt vietas, kad cilvēks zinamu darbu vai stāvokli neieskata sev par nepieklājīgu, nepiešķirdams nozīmes tam, ka daži viņu nopāļā par to.

Mans bērns.

Mans rakstiņš ir mans bērns, mans pēcnācējs. Ko tu teiktu, ja kāds ar tavu bērnu apietos negodīgi? Tāpat man ir neapšaubamas tiesības prasīt godīgu apiešanos ar manu bērnu, lai arī kāds viņš izskatītos.

Tu vari viņu nemīlēt, pagriezt viņam muguru, neievērot viņu, tas ir viss; mājas vietu viņš ņems vienīgi pie tā, kuram viņš patiks.

Es rakstu vienīgi tiem, kas man piekrit, kas man simpatizē, kas vēlas tādi palikt kā es vai mani pārspēt. Kas nepiekrit mani uzskatiem, ar tiem man nav ne mazākā sakara. Tomēr es neuzspiežu nevienam savus uzskatus, viss atkarājas no katra pilnīgi brivas vēlēšanās un gribas.

Pārlicība ir augstāka par visu.

Savas pārlicības dēļ cilvēks cieš un pat mirst.

Prāts.

Kas ir prāts? Vai prāts ir būtība, organs, konkrēta lieta?

Nē prāts nav būtība, ne arī kas konkrēts, tas ir vienīgi smadzeņu darbības nosaukums. Fiziskās, materiālās smadzenes ir cēlonis darbībai, ko sauc par prātu.

Vienīgais domājošais, filozofējošais un analizējošais mehānisms, kuru mēs zinām, ir cilvēka smadzenes.

Evolūcija izskaidro smadzeņu sistēmas pakāpenisku attīstību: no vienkārša veida uz vairāk komplikētāku veidu.

Prāts ir attīstījies un vēl arvien attīstās. Kad bioloģiskas formas kļūst komplicētas, tām seko prāta attīstība. Saprāts nenāca pasaulē, tāds, kāds tas ir tagad.

Prāta diglis ir atrasts zemākos kustoņos, augos, kristallos, pat mūžīgi pastāvošā atomā, jo kustība ir prāts.

Cik tālu mums zināms, cilvēks ir vienīgais dzīvnieks, kas var domāt par ko abstraktu, atsevišķi tikai domās nojēdzamu, pretstatā konkrētam. Visas zemākās prāta formas nāk no patiesas īstenības, empiriski, no pieredzes, no tiešas novērošanas.

Aktīvas smadzenes nosaucam par prātu, tāpat kā fiziskas māgas darbību par gremošanu, kur patiesa sagremošana nenotiek.

Smadzenes ir salīdzināmas ar vijoli, nervi — ar stīgām un prāts — ar skaņu.

Daži teisti apgalvo, ka esot universāls prāts jeb spēks.

Tad mums būtu jāpieņem, ka kaut kur „ārpusē“ atrodas varens, vienīgs spēks piepildīts ar bezgala intelligences, saprāta krājumu, no kura šis „spēks“ ielej pa karotei ikviena cilvēka galvā, tādā kārtā to pārveršot no lempja, zemes pikas par prātīgu cilvēku.

Reiz mēs uztveram domu un domāšanas materialistisko izredzi, prātu kā fiziska orgāna funkciju, mēs sagraujam mistisko parādību līdz ar rezervuāru, no kura saprāta sīkdaļas tiekot pārnestas uz cilvēkiem. Smadzenes galvas kausā ne ar ko nepierāda, ka tās būtu gabals no lielām kosmiskām smadzenēm.

Nevajaga un nevar pieņemt smadzeņu funkciju, abstraktu vārdu—prāts—par konkrētu objektu.

Tas pats attiecas uz spēku. Spēks, enerģija ir vienīgi viela, materiāla kustības nosaukums. Nav materiāla bez enerģijas un enerģijas bez materiāla. Materiāls un enerģija ir viens, tikai divas formas. Ikvienam pielaiž rupju kļūdu, kas runā par spēku, nedomājot par vielu.

Visi visuma materiāli eksistē mūžīgi.

Kvilendas klinikas direktors, Dr. Džordžs V. Krils saka, ka mūsu smadzenes ar spēku, barību apgādājot tiroīda un adrenalā dziedzeri, kas sastāda 4 kvadriljonus dinamo šūniņas, kuras izsviež īsu viļņu starus, tā tad prāts ir elektrības produkts, ko ražo materiāls. Šie izstarojumi atsvabina elektronus no šūniņu protoplazmas un tie iedarbina elektrību un rada domas un prāta darbību.

Bailes.

Baiļu sajūta cilvēkā ir nenoliedzami iedomāta slimība, kura izpaužas mazdūšība, labas gribas trūkumā, glēvulībā, verdziskumā. Vesela saprāta cilvēkam bailes neeksistē.

No vecāku puses, vislielākā aplamība ir, ja bērnos kopš mazām dienām attīsta baiļu sajūtu.

Bailes saēd bērna un arī liela veselību, dzīves prieku un laimi, traucē viņu attīstību un padara viņus par mūžīgiem vergiem, kamēr viņi nav no bailēm pilnīgi atsvabinājušies. Bērns ieaudzinātās bailes nespēj atvairīt; skaidri zinot, ka nekas jauns nevar notikt un nenotiks, viņš bailes pa lielākai daļai slēpj no vecākiem un tiem bērnu mokas nemaz nav zinamas. Bailes nav iedzimtas, bet ieaudzinātas.

Baidīšana ir visparastākais atturēšanas paņēmieni un baida dažādos veidos. Bailes attīsta ar biedinājumiem, nostāstiem, pasakām, dažādiem dzīvniekiem, tumšu, sodiem, reliģiju murgiem u. t. t.

Jaunlaiku audzināšanas metode ir spērusi milzīgu soli uz priekšu un pilnīgi atmetusi bērnu sodīšanu.

Baiļu sajūtas ar laiku var izvērsties par psihisku slimību un baiļu maniju. Vēlāko baiļu īstie cēloņi jāmeklē mazbērna uzņemtos iespaidos. Bērnā pieaugot, šie pirmie baiļu radītāji aizmirstas, nogrimst zemapziņā. Tikai zināmos apstākļos tos sakustina, un apziņā uzpeld pirmatnējie baiļu pārdzīvojumi, kas ar apzinīgu prātu, nav ne izskaidrojami, ne attaisnojami.

Cilvēks vēlākos gados, ar prātu aptverot audzinātāju vai vecāku samelotās briesmas, varētu sevi likvidēt agrā bērnībā radītās bailes, bet tas nav tik viegli, vēl pieaugušam bieži jāpārdzīvo šī baiļu sajūta.

Bērns ļoti viegli, padodas mātes, tēva vai audzinātāja iespaidam, un ir jābūt ārkārtīgi uzmanīgiem, lai bērnu pasargātu no vismazākā baiļu iespaida, lai baiļu jūtas kļūtu pilnīgi svešas, nepazīstamas, lai vārdu „bailes” pilnīgi izslēgtu no sarunas kā neesošu nevajadzīgu.

Pareizi audzināti bērni Amerikā bailes pilnīgi nepazīst, un tur pieaugušiem vārds bailes neeksistē, viņiem nav nekā, no kā būtu jābaidās.

Kā no slimības vieglāk izsargāties nekā izārstēties, tā arī audzināšanā no netikumiem izvairīties vieglāk nekā tos vēlāk iznīcināt.

Bailes ir viena no izplatītākām abstraktām slimībām, tās nogulstas cilvēka smalkākās jūtās un rada nespēcības digļus. Bailes velk arvienu atpakaļ, bet nekad uz priekšu. Bailes ir reakcija, nevis progress. Bailes iznīcina, nevis uzbūvē; nokāpina, padara cilvēku par vergu, nevis brīvu. Bailes ir iedoma. Bailes vairo dažādu reliģiju kultū. Bailes jāizdzēn no cilvēka, ja gribam progresēt.

Mēs gribam brīvi būt, tā ir patiesi izglītota cilvēka mēraukļa; bet pilnīgi brīvs ir tikai tas, kas nepazīst bailes, kas ne no viena nebaidās. Ir tikai viens patiesais ceļš, viens ierocis baiļu iznīcināšanai un brīvības sasniegšanai, tas ir pareiza iedoma, stipra griba, pārliecība un pašpaļāvība.

No pērkona baidās ļoti daudzi, no zibens ne. Kaut viens varētu pateikt, kālab baidās no pērkona? Vienkāršs troksnis. Pērkons nevienam nav ļauna padarijis un nepadaris. Zibens vienīgais ļaunuma darītājs,

bet no tā nebīstas. Kas zina pasiesību, tas nebīstas ne no pērkona, ne zibēna.

Ar bailēm „tev būs„ savu dievu mīlēt, ar bailēm debesis kāpt, bailu dēļ labam kļūt, tad „tev nebūs„, to un to darīt. Visur draudi un bailes, visur spekulēts uz zemiskām maldū jūtām. Kur ir reliģija, tur ir bailes, bailes no reliģijas nav šķiramas, reliģija ir dibināta uz bailēm, reliģijas sekas ir bailes. Bailes rada naidu, bailes ir aklas varas kalps un jauna īpašība.

Laime atrodas smadzenēs. No mazājām šūniņām staro speks. Nepārtraukta domu straume skrien pasaulē. Domas padara tevi par kungu vai par vergu. Lai mēs būtu kungi par savām domām, mums vajaga domu straumi iesprostot, ieslēgt, kā akumulātoru vajaga taupīgi apieties ar mūsu dāvanām un īpašībām. Mums jāmācas vienīgi krāt labas domas. Nevienai lietai pasaulē nav lielāks spēks kā domai. Smadzeņu šūniņas ir brīnišķīgs ierocis aizsargāšanai un savu vēlēšanu piepildīšanai.

Drosme iedoma un griba ir gaišākie ceļa pavadoņi mūsu dzīvē. Drošs cilvēks ir pretstats bailīgam. Bailes padara nedrošu, glēvu. Baiļu padoms ir arvien slikts un nederīgs. Domas, vēlēšanās un griba ir sēklas, no kurām izaug mūsu raksturs.

Laimīgs cilvēks ir tas, kas nebīstas. Tik ilgi kamēr vēl palikusi viena daliņa bailu — par laimi nevar būt runa. Laimīgam būt un otru aplaimot ir cilvēces augstākā misija. Laimīgs kļūt var ikviens, pēc savām domām, jūtām un pārlicības, tikai tad, kad no prāta būs izrautas mazākās bailes. Ir vesela rinda amatu un veikļu, kur var darbojies tikai tādi cilvēki, kas ir pilnīgi bez bailēm.

Cilvēka domas ir viņa liktenis, un kā viņš domā, tāds viņš ir. Apkārtne, paša domas un griba rada at-

gadījumū. Stiprs, gudrs un drošs cilvēks aizdzen katru domu, kura nesaskan ar viņa dzīves uzskatiem, un pieņem tikai tādas domas un apkārtnes iespaidus, kas padara viņa prātu bagātāku un stiprāku, jo zemapziņa ir kā sūklis, kas uzsūc visu, kas atgadās, labu vai ļaunu. Katra satiksme ir ņemšana vai došana. Sargies no raksturiem, kuriem tu nesimpatizē.

Prentiss Mulfords saka: „Pavēli sev pa reizai justies brīvam no katrām bailēm. Ikviens šādas uzstāšanās mirklis ir mazs solītis uz iespējamību atsvabināt sevi uz visiem laikiem no bailu verdzības saitēm. Apziņa savās mūžības sferās nepazīst nekādas bailes.

Vergu galvenais netikums ir vienmēr bijis bailes un piesliešanās, no tā mēs pazīstam katru vergu, bagātas, augstas vai zemas kārtas, saka J. Akuraters.

Bezbailibas likumi: palaisties droši uz savu spēku, gribu un pārliecību; milē tikai visu īstu un patiesu; cīnies līdz pēdējam elpas vilcienam par taisnību; nebaidies ne no viena un ne no kā; uzturi katrā gadījumā dzelzs enerģiju un mieru; saejies tikai ar labiem, stipriem un gudriem cilvēkiem; nedomā nekad, ka tavas vēlēšanās un mērķi būtu par lieliem un augstiem, jo cilvēka vērtība atkarājas no viņa paša, cik augstu viņš sevi novērtē.

Liktenis.

Kas ir liktenis? Liktenis ir tukša skaņa, vienkāršs vārds, kādu neintelligentiem ir simtiem. Pēc citas uztveres liktenis esot nezvērs ar tūkstoš galvām, kas sēžot tronī un paredzot visu uz priekšu, kas katram jaunpiedzimušam nolemjot, kas un kā viņam notiks viņa dzīvē, kas visu noteicot uz mata tā, kā visam ir jānotiek, lai darītu ko darīdams.

Likteņa nav, tāds nezvērs neeksistē; tās ir tikai iedomas vai neapdomāta ļaužu paruna. Vārdu liktenis vai liktenīgs lieto nezinātājs, vai muļķis.

Liktenis ir parocīgs vārdiņš, ar ko var viegli attaisnot un izskaidrot savas neveiksmes, vilšanos un trūkumus.

Kas atzīst likteni ar iepriekšēju nolemšanu, tas iznīcina visas cilvēka tiesības, taisnību, patiesību, brīvību u. t. t.

Manā dzīvē nav bijis un nav nekas iepriekš nolemts, tāpat arī ikviena dzīvē viss ir aklu, bezplana cēloņu atgadījumu sekas.

Daži tic liktenim un saka: kam jānotiek, tas notiks, un visu, kas ar viņiem notiek, tie pieraksta liktenim un uzņem ar padevību. Viņi ir kā šacha figūras, kuras bīda neredzams spēlētājs. Paļaušanās uz likteni ir tikai slinkums un muļķība; tā ir tikai izruna, kura viņiem atļauj neko nedarīt. Visu atbildību viņi uzveļ tiktenim. Tas tikai ir izplatīts līdzeklis izvairīties no atbildības par savu darbību.

Ja būtu tāds liktenis, kas iepriekš nolemj, tad jau no cilvēka paša nekas neatkaratos, viņš varētu pūlēties, censties, uzņēmīgs būt, cik gribētu, un viss būtu bez kādām sekmēm; bet bez iepriekšējas nolēmšanas cilvēkam viss ir iespējams, pat labot savu raksturu, ja iedomas, vēlēšanās un griba pāriet uz aktīvu darbību un ir atgadījums, kas parāda pareizu ceļu un dod ierosmi.

Ja būtu tāds nolēmējs, tad jau vispār atzītie liebie principi melotu, kā: „Ko tu sēsi to tu plausi“ vai „Katrs ir pats savas laimes kalējs.“ Tu varētu sēt nezko, viss iznāktu citādi, jo tu plautu tikai iepriekš nolikto.

Tev liktenis nolemtu ļaunu plaut, tu varētu nez cik labu darīt, tu saņemtu vienīgi tikai ļaunu; cilvēkam būtu ļoti muļķīgi ko labu darīt pret likteņa negrozamu lēmumu. Vai atkal otrādi; ja tev liktenis nolēmis plaut labu, tu varētu noziegties, grēkot, darīt ļaunu bez gala un palikt nesodīts; tu vienmēr plautu, saņemtu tikai labu, taisnība tad būtu tukša skaņa, tā būtu mirusi.

Dažreiz saka, ka sapnī paredzot likteņa lēmumu, bet tas nav liktenis, tā ir zemapziņa, kas nojautā vai sapnī paziņo, redzamus viņai, priekšā stāvošus notikumus.

Kur tic liktenim, tur vairs nevar būt runas par sevis veidošanu.

Liktenis ir pagātnes kategorija, tagadnē valda cēlonība, iedomas, vēlēšanās un griba.

Krist likteņa varā nozīmē galīgu verdzību, saka Vold. Reiznieks, savā darbā „Istie un viltus profeti.“

Ja ir liktenis, tad cilvēks ir tikai nevarīgs ierocis citas gribas kalpībā vai neatbildīgs ķēdes locēklītis nozēlojamā faktu savirknējumā.

Dievu pieņemts saukt par likteni, tā atsvabinājoties no dieva, saka Gerhards Hauptmanis.

Sirdsapziņa.

Sirdsapziņa nav iedzimta, pastāvīga, bet ir taisni tāda, kādu ikviens ir izaudzinājis, kopš savas bērnības sākot, to var ar laiku izkopt un pāraudzināt un tā padodas apkārtnes iespaidiem. Sirdsapziņa ir tāda, kādi ir apkārtnes paradumi.

Sirdsapziņa, sirdsbalss un apziņa ir viens un tas pats.

Sirdsbalss ir viena pati, nav labas un ļaunas sirdsbalsis. Tā pati balss saka to, kas ir labs, kā to, kas izrādas ļauns. Ikviens, kas ir sarunājies ar savu sirdsbalsi, dod tādu atbildi. Ja būtu divas balsis; viena laba, otra ļauna, tad abas atbildes varētu saņemt reizē. Ļaunu dziņu vai labu vēlēšanos izsaka viena un tā pati balss. Ko lai dara tajos daudzos gadījumos, kad sirdsapziņa neceļ ne mazāko ierunu pret ļaunu darbu?

Advokatam, ārstam un mācītājam ir katram pilnīgi savādāka sirdsapziņa. Cik daudz cilvēku, tik daudz sirdsapziņu, jo katram cilvēkam ir savādāka apziņa, nav divu vienādu sirdsapziņu.

Sirdsapziņa ir visnedrošākais, visšaubīgākais, vismaldīgākais ceļa vadonis, jo ir ieaudzināta, nevis kāda dieva dota.

Daudzi piešķir sirdsapziņai tādu lomu, ko tā nekad nespēj pildīt: sirdsapziņu gribētu padarīt par mērķa, vai mūsu dzīves kompasu, kas dotu iespēju orientēties, kādi ceļi ved uz laimi, bet ir viltus mērķa, un kompass, kas ieved neceļā.

Ar uguni var meklēt jaunekli vai jaunavu, kuriem būtu uz labu vadoša sirdsapziņa. Tā ir ieaudzināta, un ieaudzinātais pie mums lielāko daļu ir ļauns. Laba sirdsapziņa ir tikai romanos un stāstos.

Ikviens ir tāds, kāds audzināts un kāda bijusi apkārtne. Ja mēs esam slikti, tad esam slikti, nepiemēroti audzināti un sliktas apkārtnes iespaidoti.

Taisni tādēļ, ka cilvēki klausā 1000 gadu novecojušām ierašām savā apziņā, tā viņus moka, saka Dostojevskis.

Sirdsapziņa ir vienaldzīga uz mūsu domu konsekvenci, tā atsaucas tikai uz mūsu darbiem ne uz uzskatiem.

Sirdsapziņas pārmetumi plosa tikai muļķi, kas nezina, ka tā ir ieaudzināta, saka Arcibaševs.

Sirdsapziņas pārmetumi ir iedomas un gribas slimība, saka Moriss Dekobra.

Vārds „sirdsapziņa” nav atrodams nevienā citā valodā, izņemot latviešu, pat latvju tautas dainās tas nav sastopams, tas ir jaunlaiku ražojums. Citām tautām ir vārdi советъ, Gewissen, conscience, conciencia, kuri visi apzīmē apziņu, nevis sirdsapziņu.

Sirdsapziņa nāk no paraduma, saka Montāne.

Sirdsapziņas izcelšanās ir ļoti vienkārša. Ja sabiedrība ir ko atzinusi par labu un slavējamu vai otrādi — sliktu un peļamu, tad arī atsevišķs indivīds, šīnī atmosferā uzaudzis, vienmēr darīs un jutīs pēc jau ieaudzinātiem noteikumiem. Viņam ieaug simpatija pret iedomāto labo un antipatija pret ļauno. Ja viņš apstākļu spiests vai citu iemeslu dēļ, pārkāpj nosprautās robežas, viņš jūtas nelaimīgs, sagrausts — jūt savu sirdsapziņu, kura to moka un vajā. Sirdsapziņa ir pašas sabiedrības veidota.

Mana sirdsapziņa ir uz mata tāda, kādu es to esmu izaudzinājis.

Noslēpumainība un atklātība.

Ar ikvienu cilvēku un arī ar ikvienu vienkāršu, ikdienišķu draugu (izņemot vienīgi istu draugu) vajaga būt augstākā mērā noslēpumainam, neko neizpaust no savām domām, savām jūtām, saviem nodomiem un noslēpumiem, jo ikviens cilvēks vispirms ir egoists pēc dabas un līdzdalīto, uzticēto uzņem no sava viedokļa. Ikviens grib izvest vienīgi savu gribu, ikviens cenšas pēc sava mērķa, ikviens vispirms mīlē tikai pats sevi un interesējas vienīgi par sevi pašu, par saviem darbiem un priekšrocībām, par savām spējām un zināšanām, ikviens ir iespaidots vienīgi no sava labuma. Viss, kas veicina viņa mērķa sasniegšanu, labvēlīgi, patīkami iespaido viņu, par citiem viņš domā un interesējas tikai tikdaudz, par cik no tiem var gūt kāda labumu. Tāds ir gandrīz ikviens cilvēks. Virietis rikožas ar sievieti tā, it kā viņš to būtu ieguvis par savu īpašumu, kā malkas gabalu, gribēdams to paturēt kā savu lietu, sev vienam pašam.

Ir ārkārtīgi reti izņēmumi, no tūkstošiem viens tādi cilvēki, kuri ir, pārlicinājušies un atzinuši, ka paša laime, prieks un apmierinātība ir meklējama un atrodamā vienīgi otra laimē, priekos un apmierinātībā. Ir ļoti maz to, kas kaut cik nododas un iedziļinās arī otra interesēs un vēlēšanās, otra labā; pie mums to dara tikai ārsti un advokāti, pret sevišķu samaksu.

Visa dzīve, visi piedzīvojumi un pieredze mums pierāda, ka vajaga būt noslēpumainam un neizpaust neko, nevienam, ka tas ir pamata princips, aksioma

patiesība; pretējā gadījumā cilvēks var palikt bez krekla vai arī ar viņu var notikt nelaime.

Tāpat dzīve pierāda, ka ikviens cilvēks ilgojas pēc otra, īsta drauga, kuram varētu līdzdalīt savas bēdas un priekus, laimi un nelaimi ar kuru varētu apsprieties un saprasties; pierāda kā vaļsirdība un atklātība ir augstākā tikumība un arī aksioma, patiesība.

Neizteiktas domas un vārdi nomāc prātu un sirdi.

Atklātība un sirsnība ir vienīgā saite, kas cilvēkus tuvina un dara laimīgus, un noslēpumainība savalda dzīvi savās sliedēs, saka Pāvils Rozītis romānā „Divas sejas“.

Te mums ir divi pretstati, divi preteji poli, divi galēji pretēji jēdzieni, noslēpumainība un atklātība, un abi ir patiesības.

Kā tas izskaidrojams? Vai tad ļauns nav patiesība, un vai arī labs tāpat nav patiesība? Vai pozitīvs un negatīvs arī nav patiesība? Tas tikai pierāda, ka abas šīs patiesības, noslēpumainība un atklātība, pastāv uz pilnīgi vienlīdzīgu tiesību pamata.

Kā tad lai to izved dzīvē?

Glūži vienkārši. — Visi lieli atrisinājumi ir vienkārši.

Pret visiem būt noslēpumainam, neko neizpaust, bet pret vienu izmeklētu, pārbaudītu, īstu, patiesu, uzticamu draugu būt vaļsirdīgam un atklātam, dalīties priekos un bēdās, dalīties visā!

Gods un meli.

Laikrakstos lasam, ka prof. Maldonis, kurš ir mans skolas biedrs, esot izteicies, ka jāaizliedzot laikraksti, kas iejaucoties pilsoņu ģimenes dzīvē. Tas ārdot godīgu ģimeņu dzīvi.

Es šaubos, ka viņš tā būs teicis, jo kā var šāda iejaukšanās ārdīt godīgu dzīvi?

Cilvēka īsto, patieso godu nevar aizkārt vai pazemot otra vārdi, raksti vai darbi, bet vienīgi tas, ko viņš pats runā un dara. Gods ir iedomas: kas vienai tautai ir gods, otrai ir negods.

Neķītra dzīve ir jāārda un katra uzdēvums ir to ārdīt, un ikviens, kas to uzņemas, ir apsveicams, nevis apkarojams.

Apvainots vai aizkārts jūtas vienīgi tas, kas sevi apzinas kādu vainu, bet kas neapzinas, to nevar ne apvainot, ne aizkārt.

Ir liela patiesība: Muļķis ir tas, kas melo, lielāks muļķis ir tas, kas meliem tic, un vislielākais muļķis ir tas, kas no meliem jūtas apvainots, tos ievēro un mēģina taisnoties.

Mani var saukt, kā grib: par meli, zagli, slepkavu u. t. t., ja es tas neesmu, man ir vienalga, tas mani neiespaido nē mazākā mērā, nekas no sacītā man nepielīps. Neviens mani nevar ne apvainot ne aizkārt: nav tāda vārda, kas mani apvainotu, aizkārtu vai uztrauktu. Visi jauni vārdi neaizkar mani, bet kā sviesta gumijas bumba atlec atpakaļ uz sviedēju runātāju.

Apmelotāja patiesais nolūks ir ar mēli valdīt par cilvēku to apmelojot, izlaižot aplamas baumas un tenkas, lai panāktu vienīgi to, ka otrs jūtas apvainots un aizkārts, lai otrs skaistos.

Kālab lai es būtu tāds muļķis — skaistos un iekristu izliktās lamatās?! Es vienkārši atzistu apvainojumu, muļķa vai nekrietna cilvēka sagādātu, ar kuru es nekādās darišanās neielaižos. Mierīgi pagriežot muguru, ignoreju viņu un viņa melus.

Es neiešu sviest ar akmeni ikvienam sunim, kas mani pa ceļam rej; tāpat es neiešu plēsties vai tiesāties ar ikvienu ielas puiku, kas man sviež ar dubļu piku.

Neviens neies nepatiesi aprunāt un otru apmelo, ja zinās, ka nav panākumu, ka viņa nolūks neizdosies. To esmu piedzivojis pie sevis.

Ļoti labi ir arī tas, ka ar otra meliem noskaidrojas īsti draugi un viltus draugi, jo īsti draugi netic meliem.

Patiesi inteligents cilvēks nekad nejūtas apvainots, tāds saprot ikviena apvainojuma un apmelojuma isto stāvokli. Apvainots var justies vienīgi muļķis, ne-inteligents vai vientiesis, kas pats nav tālu no līdzīgiem ieskatiem. Kas jūtas apvainots un meklē attaisnojumu, tas ir šādā vai tādā ziņā vainīgs, un kā tādām tam apvainojums ir pelnīts un par aizskarošu nav uzskatams.

Jau Sokrats sacīja, ka uz meliem nevajaga reaģēt, ka cilvēks dara ļaunu tikai tādēļ, ka viņš nepazīst labu.

Cilvēka darbība atkarajas vienīgi no zināšanas vai nezināšanas. Cilvēks dara ļaunu sliktas audzināšanas un ļaunas apkārtnes iespaidu dēļ.

Ar apziņu un prātu neviens neies ļaunu darīt, zinādam, ka tas kritis uz pašu atpakaļ. Ko sēsi, to

plāusi. Vienīgi trūkst šis pārlicības: dārot otram ļaunu, pats sev nodarā vēl lielāku ļaunumu. Neviena reliģija nav papūlējusies to saprotamā kārtā izskaidrot.

Kam ir jaunas dziņas citus aprunāt, ķildoties, aizkārt bez iemesla — tas saindē visu atmosferu ap sevi, pats noslēdz savai laimei visas durvis.

Neuztraucies par pārmetumiem un aizkārumiem, tas tikai pastiprina un padziļina to iespaidu. Ja tu savaldiesies, tenkas tev nekaitēs un nepielips. Kāpēc uztraukties par citu cilvēku vārdiem? Pieradinies neievērot, neuztraukties ne par ko.

Man un tev nav neviena paraša, ko mēs nevarētu atnest vai piesavināties.

Daudzi pārvērš savu dzīvi ellē tikai pašsavaldīšanās trūkuma dēļ. Atbildēdams uz dusmīgu vārdu vai aizkāršanu ar klusēšanu, tu pierādi sava prāta pārākumu.

Augstasinība ir pašsavaldīšanās augstākā pakāpe un to var piesavināties katrs. Augstasinība ir bruņas, kas pasargā no lielām sāpēm un uztraukumiem, un ierocis, kas palīdz uzvarēt viskritiskākos dzīves brīžos, ka pat grūtākā cīņa dod prieku.

Mācies smaidīt. Smaids ir debesu atspulga, kam brīnīšķīgs spēks un vara. Smaids remdina sāpes, izklaidē dusmu mākoņus, atbrūno pretinieku, ceļ nojauktus tiltus no prāta uz prātu, dod siltumu ikdienai. Kad tevi kāds gib kaitināt, neuztraucies, bet padomā, cik neglīta būtu tava dusmās pārvērstā seja. Pasmaidi — tu būsi uzvarējis. Ja tevi pievil, — pasmaidī, jo tavs prāts par vienu piedzīvojumu ir kļuvis bagātāks.

Neatsaucies uz savu straujo un neapvaldāmo dabu, — tu to vari pārveidot.

Ienaidnieki un skauģi ir tikpat labi un tikpat vajadzīgi kā draugi. Pateicoties saviem ienaidniekiem un skauģiem, esmu starp dzīvajiem. Es būtu vislie-

lākais muļķis, ja es slikti domātu par saviem ienaidniekiem, skauģiem un aprunātājiem.

Andrejs Ūpītis savā darbā „Pa varavīksnas tiltu“ saka: Filozofiski ņemot, ienaidniekiem un pretiniekiem jums jāpateicas vairāk kā draugiem. Viņu pretspars izaicina mūsu enerģijas maksimumu, nocietina iedomu un gribu un koncentrē spēkus!

P. Mulforde saka: „Ikviens naida vai skaudības doma plūst atpakaļ, uz cilvēku no kura tā nākusi. Ļauna, naidīga sajūta pret cilvēkiem ir spēku izlietošana, kas nevien nes nelaimi, bet arī tūvojošos laimi jau iepriekš izposta. Lai piedzīvojam ko piedzīvodamī, tas ir kādas ilgi lolotas domu dabiskas sekas. Ar pieredzi noteikti jāatzīst ka katra ļauna, zema vai rupja doma, arī vārds, kaitē pašam domātājam, tad neviens arī negribēs sev apzinīgi ļaunu darīt.

Viltīgi cilvēki man patik, viņi māca mūs būt nomodā. Viltība ir spēkošanās, krit vājākie un paši ir pie tā vainīgi. Es atļauju visiem būt villīgiem, cik vien tie vēlas, saka J. Akuraters.

Greizsirdība.

Greizsirdība ir nenoliedzami noteikti ļauna īpašība, un neviens, to atzinis, nevēlēsies greizsirdību ne minuti paturēt. Greizsirdību atmetst ir viegli, iedomājoties tās vietā kādu labu īpašību.

Greizsirdībā ir ietērpti vairāk ļaunumu: skaudība, nēnosliecība, dusmas, bailes, īgnums, ļaunprātība un citi netikumi.

Ar greizsirdību mēs kaitējam paši sev un savam tuvākam. Ar to mēs otru darām nelaimīgu un ļaunam viņam prieku.

Greizsirdība ir sava vājuma, nepilnības, mazvērtības, nespēka atzišana un tās cēlonis ir skaudība, saka Ģēte.

Mēs redzam laimīgus cilvēkus, un tur, kur mums vajadzēja līdzīgu laimīgiem justies, mēs kritam otrā galējībā un sajūtam skaudību un greizsirdību.

Greizsirdīgais varmāka vienādi aprobežo, nospiež brīvību un visas tieksmes uz labu un traucē katru prieku.

Tu cilvēkiem nekā labāka nevari darīt, kā ne-traucēt viņu priekus un pavairot viņu laimi, baudīdams to kopā ar viņiem.

Es greizsirdību nīstu vairāk par visiem citiem ļaunumiem un noziegumiem, saka Ģēte savā romānā „Jaunā Vertera ciešanas“.

Greizsirdība rada verdzību un verdzība dzemdē noziegumu, saka Arcibaščevs.

Ar greizsirdīgu cilvēku nevajaga ielaisties nekādās darīšanās, kas attiecas uz kopdzīvi.

Greizsirdība, bailes, dusmas, naidis izveidojas par stipriem kavēkļiem bezpartejiskam uzskatam par dzīves notikumiem un cilvēkiem, saka M. Pavlova savā grāmatā „Cilvēka psihiskas dzīves kopšana“.

Greizsirdība noved cilvēku pilnīgā apjukumā un ir viens no visnāvīgākiem veselības, laimes un sekmju ienaidniekiem. Greizsirdības upuri ne reti zaudē pilnīgi savu veselību, kamer šī kaislība ilgst, un nokļūst tādā prāta apjukumā, ka ķeras pie slepkavības vai pašnāvības. Greizsirdība traucē sagremošanu, iznīcina mieru un sabojā visu raksturu.

Visi greizsirdības cēloņi ir jauni: neuzticība nespēks, aizdomas un galvenais, bailes pazaudēt zinamu personu. Neuzticība un bailes pašas par sevi pierāda, ka tur no istas mīlestības nav ne jausmas, bet ir vienīgi priekšmeta iegūšanas un paturēšanas kāre.

Ir pierādīts, ka pa lielākai daļai greizsirdības sakne jau atrodas pašā cilvēkā. Ir cilvēki, kuri sevī nes šīs kļūdas, kas sevišķi izteicas pārspīlētās šaubās, neuzticībā, aizdomībā un bailēs. Tādi cilvēki ir nervozi, bez noteiktības un skaidra dzīves mērķa un ideāla.

Greizsirdīgā neuzticības un baiļu sekas ir atreibības kāre, viņam savu upuru ciešanas ir pilnīgi svešas.

Greizsirdība tikai patmīlas iedomāts ievainojums, saka Anatols Franss.

Atpūta.

Fiziska roku un smadzeņu darba strādniekam spilgtāku atpūtu viņa ikdienas gaitās sagādā brīvā dabā pavadītie brīži. Pēdējos gados pasīvas atpūtas vietā arvien vairāk stājusies aktīvā. Pat profesionālā fiziskā darbā nodarbojoties pārmaiņus ar citu fizisku darbu, mēs jūtamies spirtāki nekā bez darba atpūšoties, nemaz nerunājot par fiziska darba maiņu ar smadzeņu darbu vai otrādi.

Nervozitāte ir parastā slimība, kas ārstējama ar pareizu aktīvu atpūtu. No pašas slimības būtības izriet, ka uz panākumiem var cerēt, ja izdodas novērst nepatīkas vai neapmierinātības sajūtu, kas saistās ar kādām neveiksmēm vai sarežģījumiem slimnieka dzīvē.

Kāds nopietns mērķis, uzdevums vai darbs, kas nesaistas tieši ar paša pārdzīvojumiem, šiem slimniekiem ir labākās zāles. Vienalga, vai ģimenes dārziņš, sports, ceļojums, vai prāta darbs, viss tas novirza nervozi no viņa paša, sagādājot viņam patiesu atpūtu.

Mēs vēl pārāk maz lietderīgi izmantojam savu brīvo laiku. Miesa un prāts iegūst daudz vairāk, ja brīvo laiku pavadam aktīvi. Dažādo iespējamību te tik daudz, ka katrs atradis savai gaumei, interesēm un līdzekļiem piemērotu. Mūsu kārtējo gada atvaļinājumu vislietderīgāk pavadīt uz laukiem, piedaloties darbos un nevis bezdarbībā.

Ari ārpus atvaļinājuma varam baudīt daudz no dabas jaukumiem un dziedinošiem spēkiem izmanto-

got izbraukumiem nedēļas beigās. Arī ikdienas pēc darba iespējams atrast sev piemērotu aktīvu atpūtu.

Ar nervozitāti var saslimt katrs, kas nepareizi domā, tomēr tas, kam acu priekšā kāds lietišķs mērķis, uzdevums vai intereses, ārpus tiešās nodarbošanās, tiks ar to viegli galā.

Lai cilvēkam būtu tiesības uz atpūtu, vispirms viņam jādara darbs.

Neiedomājies, ka brīvdienas nozīmē nevajadzīgu laika nosīšanu. Neskopojies ar atpūtu un mieru, skopšanās šinī ziņā var nest tikai zaudējumus. Veselība ir mūsu dārgākā manta, par kuru neviena cena nav par augstu.

Harmoniskai attīstībai un veselīgai izlidzināšanai rotaļas un izklaidēšanās cilvēkam ir tikpat nepieciešamas kā darbs. Nost ar nepareizo ieskatu, it kā tu nerarētu atļauties baudīt atpūtu!

Kā var vēl lietderīgāk izlietot laiku, kā paceļot sava veikala darbību, pavairojot savas spējas cīnīties ar dzīves grūtībām, rodot drosmi stāties pretim visām vētrām un iegūstot jaunus spēkus muskuļos, smadzenēs un nervos? Atveras jauna dzīve, jauna pasaule.

Vai nebūtu muļķīgi vēl jautāt, vai šādi pavadītas brīvdienas nes zaudējumus vai peļņu? Ja arī šajā laikā būtu atlicināts mazliet vairāk naudas, vai iegūts vairāk zināšanu, ko gan tas nozīmētu, salīdzinot ar uzlabotu veselību, svaigām asinīm un atjaunotu dzīves prieku.

Ar atpūtu ir tāpat kā ar katru citu pasākumu. Lai no atpūtas kaut kas labs iznāktu, tad jābūt pie tās ar visu sirdi un prātu. Tad tu atgriezies pie darba ne tikai atjaunots miesā un prātā, bet arī labāks un pilnīgāks nekā tu biji.

Zinātnieku ticība Amerikā.

Baznīcas prese neapnikstoši argumentē, ka zinātnē nav vairs neticīga, ka zinātnes vadoņi atgriežas baznīcas laidarā.

Ko runā fakti?

Dr. Džemss H. Leube, psiholoģijas profesors, ar rindu rūpīgi sakopotu skaitļu pataisa par iedomu to, ka zinātnieki atgrieštos pie dieva un reliģijas.

1934. g. augustā Harpera Magazinā Dr. Leube ievieto skaitļu tabulas. Kādu bēdīgu stāstu tās sniedz mācītājiem!

Dr. Leubes nolūks bija iegūt pareizus rezultātus par Amerikas zinātnes vīru nostāšanos pret dievu un nemirstību. Autors saka, ka viņš aptaujas lapas izsūtījis pēc Dr. Katelsa „American Men of Science“ („Amerikas zinātnieki“) pēdējā 1933. g. izdevuma. Šinī grāmatā minēti 23.000 zinātnieku vārdi.

	Tic dievam	Netic	Šaubīgi
Fiziķi	38%	47%	15%
Biologi	27%	60%	13%
Sociologi	24%	67%	9%
Psihologi	10%	79%	11%
	Tic nemirstībai	Netic	Šaubīgi
Fiziķi	41%	32%	27%
Biologi	29%	44%	27%
Sociologi	25%	48%	27%
Psihologi	9%	70%	21%

Še krit svarā sevišķi psihologi, kuri, starp citu, arī analizē dievu un nemirstību, jo to specialitātē ietilpst šie jautājumi, un tie dod ticīgos dievam un nemirstībai tikai 10 un 9 procentus.

Dr. Leube tālāk sadalījis visus zinātniekus trijās grupās sekojoši:

Mazāk ievērojamie	ticīgi 35%	neticīgi 51%	šaubīgi 14%
Vairāk ievērojamie	" 13%	" 71%	" 16%
Lielie psihologi	" 2%	" 79%	" 19%

Dr. Leube savācis tādu pašu statistiku arī 1914. g. tad bijis:

Lielie fiziķi	ticīgi 40%	tagad tikai 20%
• biologi	• 29%	• 15%
• sociologi	• 27%	• 10%
• psihologi	• 9%	• 2%

Te ir neapstrīdams un neapgāzams pierādījums, ka pēdējā laikā ticība ir gājusi stipri atpakaļ, sevišķi starp intelligentiem ļaudīm. Baznīca Amerikā noteikti gadu gadā zaudē pamatu zem kājām zinātnes un domu vadošās aprindās.

Vai neticīgie noziedzas?

Es pazaudēju pulksteni, tu to atrodi. Ja tu pulksteni paceļot, iedomājies ka dievs tevi redz un tu kļūsi ellē, ja pulksteni neatdosi tam, kam tas pieder, tad tu to nepaturēsi, bet ja tu tā nedomāsi, — tu paturēsi. Vai tā negadās?

Tas ir mācītāju iemīļots arguments. Teorija ir tāda, ka dievs kalpo kā visuredzošs policists un ka zemes virsū būtu orgija, zagšana, laupīšana, slepkavības, varmācības un blēdības, ja nebūtu reliģijas un ticības.

Mums liek saprast, ka cilvēki ir godīgi tikai tad, ja viņi bistas soda. Mācītāji nezina, vai izliekas nezīnot, ka cilvēks piedzimstot ir labs un godīgs, ka viņu padara negodīgu nepareiza audzināšana, apstākļi un apkārtne. Cik ir to, kas tic, ka dievs redz un sodīs ellē?!

Labāko atbildi dod Ņujorkas lielākā cietuma „Sing — Sing“ mācītājs Džons P. Mak Kefeis, kurš 1932. g. aptaujā par šīs iestādes cietumnieku ticību guvis šādus rezultātus:

Katoļi	585	ieslodzītie
Protestanti	518	„
Mozus ticīgie	177	„
Kristīgās zinātnes locekļi	20	„
Budisti	1	„
Muhamedāņi	2	„
Bez ticības	8	„

Pēc 1930. g. iedzīvotāju skaitīšanas ziņām Ziemeļamerikas Sav. Valstīs ir pie bāznicām piederējuši:

Katoļi	15,095,204
Baptisti	8,562,652
Metodisti	8,185,929
Luterāņi	2,813,051
Presbiteriāņi	2,401,430
Kristus mācekļi	1,549,354
Episkopāli	1,312,004
Cītu denomināciju	8,500,000

Tā tad, pie baznīcām piederējuši mazliet vairāk par 45 miljoniem no apm. 125 miljoniem iedzīvotāju vai viena trešdaļa, un 80 miljonu iedzīvotāju, vai divas trešdaļas, pie baznīcām nepieder.

No 7 miljonu Ņujorkas iedzīvotāju viena trešdaļa, vai 2½ miljoni, ticīgo ir devuši 1573 lielus noziedzniekus, un divas trešdaļas vai 4½ miljoni, neticīgie ir devuši tikai 8 noziedzniekus (tie paši nav bijuši īsti neticīgie, bet līdzskrējēji).

Vai tas nav gaišs faktiskais pierādījums, cik nedibināti ir mācītāju apgalvojumi, ka bezdievība veicina noziedzību?! Gluži otrādi, ar faktiem pierādīts, ka ticība vai reliģija neglābj un neattur no noziedzībām.

Reliģijai nav nekā kopīga ar likuma cienīšanu: ar stingrākajiem ticībniekiem ir jāpildīti cietumi. Neticīgo noziedznieku necīgums izskaidrojams ar to, ka tie vairāk izglītoti, jo Amerikā publiskās skolās ticības mācība ir izslēgta. Māciet cilvēkiem pareizu sadzīvi, attīstiet viņu apziņu, un jūs sagatavosat ceļu uz nenoziedzīgu pasauli. Brīvdomātājs zina, ka cilvēks ir iedzimtības un apkārtnes produkts, dari abus labus un cilvēka dziņas pret sabiedrisko uzvešanos būs dzēstas.

Vai cilvēkam ir brīva griba?

Vārds „brīva griba“ ir cēlies no iedomas, it kā būtu kāds, kas vada cilvēku, bet viņam pašam, t. i. cilvēkam esot brīva griba šai vadībai paklausīt vai nepaklausīt.

Te mēs esam uz ļoti maldīga un nepareiza ceļa.

Teologi ir izdomājuši „brīvas gribas“ mācību un to sāk mācīt jau kopš bērnības. Mēs redzam, cik grūti ir atsavināties no bērna gados iekaltās mācības un nokļūt uz pareiza ceļa.

Pat pašam dievam teologi nepielaiž brīvu gribu, jo katra lūgšana ir dieva iespaidošana viņa gribas mainīšanai. Katoļi pat par naudu pirka un pārdeva grēku piedošanu. Ja cilvēkam būtu brīva griba, tad viņš būtu augstāks par dievu.

Ņemsim kara vadoni, kam dota vara par kara pulkiem, augstākā autoritāte. Vai viņam ir brīva griba? Ne mazākā! Katrs viņa solis, katrs viņa lēmums ir taisīts gan uz mazu, gan lielu iespaidu pantata. Viņam ir neaprobežota vara, bet visaprobežotākā griba. Viņš ir no apstākļiem visatkarīgākā persona. Saņem kādu svarīgu paziņojumu, un jāmaina vai viss kara plans vai grīb vai negrīb; griba tur nespēlē ne mazāko lomu.

Tāds pats kara vadonis ir ikviens cilvēks savā dzīvē, viņam tāpat jācīnās ar apkārtējiem apstākļiem, tikai mazākā samērā un viņa darba sekmes atkarājas no izveicības un skaidra prāta ātrāk aptvert pareizos iemeslus.

Pelt un sodīt cilvēku par viņu darbiem ir netaisni, jo viņš neko nedara no brīvas gribas; tas ir pierādīts un pierādams, ka darbi ir neatvairāmi un neizbēgami. Visu cilvēku atbildība par viņu darbiem ir pilnīgi iznīcināta pasaules kārtībā, visas mūsu kustības ir iespaidotas no iepriekšējām materijas kustībām un padotas vispasaules noteikumiem, kas vada un veido kosmiskos spēkus; un šis mehānisms, ko sauc par cilvēku, ir tikai viena maza, niecīga, kosmiska daļiņa, puteklis.

Mēs sakām, ka valdam par sevi, bet neievērojam, ka pietiek ar laboratorijas produktu vienu pilienu, lai satrauktu vai iemidzinātu tos elementus mūsu organismā, ar kuru palīdzību mēs jūtam un gribam.

Teologi saka, ka cilvēks ar nolūku izvēlas ļaunu, ja viņš tikpat labi varējis izvēlēties darīt labu. Tas attaisno dieva sodīšanu. Ar nolūku neviens neies ļaunu izvēlēties vai darīt.

Vienkārši runājot, es lietošu kāda mana korespondenta vārdus: „Man rokā ir cirvis, es taču viņu varu mest nost, varu cirst malku, varu noslepkavot cilvēku, — tā ir mana personīga darišana, personīga brīvā griba. Es varu darīt visu.“ Jā, tiešām, tu vari darīt visu vārdos bet par to visu, ko tu „vari“ darīt, pat zīds nedod ne santimu. Tu „vari“ tikai vārdos, bet nekad darbos; varēt vari, bet darīt nedari nekad, tas taču nozīmē, kā „nevari“. Varēt un darīt ir divas atsevišķas lietas ar lielu starpību. Svarīgi ir vienīgi tas, ko faktiski padarīsi, svarīga ir gribas izpildīšana, gala rezultāts, nevis bezvērtīga „varēšana“, ko nekad brīvi neizpilda. Mēs runājam par gribas izpildīšanu.

Es zinu, ka mēs sajūtam brīvību, ka mēs sajūtam brīvu vēlēšanos, brīvu izvēli, bet tas viss ir tikai ilūzijas, māņi. Mūsu brīvā griba un tās izpildīšana

ir tikai iluzija, kuru paši sev esam radījuši, nepazīdami spēkus, kas patiesībā ierosina mūsu gribu, noteic tās mērķus un robežas.

Brīva griba nozīmē darīt aktīvu darbu, neatkarīgi, bez iemesla vai motīva, radīt tikai no savas gribas. Es vēlos, lai jūs man minētu vienu pašu piemēru no „notikušā” darba vai fakta kas būtu radīts neatkarīgi, bez iemesla vai motīva. Mes to apskatīsim.

Ejot pie viena no trim darbiem, cirvi sviest nost, cirst malku vai noslepkavot cilvēku, pirms to izpildīšanas tu katrā ziņā pārliksi, kas vislabāk sakrīt ar apstākļiem, un tev noteikti radīsies motīvs, kālab vienam darbam doši priekšroku, vienalga, vai pārlikšana būs īsa vai ilga un stiprāk pārliecinošais motīvs pārspēs un būs cēlonis izvēlētam darbam. Katrai gribai ir noteikti savs dibināts cēlonis, brivas gribas nav. Ja cilvēkam būtu brīva griba, viņš aizlaistos uz Marsu.

Ja mēs zinātu līdz mazākam sīkumam visus ārējos cēloņus, kas iespaido cilvēku, tad mēs varētu noteikti pateikt, ko viņš katrā gadījumā darīs. Tāpat kā mēs noteicam saules un mēness aptumšošanas, es varētu iepriekš pateikt, vai tu sviedīsi cirvi prom, vai cirtīsi malku, vai slepkavosi cilvēku.

Brīva griba tādā nozīmē, kādā to lieto mācītāji, būtu, darbība bez cēloņa, tas ir absurds, tā ir vienkārša krāpšana.

Vai cilvēks ir šavādāks kā kustoņi? Nē. Bioloģija mums māca, ka visi dzīvnieki, to skaitā arī cilvēks, ir cēlušies no vienas šūniņas. Cilvēks ir vairāk attīstīts, te ir visa starpība.

Vai cilvēks ar savu gribu, var mainīt savas iedzimtās īpašības? Ja kads ir dzimis melns, vai viņš var kļūt balts? Vai sieviete var tapt par vīrieti? Vai tu vari kļūt garš ja tu esi īss? Vai tu vari pataisīt kurpnieku par dzejnieku, ja viņam nebūs dzejnieka

spējas? Vai tu vari mainīt vienu no tūkstoš lietām, kas padara tevi taisni par tādu, kāds tu esi? Viss tas atkarājas no vienas vienīgas šūniņas vai oliņas, no kuras rodas dzīvība, taisni tāda, kāds ir gadījies oliņas saturs no divu dažādu cilvēku savienošanās, bez kaut kāda iepriekšēja plana.

Vai tu noteic reliģiju, sabiedrisko dzīvi, intelliģences pakāpi, dzimšanas vietu? Tas notiek neatkarīgi no tavas brīvās gribas. Es neko nevaru darīt, lai es būtu gudrs, dumjš vai ārpātīgs. Šis īpašības dod iedzimtība un apkārtnes iespaidi, cilvēks ir šo divu faktoru produkts.

Cilvēks var tikai vēlāk, kad kļuvis saprātīgāks, ko darīt pret iedzimtību un apkārtnes iespaidiem.

Bērns savos pirmajos desmit pat piecpadsmit, gados, kad veidojas visi paliekošie iespaidi, no kuriem izaug raksturs un prāts, nevar neko darīt pret apkārtni: bērnam nav ne uztura ne vecāku, ne skolotāju ne apkārtnes, ne apstākļu izvēles, kur viņš varētu attīstīt savas spējas.

Cilvēkam nav noteikšana ne par dzimšanu, ne nāvi, nav kontroles par visiem dzīves lielākiem notikumiem, cilvēks ir padots tai pašai pašaules kārtībai un cēloņiem kā visi radījumi. Zeme iet gadu gadā to pašu ceļu. Vai arī zemei nevar rasties brīva griba iet uz citu sauli? Nav varas un spēka, kas varētu ko mainīt.

Prāta un saprāta sēdeklis ir atmiņā un atmiņa ir atkarīga no smadzenēm, no to lieluma un uzbūves. Smadzenes ir vijole, nervi — stigas un prāts — skaņa.

Viens kādu lietu saprot tā, otrs to pašu lietu saprot citādi, jautājums, kādas ir katra smadzeņu? Ko kāds panāk dzīvē, atkarājas no viņa smadzeņu lieluma un uzbūves un no stāvokļa, kādā tās ir pret viņa gribu radušās. Smadzeņu augšanā un attīstīšanā griba nespēlē ne mazāko lomu. Smadzenes ir dzimu-

šas bez viņa gribas un mirs neatkarīgi no tā, ko viņš domā vai grib.

Nav divu smadzeņu kas domātu vienādi, tādēļ, ka tās nav dzimušas vienādos apstākļos un nav darbojušās vienādos apkārtnes iespaidos, kuri visi mainas ar katru sekundi.

Apziņa ir nedrošākais ceļa vadonis, teologa un advokata apziņas atšķiras viena no otras kā diena no nakts. Apziņa ir tāda, kādi ir apkārtnes paradumi. Apziņa ir ieaudzināta.

Es esmu stingri pārliecināts, ka cilvēkam nav vairāk brīvas gribas kā alvas zaldātiņam, kam ir tā priekšrocība, ka viņš nevar domāt ka ir brīvs.

Cilvēks nekad nerada savas tieksmes, bet viņu bīda ārējie iemesli, un stiprākais, no cilvēka neatkarīgs, ārējs spēks uzveiks.

Ticīgie saka, ka dieva prāts valda un vada pasauli un visus cilvēkus, tādā gadījumā nebūtu arī brīvas gribas, bet dieva griba, jo Lutērs pat saka, ka mēs esam radīti nevis pēc mūsu gribas, bet pēc vajadzības, un tādēļ mēs darām to, ko vēlamies, nevis no savas brīvas gribas, bet kā dievs to ir, iepriekš zinādams nolīcis. Tā tad arī Lutērs noliedz brīvu gribu. (De Servo Arbitrio, 144 lap. p.)

Varbūt tu teiksi, kā, lai pierādītu, ka tev ir brīva griba, tu pieņēmsi mazāk pārliecinošo motivu, bet tu vienkārši met jaunu motivu svaru kausā. Uz šiem svāriem tiek mesti visi iemesli, piedzīvojumi un domas, bet šie svāri nav pareizi, lai gan dabas doti, jo mēs zinām, ka pasaulē nav atrodamī divi vienādi domājoši cilvēki, ar vienādiem dzīves iespādiem un piedzīvojumiem, šie nepareizie svāri svērs, dodot katram lielāku patīku, apmierinājumu un prieku.

Gribu ražo, tā bez apstākļiem nevar pastāvēt. Aiz katras vēlēšanās, domas, sapņa, cerības, fantāzijas

stāv neskaitami iemesli. Smadzenes domā bez mūsu īpašnieka piekrišanas, secina neatkarīgi no vēlēšanās. Vai svarus, kuros sver pierādījumus, iemeslus, griba var grozīt? Vai griba var mainīt pierādījumus? Kādēļ tad pierādījumus svērt, ja rezultāts ir atkarīgs no gribas? Neviens pats sevi apzinīgi nekrāps.

Cilvēka prātu automatiski vada ārpusaule ar ārējiem iespaidiem, cilvēks nepiedalās ārējo iespaidu radīšanā, cilvēks nesagādā pats it neko, pat ne aizrādījumu, ko, ka un kad mašīna lai strādā. Cilvēkam tāpat nav noteikšanas un iespaids uz savu prātu kā uz sava vēdara darbību, kas dabū barību no ārienes un apstrādā to pēc savas patikas, neatkarīgi no īpašnieka, cilvēka, vēlēšanās vai gribas.

Cilvēks varot katrā gadījumā izvēlēties, gribēt darīt no diviem vai vairāk darbiem vienu, un to sauc par brīvu gribu. Šī teze neapgalvo, neapstiprina, ka cilvēks tiešām var izpildīt, padarīt no brīvas gribas vienu no šiem darbiem, bet izsakas, ka viņš tikai var izvēlēties, var darīt to, ko viņš gribēs darīt. Un cilvēks gribēs darīt un padarīs taisni to vienu vienīgo darbu kurš būs pēc apstākļiem nepieciešami vajadzīgs un uz to arī cilvēka izvēle kritis, un griba piekāpsies; tā tad viņš padarīs ne no brīvas gribas, bet apstākļu, cēloņu spiests. Tas ir ikvienā gadījumā.

Cēlonis un sekas iet roku rokā dabā un dzīves darbībā.

Mūsu darbi ir visas lielās pagātnes un tagadnes rezultāts.

Padarīto darbu nespēja izgatavot citādi nekā tas ir izgatavots.

Cilvēks ir pilnīgi neatbildīgs par saviem darbiem.

Ja būtu brīva griba, neviens nebūtu drošs par otra uzvēšanos.

Tu sacīsi, ja nav brīvas gribas, tad taču nevar sodīt noziedzniekus un nerātņus bērnus. Gluži pareizi. Sods un sodīt ir vecu laiku barbarisms, lielākā netaisnība, kas rada tikai ļaunu.

Ir pierādīts, ka bērni izaugs daudz labāki bez sodīšanas. Tu varbūt teiksi, ka ir tomēr bērni, kurus vajaga sodīt. Labi, tie ir izņēmumi, Amerikā tādiem ir sevišķas iestādes, kurās ir panākti brīnumi, un no tādiem bērniem izveidojas attīstītākie cilvēki, kuri ar sodīšanu būtu kļuvuši nederīgi un noziedzīgi sabiedrības locekļi. Bērna darbība katrā gadījumā ir automatiska, bez apziņas, jo prāts vēl nav attīstījies, un sodīt par šo to ir necilvēcīgi.

Tu teiksi, ja ar bērniem nu varbūt ir taisnība, bet ar pieaugušiem tā lieta ir citāda. Nē. Sods kā tāds, ir atreibība, un atreibība, līdz ar sodu, ir iznīcināms ļaunums. Civilizētās valstīs vairs nesoda, bet labo, ierīko labošanas iestādes. Soda jēdziens pazūd. Cilvēks ir apstākļu vergs; rodas vēlēšanās uzskatīt noziedznieku par līdzvērtīgu cilvēku, kas kļuvis noziedznieks nelabvēlīgu apstākļu un nezināšanas dēļ, un viņu labojot, grib panākt labus rezultātus. Valstis, kurās ir ievesti labošanas institūti, lielā mērā samazina noziegumi.

Pēc 100 gadiem cilvēki skatīsies uz mūsu tagadējo noziedznieku sodīšanas sistemu tāpat, kā mēs tagad skatāmies uz raganu dedzināšanu. Sabiedrība ar saviem likumiem iedomājas ka tai ir tiesības nozagt gabalu sirds vai saprāta, tam cilvēkam kas piesavinājis gabalu maizes vai drēbes. Ja cilvēks ir netaisns, tad arī sabiedrība ir netaisna ar savu atreibību un sodu.

No otras puses, pielaižot uz momentu brīvo gribu, kādēļ tad nolādēt un sodīt cilvēku, ja viņš no savas brīvās gribas brīvi izvēlējis to, kas vienai gru-

pai nepatik; nevar taču nevienam uzspiest ticēt, tad jau tā vairs arī nebūtu brīva griba.

Gribēt var tikai to, kas vēl nav piepildīts. Faktiskais panākums ne vienmēr atbilst gribētam. Vēlāk uzstādītiem mērķiem ne vienmēr atbilst sākumā paredzētie.

Manis radišana tak sākusies jau pirms manas dzimšanas un man nav bijis iespējams izvēlēties tēvu un māti. Kur tad te var būt brīva griba?

Pat muša un kode, laizdamās ap sveci, ir mehānisko principu pārvaldītas, kā tas ir pierādīts, viņas iet tur, kur viņas grūž vai velk. Brīvas gribas hipoteze krit, saprotot neskaitamas zināmas un apsleptas patiesības, kuras valda par cilvēka uzvešanos.

Nav tiešam neviena, kas brīvai gribai patiesi ticētu. Mums visiem ir zināmas skolas. Uz kādiem pamatiem skolas ir dibinātas? Visa sabiedrība zina, ka nav pasaulē nekā ko varētu saukt par brīvu gribu.

Kādēļ bērnus māca? Kādēļ aizrādīt uz sodīšanu vai apbalvošanu?

Mēs mācam bērnu, vienkārši zinādami, ka tas tiks iespaidots, padots kādai mācībai un nākotnē rīkosies atkarīgi no tās. Skola dod un veido pamatus bērna raksturam, iespiežot tos dziļi jo dziļi, tā apziņā, lai bērns nespētu no tiem atkratīties un gūt brīvu gribu, jo tad visai mācībai nebūtu nekādas nozīmes un „brīvo” gribu nevarētu nekas iespaidot, neskatoties uz to, cik daudz arī mācītu.

Katra skola pasaulē ir dibināta uz idejas: kā kādu bērnu audzinās, tāds viņš būs, tā viņš rīkosies. Tas ir bērna iespaidošanas princips, nepielaižot viņam ne mazāko brīvo gribu.

Modernā zinātne un domātāji apstiprina, ka visam, kas dabā un cilvēkos notiek, ir savs iemesls uz nemainīgu principu pamata. Ikvienam

iemeslam ir sekas, sekas savukārt kļūst par iemeslu nākošām sekām. Prāts ir spiests nesavaldami pieņemt vai secināt, ka iemesli ar sekām vijas bezgalīgi, nepārtraukti.

Psichologi jau sen nodarbojas ar brīvas gribas jautājumu un visi ir pārliecinājušies, ka brīvā griba ir illuzija, māņi. Droši vien tam ir noteicoša nozīme.

Ļaužu masa to tomēr vēl nezina un ar nolūku tiek turēta nezināšanā.

Profesors Alberts Einšteins saka, ka viņš nevarot iedomāties tāda dieva, kurš apbalvotu un sodītu cilvēkus, kuri rīkojas no iekšējas un ārējas vajadzības un kuri ir tikpat atbildīgi par savu kustēšanos, savu darbu kā nedzīvs priekšmets, ko bīda no vienas vietas uz otru.

Filozofs Herberts Spensers saka, ka brīva griba ir jānoraida kā subjektīva illuzija.

Profesors un filozofs Ernsts Hekels saka, ka nav vairs šaubu, ka griba ir nešķirami saistīta ar smadzenēm; vajaga tikai aizrādīt uz piedzēruša uzvešanos vai drudža upuri, vai vājprātīgu, lai atrastu sakaru. Ja gribas stāvoklis ir atkarīgs no pasaulīgajiem faktoriem, kā barība, dzēriens, temperatūra, dziedzeru izdalījumi un visādu mikrobu darbība, nemaz nerunājot par citiem iespajdiem, kur tad gribai var būt iespēja būt brīvai.

Visi ievērojamākie filozofi un domātāji, kā Spinoza, Hobess, Loks, Volters, Hums, Kants, Pristlejs, Gēte, Šopenhauers, Emersons, Hofdings, Polloks, Paulsens, Anatols, Frans un Klarens Darrovs apgalvo, ka nav brīvas gribas. Šī atziņa ir patiesas izglītības mēraukla.

Griba ir laba un nopietni vajadzīgā, tā ir viens no labākajiem spēkiem pasaulē, bet tā nav brīva. Lai

gribu radītu, tad jādod motivētu cēloni, jādod grūdie-
nu, lai tā iesāk kustēties. Mans mērķis ir vienīgi būt
par cēloni, radīt tevi gribu pārliecināties, vai tas ir
taisnība, ko es esmu rakstījis. Ja tāda pārdoma tevī
rodas, tad es savu mērķi esmu sasniedzis.

R. vēstule.

Madrid, C. de San Marcos 35-5
1934. 22. II.

Sveiks, mīlais un arī reizē dārgais draugs!

Mans prieks divkārojās, kad lasiju Tavas rindīgas. Tu man esi draugs un reizē arī tēvs. Es aizvien jūtu cieņu pret cilvēkiem, kuru sniegbaltās galvas tīras no iluzijām, no nevajadzīgām sajūsmām un citām jaunības kaitēm. Šīs galvas ir redzējušas, jutušas un izjutušas dzīvi. Viņām aizvien ir taisnība, vismaz, es gribu teikt, parastajos ikdienišķās dzīvē jau-tājumos. Tādēļ es Tevi aizvien uzklausu ar godbijību un cieņu un iespējamāko cenšos arī realizēt.

Dzīvē var kaut ko sasniegt vienīgi ar neatlaidību un pacietību, un tas ir, lūk galvenais. Šīs divas īpašības man ir, bet bieži daudz kas atkarajas no ārējiem apstākļiem. Tomēr, prātīgi ar tiem rīkojoties, var visam tam kaut kā pāri tikt. Es protu tā iedalīties, ka varu strādāt un studēt te Madridē. Tici man, te atveras skats uz daudzām lietām, kuras neredzēju, un nevarēju iedomāties, ka līdzīgs kas varētu būt šajā dzīvē. Katra jauna diena manā dzīvē ienes aizvien mazliet kaut ko jaunu un vēl nepazītu. Kāds prieks, ceļoties rītā un domājot, ka šodien kaut ko jaunu zināšu, ka šodien sevi un citos atklāšu mazu „Ameriku“ Spānietis Kolumbs teica: „Manā dzīvē vislaimīgākā diena bija tā, kad spēru kāju uz „Jaunās zemes“.

Viņš bija laimīgs, ka viņš bija uzgājis jaunu zemi, bet es esmu laimīgs, ka sevi un citos uzeju šo „jauno zemi“.

Man patīk, ka Tu esi jau diezgan pamatīgi ievingrinājies polemizēšanā un ar diezgan pamatīgiem argumentiem, kaut gan reizēm mazliet pārsteidzīgiem, un varu spriest, ka Tu pamatīgi esi iedziļinājies ateisma problemās, un cerams, ka varēsi uzrakstīt vērtīgu grāmatu. „Kādēļ es esmu ateists?“

Ateisms nav dogma, bet gan dzimis no reliģiju chaosa. Ateisms nesoda un nav kombinācija, bet racionala zinātne, kas eksperimentē irracionālā atziņā. Ateists var būt jūtīgs, aizrautīgs, bet viņš to pielaiž ar racionalista uzmanību, neļaudams par sevi valdīt fanatismam vai nenoteiktu jūtu ekspresijām.

Smalki izkopts ateisms ir augstākais civilizācijas sasniegums, kad cilvēks atraisas no sava iekšējā verdziskuma.

Reliģijas ir dzimušas no primitīvajām cilvēces izjūtām. Visskaidrāk taču to apstiprina Grieķijas dievu bojā eja. Grieķu daudzdievība ne ar ko savā būtībā neatšķirās no viendievības. Kad senās Helladas kultūra sasniedza augstākos atziņu kalngalus, tad Olimps sašķobījās, skaistais Zeva tronis sabruka, un pāri palika tikai skaistais, dzejiskais mitu audums.

Cilvēka prāts aizvien meklē jaunas atziņas, maldīgas vai skaidras, bet visas ir vēstures impulss — trauksme.

Tad nāca kristieši, Kristus piekritēji, tie ar tumšu nojautu, ar Kristus vārdiem uz lūpām un lozungiem izpleta savus spārnus pār visu Eiropu un vēlāk arī pār Ameriku. Šī strāva ar laiku nostiprinājās un apēnoja grieķu filozofu sasniegumus. Kristus mācība bija traucēklis skaidrā prāta attīstīšanai, un tas palika novārtā līdz 17. g. s. beigām. Francijā pirmais no-

teikti nostājās pret reliģijas nevajadzīgo kultivēšanu — Volters. Vāciju savīlņoja Lutera reformas, nu zinātnieki, filozofi sāka rakņāties arhīvos, sāka noskaidrot, cik augsti grieķu filozofi bija pacēlušies savās atziņās, lai tās turpinātu. Tā, lūk, pamazām esam notikuši pie mūsdienu sliekšņa, nu varam vērot, ka daudz jaunu cilvēku, kurus vēl audzina kristiešu garā, ir ar tik šaurām atziņām, ka viņi šo lielo vēstures procesu vēl nav sapratuši.

Ateisms ir prāta mācība, tai nav nekā kopīga ar varu. Ateisms ir saule, kas apgaismo visas lietas, bet lai šīs lietas varētu saskatīt ateisma gaismā, tad vispirms ir jāmācas skatīties.

Ateisko domu, ateisko patiesību var apgaismot ar tukstoš dažādiem vēstures faktiem, pret kuriem nav argumentu. Ateismam vērīgi jāseko vēsture, jāmācas saprast arī neateistus, lai varētu labāk viņus pārliecināt, ka viss, kas ir zem saules, ir cilvēka darbs. Nav nekas pārdabisks, un nav nekas mūžīgs. Un ja ir lietas, kuras vēl nav saprotamas, tad tās jācenšas saprast, risinājot tālāk domu pavedienus. Ari Tu, mans dārgais draugs, esi izpratis ateisma lielo nozīmi cilvēka dzīvē.

Kāda starpība starp prātu un jūtām? Šis jautājums ir ļoti vienkāršs. Par jūtām mēs saucam tos iekšējos cilvēka stāvokļus, kuri var būt patikami un nepatikami. Šīs sajūtas, neapzinīgi vada mūsu smadzenes, tāpat kā kustēšanos, saraušanos, acu mirkšķināšanu u. t. t. Jūtas stāv ciešā sakarā ar mūsu prātu, un tādēļ prāts ir atkarīgs no šīm jūtu ekspresijām un jūtas no prāta disciplīnas. Cilvēks kam vājāk attīstīts prāts, aizvien vadas no jūtu nejaušām nojautām. Var būt cilvēks ar dzīvi attīstītām jūtām un asu prātu, tāds ir mūsu Rainis, vācu Ģēte, angļu Šellijs un citi, var

arī būt tīra prāta cilvēki, kā Kants, Spensers, Aristotels, Volters un citi tīrās zinātnes dibinātāji un virzītāji.

Ko Tu dari, un kas jauns Tavā dzīvē? Raksti savus novērojumus par Latviju.

Viehmēr Tavs

R.

Brālība.

1. Milējiet cilvēkus. Esi brālis lieliem un tēvs ma-
ziem. Eģiptiešu.
2. Patiesa darba kārtība ir tā, ka dara citiem tā, kā
viņi dara paši sev. Mazs cilvēks prasa: „Vai
šis ir svešnieks vai kāds no mūsu cilts?“ bet
tiem, kas milē, visa pasaule ir viena ģimene.
Indiesu.
3. Dari otram tā, kā tu sev darītu! Kas ir vienal-
dzīgs par citu labklājību, nepelna, ka to sauc par
cilvēku. Persiešu
4. Meklē citiem tādu pašu laimi, kādu tu meklē sev.
Nav augstāka pienākuma, kā strādāt visas pasau-
les labā. Budistu.
5. Ko tu nevēlies, lai dara tev, to nedari otram. Labs
cilvēks milē visus cilvēkus un runā ar visiem.
Ķīniešu.
6. Lai neviens neapejas ar otru tā, kā viņš pats ne-
gribētu, lai ar viņu apejas. Esi labs ar savu kai-
miņu, vienalga, vai viņš ir tavējais vai svešnieks.
Muhamedaņu.
7. Nedari otram to, ko tu uzskatītu par ļaunu, ja
tev to darītu. Grieķu.
8. Mēs esam liela ķermeņa locekļi, un mums jāie-
vēro, ka esam dzimuši visa ķermeņa labā. Uz-
lūko visu pasauli kā savu valsti un visus cilvē-

kus kā savus brāļus. Es esmu cilvēks, un nekas, kas attiecas uz cilvēkiem, nav man vienaldzīgs. Romiešu.

9. Nesaki, es milēju gudro un nicinu muļķi, milēju visus cilvēkus. Ebreju.

10. Ko jūs gribat, lai cilvēki jums dara, to dariet arī jūsu viņiem. (Mat. 7, 12.) Lai mēs milējam nevis ar vārdiem un muti, bet ar darbiem un patiesībā.

Lai nu viens vēl saka, ka tikai kristīgai ticībai ir brālības ideāli, kur vēsturiski fakti pierāda, ka tādi jau ir bijuši priekš Kristus visām tautām. (J. Fingera grāmata „Lost Civilizations“.

Dvēsele.

Senie Grieķi dvēseles jēdzienu saprata kā cilvēka iekšējās sajūtas kopumu. Šīs sajūtas ierosina smadzeņu darbību. Smadzeņu darbību ir noskaidrojuši un smalki izpētījuši anatomijas pētnieki. Smadzenes ir vijole, nervi stīgas, un prāts — skaņa. Šis brīnišķīgais smadzeņu aparāts, centralizētākā celtne, ir attīstījies evolūcijas ceļā, ko mums skaidri pierādīja Darvins savās teorijās par sugu izcelšanos.

Velāku laiku dzejnieki un mākslinieki dvēseli — visu jūtu personifikāciju — attēloja daiļas jaunavas veidā.

Tāda bija dvēseles izpratne senajā Grieķijā, dvēseles bērnības zemē.

Kristianisms vēlāk šim vārdam piešķīra pavisam citu nozīmi. Viņš dvēseli iztēloja par kaut ko līdzīgu realai būtnei, kas cilvēkā ieiet pie dzimšanas un iziet pie miršanas. Kristianisma dvēsele ir atkarīga no dieva, nevis no paša cilvēka. Dzīvojot virs zemes, miesai jācieš, tādēļ neesošai dvēselei klāsies labāk neesošā citā pasaulē. Šī ideoloģija ir smieklīgi apkaunojoša cilvēces veselajam prātam. Kristianiskā dvēsele ir skaistās antiskās dvēseles, kurai ir tira prāta nozīme, nemākulīgs pakaļdarinājums.

Nav neviena pat mazākā, pierādījuma, ka gars jeb dvēsele eksistētu. Vienīgi paradums sauc prātu par garu jeb dvēseli. Vārdi gars un dvēsele ir gaisā grābti, tukša skaņa. Dvēseles kā tādas nav. Pilnīgi atmetot šos vārdus, mēs ar skaidru prātu iegūstam patiesības apziņu. Bez vienas pretrunas zinātne māca,

ka cilvēka ķermenis un prāts ir jau sen attīstījies un ka nav spēka bez materijas.

Kurā dienā, kurā gadu tūkstoši, cilvēkā ieviesies dvēsele? Vai miljoniem gadu atpakaļ jau bija dvēsele, kad ir atrasti pirmie mērķaķu — cilvēku ģindeņi? Ja cilvēkam ir dvēsele, tad tāda pati dvēsele ir katram kustonim. Ar nedaudziem secinājumiem un faktiem iznūcinams kristianiskās dvēseles uzskats, kas maldina vientiesigos un nezinātājus.

Runāt par dvēseli kā par kādu organiska cilvēka neatkarīgu sastāvdaļu, kas sevi nesatur ne enerģiju, ne vielu, ne telpisku izmērojamību, būtu lieki, jo cilvēka prāts ir visu dvēseļu, garu un dievu radītājs. Smadzeņu un nervu darbība ir augstākais.

Mūsu dienās ticēt dvēselei un gariem ir apkauņojošs zaims un necienība pret cilvēka gaišo saprātu.

Viņpasaule.

Pie jautājuma par viņpasauli man gribētos mazliet pakavēties. Tas ir ļoti problematisks. Par viņu daudz runāts un rakstīts. Ir pieņemtas dažādas hipotēzes gan par, gan pret.

Viņpasaulnieku hipotēzes, vai pierādījumus par tās esamību šo uzskatu pretinieki visbiežāk nosauc par nevarīgo domām, kuri gribēdami izbēgt no dzīves īstebības, it kā izdomājuši šos savus uzskatus, censdamies tiem piešķirt ticamību ar dažādiem leģendariem nostāstiem, kurus lētticīgais un nezinātājs pieņem kā patiesību.

Nicše saka ka ciešanas un nespēks ir radijīs visas viņpasaules.

Lētticīgais un nezinātāj' arī man gribētos tev pateikt, ka ir tikai viena apzinātība cilvēka dzīvē, un tā notiek šeit pat uz šīs zemes, kura ir zem mūsu kājām. Viss pārējais ir radies cilvēku smadzenēs, pašu cilvēku izdomā, un ierosmi šim pašu radītam hipotēzēm viņš smēlies no savas nepieticības. Cilvēks ir nepieticības kaļngals. Viņam nekad nav diezgan. Jo viņam ir, jo viņš grib. Jo viņam dod, jo viņš vēlās vēl vairāk gūt. Tāpat ir ar dzīvošanu. Viņš nevar samierināties, ka kādreiz viņam būtu jāatsakās no tās. Viņš nespēj sevi ieraudzīt un atzīt tik niecīgu, kas padots iznīcībai un zudībai. Tādēļ arī visas pasaciņas par pēcdzīves dzīvi.

Istu cilvēcīgu lepnumu un veselīgu stāju iemanotos tikai tas, kas būs pārvārējis šo miegānības, un

vārguma un nevarības sajūtu un droši un bezbailīgi skatīsies istenībai acīs un nostāsies pret to ar ista vīra drosmi.

Viņpasaules idejas ir dažādas. Katra reliģija ir radījusi savu viņpasauli, viena otru apkarodama un nonicinādama. Iznāk tā, ka dievi karo pret dieviem, viņpasaule pret viņpasauli. Tas pierāda ka nemirstības ideja ir radusies dažādos cilvēces vēstures laikmetos. Tā bija primitīvo cilvēku doma, kura vienīgais nolūks bija nomierināt cilvēka lielo nezināšanu, glaimot cilvēkam viņa grūtos pārbaudījumu brīžos ar mierinājumu gan jau dievs viņpasaulē atmaksās par visām ciešanām un grūtībām. Cilvēki paļaudamies uz šādiem solījumiem, necentās saprast un izlabot savu dzīvi, bet neapzinīgi nosmaka zem tās nastas. Tādēļ mums ik vienam jācenšas šo dzīvi nostādīt pēc iespējas labāk, lai izbēgtu no visām nevajadzīgām ciešanām un sevis mocišanas, jo cilvēka prāta balss godīgi un skaisti runā par šīs dzīves un zemes lielo nozīmi.

Bet jūs, kas nešaubīgi savās sirdīs ticat, ka ir augšamcelšanās un nemirstība, šo savu ticību, bez pierādījumiem, nedrīkstat pārnest uz citiem, sevišķi uz bērniem, jo līdz ar to sajauciet un samaitājat visu viņu domāšanas aparātu.

Dzīvi jāveido un jālabo reali, saprotami, meklējot un atrodot visas pielaidzās kļūdas un atbrīvojoties no tām. Tā novērsisim visas kļūdas un piepildisim dzīves tukšumu. Tumšie neziņas laiki pieder pagātnei, kad visādi metafiziski murgi bija augstā cieņā. Kad prātā sajukšana bija dievam līdzināšanās, bet cenšanās pēc zināšanās — lielākā ķecerība un grēks, par ko dedzināja uz sārtiem un visādi citādi spīdzināja.

Lielā dzīves evolūcija izslēdz katru ticības iespējāmību viņpasaulei. Evolūcijas teorijas runā skaidru

valodu par vienīgo un lielo zemes dzīvi, ko cilvēkam jāpiepilda savā dzīves sprīdi. To ir sludinājuši visi lielākie cilvēces dēli, dažādos laikos un dažādās valstīs un tautās. Viņu mācības par cilvēku un cilvēcību, par dzīvi un dzīvību, par pasauli un mūžīgo maiņu jeb evolūciju, viņas vēsturē un attīstībā ir tuvējās pagātnes lielākais mantojums.

Pieminēšu dažus kas savu mūžu ziedojuši cilvēces atsvabināšanai no maldīgiem uzskatiem un māņticības.

Volters (1694—1778); Davids Hums (1711—1776); Johans Fichte (1762—1814); Bairons (1788—1824); Šellijs (1792.—1822.); Čārlis Darvins (1809.—1882.); Herberts Spensers (1820.—1903.); Ludvigs Bichners (1824.—1899.); Ernests Heckelis (1834.—1919.); Frīdrihs Niče (1844.—1900.); Anatols Franss (1844.—1924.); Brandeis (1842.—1927.); Burbanks (1849.—1926.); u. d. c.

Vai pasaule radīta?

Tu prasi, kas radīja pasauli? Kā tad tu zini, ka pasaule ir radīta? Tu domā, ka bija laiks, kad pasaules nebija, un kad tā uz kāda mājienu radīta no nekā? Tas ir vairāk kā maldīgi, tas ir absurds. No nekā nevar neko radīt.

Tagad nav neviena pētnieka, kas atzītu, ka pasaule ir radīta. Nav ne mazākā pierādījuma, ka visumam ir bijis sākums. Patiesībā visi lielākie zinātnieki atzīst, ka visums ir bezgalīgs, ka kosmiskais eters ir elementu materiāls pamats visam universam, mūžībai nav pirmsākuma. Materijai un enerģijai, kas ir viens un tas pats, nav ne sākuma ne gala.

Cik daudz materiāls enerģijas ir bijis senāk, tik daudz tās ir tagad, tā ir mūžīga un nezūdama, tā ir pastāvīgā kustībā un maina tikai savu formu.

Mūsu saprāts nepielaiž ne sākuma, ne gala. Zinātne mums iztulko pasaules dabu kā aklu, neapziņu, bez plana, bez nolūka. Kas sasniegts, izzināts, tas ir viss cilvēka prāta nopelns.

Visuma plašums ir bezgalīgs, astronomija mācīja 40 gadus atpakaļ, ka visumā ir 1000 miljonu zvaigžņu, 20 g. vēlāk mums jau izskaidroja, ka ir 3000 miljonu zvaigžņu tikai mūsu universā; 10 g. atpakaļ mēs atradām, ka mūsu universam ir 30,000 miljonu zvaigžņu, bet tagad astronomi apgalvo, ka mūsu visumam vien ir 300,000 miljonu zvaigžņu—sauļu un bez tam ir vēl miljoniem citu līdzīgu universu.

Pēdējā laikā mēs esam vairāk kā dubultojuši teleskopu spēju un uzlabojuši aparatus, tā kā ar katru gadu desmitu mēs redzam vairāk un tālāk.

Mūsu visums jeb tā zvaigžņu sistēma, pie kuras mūsu saule pieder, ir tik liels, ka paiet 300,000 gaismas gadu, kamēr gaisma atnāk pie mums. Gaisma skrien 186000 jūdzes jeb 300,000 kilometru sekundē. Ir aprēķinātas zvaigznes, no kurām gaisma atnāk miljonu gaismas gados. Mūsu saules lielums ir 1,300,000 mūsu zemes lodes lieluma un zvaigznes Omikron Ceti lielums ir 30 miljonu mūsu saules lieluma.

Vēl svarīgāka ir zvaigžņu vecuma atklāšana. Ja tikai mūsu visuma 300,000 miljonu zvaigžņu, dieva roka radišanas ritā būtu izbērusi debesis, tad tām visām vajadzētu būt viena vecuma, bet ir zvaigznes, kas tikko veidojas no miglu blāķiem, un ir zvaigznes, kuras jau ir 100,000 miljonu gadu vecas un lēnām dziest. Zvaigžņu vecums ir biljoniem gadu starpības.

Šie astronomijas un ģeoloģijas rezultāti pilnīgi iznīcina radišanas teiku un visu, kas ar to savienots. Vienkārši arprāts un muļķība ir ticēt, ka pasaule ir radīta un vēl 6 radišanas dienās 6000 gadus atpakaļ. Cilvēku nezināšanai un aplamībai ir jāizbeidzas, kur tagad katra diena atver jaunas nākotnes perspektīvas.

Raudives „Don Kichots un mūsdienu cilvēks“

Izvilkumi, kas man patika.

Katra liela cilvēka dzīve sākas tajā brīdī, kad viņš sāk pazīt savu Es, un kaut šo dzīvi apdraud tūkstoš briesmas, nelaimes un nāves izjūta, tad tomēr tā ir dzīve, par kuru cilvēks vienmēr ir pateicīgs.

Zemisko ļautiņu cīņas ierocis ir ļaunprātīga mēlnesība, kas neatlaidīgi kā glums, riebigis tārps iesūcas dižļaužu dzīvē un to pilda ar rūgtumu un pazemojumiem. (Tie nav dižļaudis, kuri to atļauj. A. Z.)

Dzīvei jāklūst labai tagadnē, nākotne pratis tikt ar savu dzīvi galā, ja tai būs labs pagātnes pamats. Idejas, kas tiek realizētas nākotnes vārdā, ir nenozīmīgas.

Katrs uz dzīvi un notikumiem skatas caur savu krāsaino stiklu un redz tikai savu pasauli, nevis to pasauli, kāda tā ir pati sevi.

Prāts un zemapziņa cilvēka dzīvei piešķir jēgu, un šīs jēgas meklēšana un izprašana ir mūsu lielākais uzdevums kopš cilvēka sākuma.

Servāntess tik ļoti milēja patiesību, ka viņš ar patiesību labāk kļuva par vergu nekā bez patiesības—par pašu karali.

Dzīves jēgas meklētājam, dzīves vērtību radītājam sevi katru mirkli jākāpina īstības apziņa. Tā mūs padziļina pozitīvi, mēs jūtīgāk uztveram dabas un prāta nosacījumus.

Lielākais darbs, ko cilvēks var darīt otra labā, ir modināt viņa personīgās domās, apaugļot iekšējās spējas.

Mēs otru redzam ne tādu, kāds tas ir savā būtībā, bet tādu, kādi mēs istenībā paši esam.

Lai iegūtu slavu, un mūžību, tad manā isajā dzīvē ir jāveic tāds darbs, ko visā mūžībā varējis veikt tikai es un neviens cits.

Izsmieklis ir bezspēcīgs pie ģenijiem un īstiem māksliniekiem.

Nav svarīgi ko pasaule saka, bet svarīgi, ko es pats sev saku izšķirošā brīdī.

Zemapziņas spēks ir tik varens, ka neviens nevar to ne ieslodzīt ne nogalināt, tas vienmēr paliek dzīvs un neatturami un neatvairami iet savu gaitu un ir spēks, kas cilvēkus vieno.

Prieks ir bagātība, bez kurās nevar iztikt neviena dzīva būtne. Prieka izjūta mūs pilda ar laimi un laime ir tur, kur kāda reāla jēga, ko var izjust pozitīvi; tā izjūtama prieka un mīlas apziņā.

Darbs cilvēkam piešķir vērtību, apstiprina patiesību un istenībā.

Patiesību atzīt, to redzot, nav nekāda nopelna.

Kas pats sevi pazīst, tam nav svarīgi, ko citi par viņu saka.

Ticība nāk no nebūtības, šaubas—no būtības, tādēļ valda par ticību.

Brīvs cilvēks ir tikai tas, kam eksistence vairs nav problema, bet vienīgi līdzeklis.

Zināšanas ir cilvēka augstākā un lielākā laime, kādu vien viņš var vēlēties.

Ļaunais labdaris—egotists (ne egoists) ir visas cilvēces posts un bojāeja.

Cilvēks nedrīkst kalpot tikai sev. (Bet kādēļ? A. Z.)

Gudrais meklē to, kas par viņu lielāks, bet muļķis — pats sevi.

Ticība nav iedzimta, bet ir vienīgi ieaudzināta. Nav brīvs tas, kas citu brīvību aprobežo.

Taisnības izjūta sveša visiem tiem, kas ieslēdzas kaut kāda veida dogmatismā, jo tas, lai uzstādītu kādus mērķus uzstādīdams, būtībā vienmēr ir netaisns.

Dogmā ieslēgts cilvēks redz tikai to, kas saskan ar viņa dogmu, pārējais viņu traucē, un parasti viņš nesavaldītā niknumā vēršas pret to, kas neatgādina viņa elkus. Neprašu galvenie ieroči vienmēr ir bijuši dogma un fanatisms. Vēsture liecina, ka taisnība vienmēr visvairāk cietusi no dogmas un fanatisma. Dogmatīķis un fanatiķis noslepķavo un iznīcina visus vienīgi tādēļ, ka tie nedomā tā, kā viņi domā.

Es cenšos dalīties ar katru nelaimē no visas sirds, jo aizvien tas ir mierinājums, ja atrodas kāds, kas dalas skumjās.

Kas par savu patiesību cīnas, lai to dara atklāti un vaļsirdīgi.

Kas grib būt vairāk nekā citi, tam arī jādara vairāk par citiem.

Katrs dižs darbs tiek veikts un katra liela doma dzimst vientulībā.

Labāk vientulībā ar savu Es apziņu nekā bez tās ar visiem kopā.

Cilvēks nevar būt cilvēka vergs, bet vienīgi draugs vai brālis.

Esmu pārlicināts, ka katru var pārveidot augstākas idejas, ja tikai šai idejai mēs ļaujam iesakņoties mūsu prātā un zemapziņas dziļākajos noslēņojumos.

Ja dzīvē grib par kaut ko būt, tad jābūt drosmei uzdrīkstēties.

Ja kāds, ar ko nesaistoties, spēj sevi uzņemt visu, tad tāds kļūst universāls.

Bez entuziasma dzīve pārvērstos par kapsētu.

Dižs cilvēks otra sirdi arvien rada prieku un sārgās to pildīt ar rūgtumu.

Tikai tas, kas ir noteikts, dzīvei piešķir nozīmi un jēgu.

Visa māksla sākas un beidzas idejās, jo idejas domām piešķir noteiktību, kas līdzsvaro dzīvi ar dabu.

Milēt vajaga tādēļ, ka mīla padara cilvēku cieņīgāku un bagātāku, kāpina labā apziņu, padziļina saprašanu, atklāj visus noslēpumus un paplašina atziņas robežas.

Viens derīgs, prātīgs vārds mums palīdz vairāk nekā auksta intelekta sarakstīta bieza grāmata.

Dārgākais, kas cilvēkā ir, tā ir viņa dzīvā apziņa, ar kuru tas izpauž savas dzīves būtību. Brīvība atkaras no apziņas; jo apziņa būs plašāka, jo mēs jutisimies brīvāki.

Dzīvē ne tikai jāsapņo, jādomā, jācer, bet jāticcas visu piepildīt īstenības robežās, tad kādā dienā sevi ieraudzīsi īstenībā, tai pilnības pakāpē, kuru spējas atļauj.

Ja jūtam, ka mūs nesaprot, tad nesapratēji tūlīt jāatstāj, jāuzmeklē tādi, kas saprot. Kā stādam vajadzīga saule, tāpat cilvēkam vajadzīgs sapratēju siltums, kas veicina iekšējo dzīvi un liek tai pilnveidoties. Saprašanās ir draudzības motīvs.

Ne morale, ne filozofija nevar mums vairāk iedot nekā mēs esam.

Nav citas dzīves kā tās, ko mēs dzīvojam.

Kas aizsargā brīvību, ir varonis, kas to otram laupa, ir varmāka.

Miers ir cilvēku saprašanās sekas.

Spēja saprast citu — ir augstākā spēja.

Radoša darba noslēpums ir prasme koncentrēt savus pārdzīvojumus domās un tēlos.

Patiesības nevar izgudrot, bet vienīgi atklāt.

Cilvēka vērtības apliecinātājs ir viņa darbs.

Viss tiek veikts slavas dēļ, iegūstot personīgo nemirstību.

Ticīgie tikai tad var dzīvot, ja viņu ticību kāds apstiprina.

Kas pazist sevi, nekad nepazemos otru, jo tad es pazemoju pats sevi.

Patiesības meklētājs nekad nestrīdas, jo stridnieks arvien cenšas, lai viņa apgalvojumi izliktos pareizi.

Mūsu apziņā nekas neatkārtojas, katra prātīga būtne uztver pasauli kā vienreizīgu parādību, nebijušu ne priekš, ne pēc šās būtnes.

Visas lietas atkarīgas no absolūtā saskaņas stāvokļa. Saskaņa un nesaskaņa savstarpēji saistītas, un tādēļ šie stāvokļi viens bez otra nav iedomājami.

Zināšanai piemīt liels mierinātājs spēks.

Buddha.

A. Janeks „Buddhas mācības pamati“^{*)}.

Ciešanu cēlonis ir mūsu nezināšana izpatīt pasaules un dzīves īsto jēgu.

Zināt un atzīt vajaga tā, lai pārņemtu visu cilvēka būtņi un ar nepieciešamību noteiktu un vadītu visu viņa darbību un uzturēšanos dzīvē.

Nezināšana ir galvenais iemeslis.

Kad cilvēks top spējīgs tieši un dziļi ieskatīties pasaules un dzīves sejā, tad līdz ar to viņš spēj ciešanas iznīcināt un top brīvs no tām.

Viss mūsos un viss ap mums ir cēloniski saistīts dažādu parādību sekojums; katra nākošā parādība atceļ iepriekšējo, ar katru nākošo iepriekšējā ir iznīcībai, nāvei lemta.

Mācība par mūžīgo jeb nemirstīgo dvēseli ir dogma.

Cilvēka personība un dzīve ir viena plūsme, kurā viens stāvoklis ar kauzalo nepieciešamību seko otram, viens psihisks pārdzīvojums nāk pēc otra.

Nav tāda darba, no kura tam pašam cilvēkam nebūtu jāpiedzīvo attiecīgā seka.

Nekāda vara visā pasaulē nevar cilvēku glābt no izdarīto darbu sekām. Tas ir dabas likums un nekāda lūgšana to nespēj grozīt.

---

^{*)} Izvilkumi, ar kuriem es simpatizēju.

Visā mūsu personīgā dzīvē valda cēloniska sakarība un kārtība, nekur pasaulē nav vietas patvaļai.

Pilnīgi maldīgi domāt, ka kāda augstāka būtne cilvēku par viņa ļauniem darbiem soda un par labiem apbalvo.

Visumam, dabai, zemapziņai nav labu ne ļaunu darbu.

Nevarēdams saprāta ceļā atrast dzīves attaisnojošo absoluto mērķi, jeb vienkārši sakot, nespēdams atrast to, kā nav, viņš sāk ticēt dažādiem dieviem.

Kas tev nepieder, to atmet.

Atrastais ceļš, kurš atver acis un ved pie visaugstākās zināšanas ir: istā atziņa, istā apņemšanās, istās domas, istā runa, istā darbība, istais amats, istā cīņa, istā iedziļināšanās un istā koncentrēšanās. Tas ved uz ciešanu iznīcināšanu.

To ceļu es esmu izvedis dzīvē.

Vajaga tik vest labu, godīgu un apzinīgu dzīvi, darbos, vārdos un domās.

Nav iespējams tūlīt sākumā sasniegt pilnību, bet pastāvīgi cenšoties, pastāvīgi cīnoties, soli pa solim tālāk ejot, var sasniegt pilnību.

Cilvēkam jābūt absolūti nespējīgam uz kaut kuru ļauno darbu, tikai tad viņš būs patiesi laimīgs.

Tikai tas ir patiesi labs, godīgs un tikumīgs, kuru nekāda vara, pat vislielākās pārdzīvojamās pārestības un mokus, nevar piespiest netikai uz ļauno darbu, bet pat uz ļaunām domām.

Vingrinies intensīva domāšanas koncentrēšanā uz vienu objektu, pie kuras ikkatra domāšana par citiem priekšmetiem ir izslēgta.

Cilvēkam ir jāattīsta savā prātā neaprobežota labvēlība pret visu, neaprobežota līdzjūtība, līdzpriecība

un jāpaceļas līdz no pasaules atraisītai vienaldzībai pret visu, kas ir brīva no saistības, bet arī brīva no antipatijas.

Cilvēkam ir jācaururbj plašo pasaules parādību līmeni ar labvēlības, līdzjūtības, līdzprieķības un vienaldzības pilno prātu, neaprobežotu, brīvu no naida un ļaunprātības.

Šīs četras 'mīlestības meditācijas šķīsta sirdi no naida un visiem ļaunumiem.

Vajaga stipru gribasspēku attīstīt — augstās, cēlās gribas, lai ar to iznīcinātu zemisko gribu.

Īsta cīņa rada sevi gribu domāt par labklājību nesošiem stāvokļiem, uzturēt tos, neļaut viņiem zust, attīstīt, saņemt savu enerģiju un ar to pašu izskaust un nepieņemt ievēribu ļauniem, postu nesošiem stāvokļiem un parādībām.

Tīra tikumība, ved uz tīro sirdi, tīra sirds uz tīro atziņu, tīra atziņa uz tīro pārlicību, tīrā pārlicība uz ceļu tīrā zināšanā.

Kas vēlas maldus iznīcināt un pilnīgu atsvabināšanu piedzīvot, tas ar vingrināšanos un mazu piepūli to panāks.

Vai tu negribi rast visdziļāko sirdsmieru un vispilnīgāko pasaules izpratni?

Cildenās dzīvesgaitas ieguvums nav mīlestības dāvana, nav gods, slava un manta, nav tikumība, nav zināšanas skaidrība, bet nesatricināmā atsvabināšanās un brīvība, tas ir tas nolūks, tā ir cildenā dzīvesgaita, tas ir kodols un mērķis.

Nevajaga vis pasauli labot, kas ir neiespējami un muļķīgi, bet vajaga vienīgi sevi labot.

Ciešanas pilnīgi iznīcināt nekādi nevar. Ciešanas var iznīcināt cilvēks pats sevi, tikai jāprot.

Ciešanas ar savu pretstatu prieks ir viens, tāpat kā ļauns ar savu pretstatu labs ir viens.

Kas vienam ir ciešanas, otram ir prieks; kas vienam ir ļauns, otram ir labs, tā tad viens.

Man ir no triekas labā puse paralizēta un valoda traucēta. Visi viena mutē nožēlo un uzskata to par lielām ciešanām, bet es viņas uzņemu labvēlīgi un neciešu it nemaz, esmu pie visa tā dzīves priecīgs un laimīgs. A. Z.

Rabindranats Tagore „Filozofiski apcerējumi“.

Katram jēdzienam jāiztur siva ciņa, lai tas iekļūtu mūsu apziņā.

Mēs nekad nespējam kaut ko piesavināties, kas tiešām nebūtu kādā radniecībā ar mums.

Mēs katru soli izcinām no pretvaras, tas ir mūsu mērķis.

Cilvēks var izlietot dabas spēkus saviem nolūkiem tāpēc, ka viņa spēki ir harmonijā ar visuma spēku.

Cilvēks, kas atzinis savu radniecību ar visumu, kas gremdējas visā, vienojas ar savu zemapziņu, tiek uzskatīts par gala mērķi.

Dzīvība ir nebeidzama, neaptverama.

Brīvība nav tikai prāta un jūtu brīvība, tai jāpāriet darbībā.

Cilvēka sirds kļedziens ir — rast savu pilnīgāko izpausmi.

Plaisu starp galīgo un bezgalīgo pilda pārplūstošā mīlestība.

Radišanai jābūt pakāpenīgai.

Pasaulē pastāvīgi ir daļums un prieks, labums un mīlestība.

Cilvēks atklājis lielo patiesību, ka ierobežotais nav ieslēgts savās robežās; tas ir mūžīgā kustībā un tālab ik mirkli zaudē savu galīgumu. Īstenībā nepilnīgums un ļaunums nav pilnības un labuma nolie-

gums; galigums nav pretrunā ar bezgalīgo: tie nav nekas cits kā viengabalība, kas izpaužas pa daļām.

Arī ciņai par eksistenci dabā ir savstarpēja izli-dzināšanās.

Patiesības ideāls neietveras šaurajā tagadnē, nedz mūsu iespaidos, bet tas dzimst apzinoties veselo.

Dzīves tiekšanās ir neizmērojami lielāka, nekā tās sasniegumi.

Dzīve par sevi ir optimistiska: tā tiecas uz priekšu.

Kas tad ir labums? Labums ir, kad cilvēks sāk izprast savu „Es” plašākā gaismā, kad tas atzīst, ka viņš ir daudz vairāk nekā pašreiz liekas, viņš sāk ap-jēgt savu dabu un saprast, par ko tam, jātop nākotnē. Labs ir tas, kas vēlams mūsu „Es”.

Mums jāpatur pratā, ka mūsu individualitāte pēc savas dabas spiesta meklēt universālo. Mūsu acs zaudē savu nozīmi, ja tā spēj redzēt vienīgi pati sevi.

Ik uz soļa mums jāievēro arī citi cilvēki, tāpat kā pašiem sevi.

Mīlestība ir mērķis pats par sevi. Kad sakam: „Es milu”, tur nav vietas jebkādam „kāpēc”, tā jau ir galīga atbilde pati par sevi.

Kad cilvēks mil, atdošanas, došana viņam top par prieku. Mēs nejūtam zaudējumu atdodot, bet at-zīstam, ka tādējādi piepildas mūsu būtība.

Vienīgi tas, kas darīts aiz mīlas, darīts brīvi. Vienīgi darbībā mēs izpaužam savu dabu, bet šī iz-pausme nav pilnīga, kamēr mūsu darbība nav brīva.

Mūsu „Es” jēgu mēs neatradīsim atšķirtībā no citiem, bet vienības piepildīšanā.

Kad darbs ir dzimis no prieka, tad formas, ku-rās tas izpaužas, ir nemirstības iezīmētas.

Dzīves un nāves dualismā ir harmonija, ir vienīgums.

Mūsu fiziskā daba atsvabinas — iegūstot veselību, mūsu sociālā būtne — sasniedzot labumu, bet mūsu „Es” gūst brīvību — sasniedzot mīlestību.

Dabā vienīgais faktors ir nepieciešamības likums.

No priekā dzimst visas būtnes, prieks viņas uz- tur, priekam tās tiecas pretim un attīstas, un priekā tās ieiet.

Mīlētājs meklē savu „Es” savā iemīļotajā.

Ista mīlestība un prieks nevienu nepievil, ne jūt naida ne dusmas ne pret vienu.

Kas gan spētu elpot un kustēties, ja gaiss nebūtu piepildīts ar prieku un mīlestību.

Mums nekad nebūs patiesa jēdziena par cilvēku, kamēr mums nebūs mīlestības pret viņu.

Kad cilvēks sajutis visas pasaules dzīves ritmis- ko pulsējumu sevī pašā, viņš ir brīvs.

Mīlestībā vērdzība tikpat cildena kā brīvība. Mī- lestības augstākais uzdevums ir apsveikt visus ierobe- žojumus un tos pārspēt.

Daiļums nekad neaizvairo mūsu brīvību, nepaceļ ne pirkstiņa, lai piespiestu mūs atzīt viņa suverenitāti.

Daiļums ir aicinājums mums, bet ne pavēle.

Vienīgi darbībā tev būs vēlēšanās dzīvot simts gadus.

Mums jādzīvo, lai strādātu, un jāstrādā, lai dzi- votu; dzīve un darbs nešķiramī vienotī.

Ar daiļuma izjūtu mēs atskārstam harmoniju pa- saules visumā.

Daiļums ir patiesība, patiesība ir daiļums.

Pasaule nav veidota no cilvēkam sveša materia- la; tā ir viņa paša prieks, kas izpaužas mūžam ne- beidzamos veidos.

Neviens cilvēks nevar nopietni apsvērt, nedz ar sajūsmu uzņemt padomu, kas ieteic atsācīties no vi-

siem saviem ieguvumiem kaut kāda dieva labā.

Ar pašu iegūšanas aktu mēs zinām, ka esam kaut kas vairāk nekā tas, ko ieguvām un kas mums pieder.

Cilvēka esamība ir niecīga, kamēr viņš neatrod lielu ideju, kas spēj viņu pārņemt savā varā, kas spēj atraisīt no visām piederumu saitēm.

Mūsu esamības puse, kas vērsta uz bezgalību, meklē nevis bagātību, bet brīvību un prieku un mūsu uzdevums nav vis iegūt, bet tapt.

Daži grib iemantot dievu, lai to izlietotu materiāliem mērķiem.

Mīlestībai nekāda cena nav par lielu, lai izpaustu savu patiesību.

Tie, kam šķiet, ka patiesā dzīves jēga izteicas sevišķo, mums pazīstamo formu pastāvēšanā, ir kā skopuļi, kas nespēj ieskatīt, ka naudas jēga piepildas vienīgi to izdodot, pārvēršot simbolu patiesībā.

Cilvēka dabā ir atšķirt pārejošo no paliekamā, bet bieži piešķir pastāvību lietām, kas pēc savas dabas ir pārejošas.

Cilvēks kas sevi noniecina, pazemina nevien savu paša vērtību, bet arī visas cilvēces vērtību.

Pavlovičs „Dzīves problēma“.

Gudrs cilvēks ne par vienu nesaka sliktu.

Nenožēlo nekad pagātnei, nesteidzies nākotnei priekšā, vēro tikai tagadni.

Paskaties kosmā, kāda tur noteiktība un kārtība, neviens mirklis netiek kavēts, viss iet savā laikā un robežās.

Negaidi, ka dzīve tev kaut ko nesīs vai solīs. Soli pats sev to, ko dzīve nevar dot.

Kas pazīst citus, ir gudrs: kas sevi pazīst, ir apgaismots. Kas uzvar citus, ir spēcīgs; kas sevi uzvar, tas ir varonis.

Dzīve ir tāda, kā katrs to izjūt un iedomājas, kāda tā atklājas.

Dzīve mūs nepadarīs diženākus un krietnākus, ja mēs paši negribēsim sākt sevi veidot un nepieņemsim gudrus padomus.

Vienmēr jāzina, ko gribam; ja nezinam to, tas rāda, kā mūsos ir liels cilvēcīgās vērtības trūkums.

Cilvēks bez mērķa un gribas nevar valdīt par sevi un citiem.

Lai pie tā tiktu, ir nepieciešama saskaņa sevī, kas ved tuvāk pilnībai.

Mūsu dzīvei nevajaga atkarāties no tā, kas un kā mūs vada, bet kā mēs paši sevi vadām.

Neviens nav brīvs izvēlēties to, kas patīk, bet izvēlēties tik to labāko, ko apstākļi un pieredze atļauj.

Es gribu tikai to, kas man ir labs un derīgs. Kas grib citu ko?

Bet vajaga tik zināt, kas patiesi ir labs un derīgs.

Cilvēks bez gribas nav cilvēks. Bet viņa nav brīva darīt ko grib.

Tiešām tamdēļ vien dzīve ir skaista, ka ir kāds mērķis un tiekšanās pēc viņa izmet visus dzīves rūgtumus no ceļa.

Mērķis ir arī iedomātais ideāls, kam seko lai to sasniegtu.

Kādu pamatu lieci mērķim, tāda būs tava dzīve.

Nekad nevajaga būt citiem līdzīgs.

Neder tas vienam, kas visiem, nedz visiem, kas vienam.

Kas tas par cilvēku, kas ļaujās tikai uz citiem, tas tik liecina, ka pašam trūkst uzņēmības un gribas.

Lai tu savu mērķi sasniegtu, tev vajaga koncentrēties ar visiem spēkiem uz nodomāto ideālu, kas jāsasniedz.

Paliekošas vērtības var radīt tikai neatlaidīgā darbā.

Bez pacietības nav iespējama izturība un neatlaidība, lai ietu ciņā par uzstādīto mērķi.

Kas prot pareizi izvēlēties, tas prot citus pārspēt un karsti kaut ko vienu mīlēt. Patiesi mīlēt var tikai tas, kas prot pareizi izvēlēties, jo tur arī slēpjas cilvēka inteliģence.

Cilvēks rāda mērķtiecību, ja viņš neatsakās un nekautrējās no tā, kas viņš ir un kas grib būt.

Cilvēka „Es“ ir tīra kā balta, neapprakstīta lapa, uz kuras apkārtne un citi ar savām domām, vārdiem un darbiem iespiež labu vai ļaunu.

Spēcīgs raksturs nepadosies apkārtnei, lai tā viņu veidotu pēc savas iegribas.

Pārliecība ir simt reiz labāka kā ticība.

Zemapziņa ir vienīga neredzamā augstākā vara, kas palīdz dažādās dzīves vajadzībās izšķirties.

Pārliecība nāk no cilvēka prāta un jūtu pasaules. Nekas nedod drošas izredzes katrā darbā, kā tas, ka mēs ar nesalaužamu pārliecību rīkojamies.

Ticēt nevajaga nekam un nekur, bet vienīgi būt pārliecinātam. A. Z.

Sekmējas viss tikai tam, kas aktīvi piedalās dzīves darbā, kam patīk censties pēc patiesības un brīvības, kas mīl skaistumu.

Ticība liktenim un dieviem ir tavas dzīves postītāja.

Cilvēki, vīlušies vienā lietā, netic vairs nekam. Ja vienā gadījumā neizdodas, tas nav tūlīt jāatmet viss, bet jāmēģina vairāk reizes.

Katrs cilvēks grib ko augstu sasniegt, visi dodas lai kāptu kalngalā, bet daudzi neiztur grūtības, kas sastopamas ceļā.

Tevi neviens nesapratīs un nepalīdzēs tavus nodomātos uzdevumus veikt.

Saņemies pats uzkāpt augstākā vietā, negaidot velti lai kāds ceļ.

Sargies no draugiem, kas savu pārliecību apšaubā. Viņi nezin un nesaprot tavus iekšējus spēkus.

Brīvībā mēs varam veidot sevi un radīt savu svētlaiques pasauli.

Atcerēsimies, ka no audzināšanas atkarājas cilvēka labklājība un dzīves progress.

Bērnu lutināšana ir atriebīga vecākiem un lāsts pašiem bērniem.

Kam būs pareizs un veselīgs dzīves uzskats, tas nekad neuztrauksies par neveiksmēm un nesārūgtināsies par dzīves grūtumiem.

Sasniegt savu mērķi var ar visvienkāršāku neatlaidīgu darbu.

Ir slimīga iedoma tiekties pēc augstām lietām, kad nevar tikt galā ar sīkajām.

Katrs niecīgākais cilvēks var būt pilnīgs, ja viņš darbojas savās robežās. Amats netop lamāts.

Nav tāda likteņa, kas noteic un vada dzīvi, pats ir savas laimes ķaļējs.

Cilvēks, kas nemīl darbu, arī nekā laba nepanāk.

Dzīvei ir pozitīvās un negatīvās puses neizbēgami.

Domāšanas sekas parādas aktīvā darbībā.

Cilvēks ir būtne, savienota ar ārējo un iekšējo pasauli.

Nevis cīnīties ar ļaunu, to var uzvarēt un iznīcināt, cīņa stiprina ļaunu, bet vienīgi ignorejot, neievērojot. Cilvēkam nevajaga cīnīties ar ļaunām parādībām, jo katra cīņa tās tik veicina. A. Z.

Priekos mūsu sirds pukst ātrāk, sāpēs sažņaudzas, bailēs it kā apstājas.

Drošu draugu pazīst nedrošā lietā.

Draudzība ir divu dažādu stīgu saskaņojums jeb harmonija, kas padota vienai dzīves straumei ar kopīgām interesēm.

Draudzība ir divu cilvēku „Es“ aktivitātes sekas.

Draudzība top dibināta vienīgi uz saskaņas apņēmību.

Beidzās saskaņa, beidzās arī draudzība.

Draudzība beidzas, tikko viens otram uzstāda obligatoriskas prasības.

Draudzībā valda absolūta brīvība un taisnība.

Draudzība cilvēku atklāj un tam palīdz izaugt par to, kas viņš grib būt.

Draugs nekādos apstākļos neiejaucas drauga dzīvē un necenšas to grozīt pēc savas gribas vai personīgiem ieskatiem.

Dažas piezīmes

no Morisa Meterlinka grāmatas „Dieva priekšā”,
tulkojusi Anna Dārziņa Daugavā 1938. g. aprīlī.

Es apbrīnoju tos, kas, būdami teologi, sludinātāji, dievbijīgie, moralisti, runā par dieva nolūkiem, nodomiem un omu, par to, ko viņš domā, kam gata-vojas, ko milē un ko nīst, it kā viņi būtu dieva intīmi draugi un ik dienas ēstu pusdienas pie viņa galda.

Dievs katrā ziņā paredzejis ļaunumus, kas nospiež visu to, kas kustas uz šīs zemes, vai tas nenozīmē, ka viņš tos gribējis? Un ja viņš tos gribējis, kas gan šeit esam mēs? Vai arī mēs nebūsim dzīvojuši tikai tādēļ, lai konstatētu, ka dievs mūs nemilē un ka viņš nav labs?

Kā gan lai viņš būtu labāks nekā mēs, jo mēs viņu esam radījuši.

Mans dievs var būt, tikai tas, ko es domāju, viņš man nevar ņemt ļaunā, ja atrod, ka es viņu domāju zemāku nekā viņš ir. Es daru, ko varu. Viņš mani ir tāds, kādam viņš sev atļauj tur būt. Es viņu nespēju pacelt augstāk, kā viņš man atļauj.

Tas, ko sauc par dieva balsi, nav nekas cits, kā tas, ko teicis vai varētu būt teicis kāds cilvēks.

Mēs esam tikai tas, ko meklējam.

Tas par ko dievs atalgo vai sodīs, būs arvien tas, ko viņš paredzējis kopš mūžības.

Neizskaidrojams ir tas, ka dievs, iegājis cilvēkā, nav šo apstākli vairāk izmantojis, lai cilvēku padarītu līdzīgāku tam, kādu viņš to vēlētos redzēt.

Ja cilvēka radīšana būtu pirmais dievišķais mēģinājums, tad kļūdas būtu aizbildinamas, bet dievam bija visa iepriekšējā mūžība, lai sagatavotos. Vai tad viņš neko nebija mācījis? Viss notiek tā, it kā dievs, tāpat kā zeme un cilvēks, būtu vakarējie.

Ko var domāt par dievu, kas lai gan kopš gadu tūkstošiem konstatejis, ka viņš uzliek nevainīgiem cilvēkiem pārbaudījumus, kurus pārvarēt viņš tiem nav devis spēka, tomēr vēl jo projām rada miljardiem cilvēku, lai viņus nodotu neizbēgamām mokām, un neatzīst, ka ir maldījis, ka mēģinājums nav izdevies, bet ietiepiģi to turpina un negrib no tā atteikties?

Vecajā derībā dievs bieži rikojas tā, it kā viņš nepazītu paša radīto cilvēku, vai arī tā, it kā šo cilvēku būtu radījis kāds cits.

A. E. Brachfogels savā grāmatā „Fridemans Bachs“ saka: Es varu ticēt tikai tam, ko es zinu. Dieva klātbūtni es nevaru pierādīt, bet viņa nostbūtni gan, tā tad es nevaru ticēt dievam.

Dievs var atrasties tikai divās attieksmēs, viņš ir iekšpus vai ārpus pasaules.

Ja viņš ir iekšpus pasaules un nav noteiktā vietā, tad tam jābūt katrā lietā, citādi viņš būs tikai kāda daļa no pasaules, bet viņš nevar būt daļa no tā, ko viņš pats visu radījis. Tā tad viņš ir visur, viņš ir pats visums un tā tad par kādu dievu personību nevar būt runa, jo personība viņš nav un atliek viņu meklēt ārpuspasaules.

Pieņemsim, ka dievs stāv ārpusē, kā radītājs, kā arhitekts, kā mākslinieks ārpus sava mākslas darba, tad taču skaidri redzams, ka viņam cita sakara ar to nav, ka pasauli taisījis tādu, kāda tā ir. Mākslas darbs tikai tik ilgi atkarīgs no mākslinieka, kamēr viņš pie tā strādā. Pabeigtam, esošam mākslas darbam pats tā radītājs, nav vairs turpmāk vajadzīgs, viņam

gar savu darbu vairs nav nekādas daļas. Esošai pasaulei dieva nevajadzība ir fakts, tā tad mums viņš vairs nav jāievēro, jo pasaule jau ir.

Vēl vairāk pierādama ir neiespējamība, ka tāds ār pasaules dievs var būt. Ka viņš pasaulē, visumā nav, to redzējām, bet ārpus visuma nav nekā, jo viss ir viss. Tā tad, ja ārpus visuma nav nekā, tad tur nevar būt arī dieva. Ja dievs nav ne iekšpus, ne ārpus visuma, tad viņš nemaz nav.

Zinātne ir pārmeklējusi visus zemes stūrus, ir pārskatījusi arī universa telpas, bet nekur nav atradusi to debesu māju, pēc kuras ilgojas nomaldījies cilvēks, nav arī atradusi to elli, ar kuru biedē. Nav dievišķu māju, kur varētu garīgi atspirt, nav vietas, kas varētu kaupties, atalgot cilvēka tūkumisko piepūli, piespiešanos, bet tāpat nav vietas, kur notiktu, jaundaru galīgā tiesāšana saka, Voldemārs Reiznieks savā grāmatā „Reliģijas problēmas filozofiskā uztvere“.

IZVILKUMI

no

A. Kareļa grāmatas „Nepazītais cilvēks“.

Cilvēki nav sapratuši, ka pašu miesa un apziņa ir padoti dabas likumam, kuru viņi nespēj pārkāpt nesajemot par to sodu.

Mums vēl trūkst zināšanu, cik lielā mērā gribas spēks pārveido mūsu organismu un kā organu stāvoklis iespaido prātu?

Pasaules telpā ģeometrija neeksistē, tā ir radusies mūsos pašos.

Ķīmijas un fizikas likumi ir tādi paši kā dzīvo būtņu pasaulei, tā arī nedzīvai materijai.

Mūsu prāts, kam patīk matematisks formuļu vienkāršais skaistums, pavisam apmulst, kad tas apcerē apbrīnojamo šūniņu masu, šķīdumus un apziņu, kas visi kopā veido individu.

Reizē ar dzīves apstākļiem ir mainījies arī pats dzīves veids.

Katrs cilvēks veic daudz vairāk uzdevumu nekā agrāk.

Ir ļoti liela starpība starp to pasauli, kas iespaido modernā cilvēka prātu un to, kurā dzīvoja mūsu senči.

Zinātne ir bagātības, ērtības veselības māte.

Sakarā ar fizikas un astronomijas lielajiem atklājumiem mūsu pasaule pieņēmusi brīnišķīgu krāšņumu.

Mūsu universs ir bez izņēmuma mehānisks, nav dzīvības un apziņas.

Mums jāizdibina, kādā veidā mūs iespaido dzīves veids, parašas diēta, skolas audzināšana, intelektuālās un morāliskās ierašas, ko mums uzspiedusi modernā civilizācija.

Žēl, ka dabiskai izlasei vairs nav nekādas nozīmes, vārgie tiek glābti tāpat kā spēcīgie.

Modernā civilizācija nav spējīga radīt cilvēkus, apbalvotus ar iedomu spējām, inteliģenci un drosmi.

Mūsu civilizācija ir celta un izveidota nepazīstot mūsu pašu isto būtību.

Zinātne neseko noteiktam plānam, tā attīstās kā nu pagadās.

Zinātņu vīri nemaz nezina, kur paši iet, tos vada nejaušība.

Atklājumi attīstas bez iepriekšējas to seku paredzēšanas, bet šīs sekas tomēr pasaulē sacēlušās revolūcijas un pataisījušās mūs par tiem, kas mēs tagad esam.

Cilvēkam ir vajadzīgs vairāk nekā visas citas lietas, nervu sistēmas stabilitāte, līdzsvars, veselīgs spriedums, drošsirdība un izturība.

Ikviena ticama atziņa prasa kāda zinātņu paņēmiena, kādas fiziskas un psihiskas operācijas pielietošanu.

Cilvēks ir būtne, kas sastādīta no materijas un apziņas, jeb organisms, kas spējīgs uzrādīt bioloģiskas, fizioloģiskas un psiholoģiskas aktivitātes.

Vitālisti uzskatīja miesu par mehānismu, kuru vada inženieris, ko sauca par entelehiju, bet neaptvēra, ka šis inženieris nebija nekas cits, kā novērotāja inteliģence.

Zinārkārbība ir mūsu dabai neatņemama vajadzība, akls impulss, kas nepadodas nekādiem likumiem.

Zinārkārbība spiež mūs atklāt universu.

Nedriksst būt neviena privilēģēta iecirkņa.

Ikvienam iekšējas pasaules beždibenam ir savs saturs.

Kvalitatīvais ir tikpat īsts kā kvantitatīvais.

Mūsu paņēmieni neapņēv lietas, kurām nav dimensiju un svara. Tie ir nespējīgi izmērit uzpūtību, naidu, mīlestību, skaistumu, dzejnieka iedvesmu, labu un ļaunu. Bet šie paņēmieni viegli atzīmē šo psiholoģisko stāvokļu fizioloģiskos aspektus, izredzes, darbības veidus un gārīgi, abstrakti taustāmos rezultātus.

Daži indivīdi uzrāda nākotnes notikumu paredzēšanas spējas.

Neviens vēl nav novērojis miesu bez dvēseles, apziņas, vai dvēseli, apziņu bez miesas.

Atkarībā no salīdzināšanai izvēlēto objektu lieluma, cilvēks ir reizē liels un arī mazs. Tā tas ir ar visām lietām.

Dvēsele-apziņa un miesa ir mūsu novērošanas metodu izdomājums.

Jāizvairās pielaist klasiskās kļūdas, reducējot cilvēku vai nu tikai par miesu, vai tikai par apziņu, par dvēseli.

Katrs laikmets apzīmogo cilvēcīgo būtni ar savu zīmogu.

Mūsu ķermeņa formu veido mūsu fizioloģiskās ierašas un domas.

Pārsteidzošs fakts, ka cilvēka domas, kas pārveidojušas zemes virsmu, iznīcinājušas vecas un radījušas jaunas tautas, kas milzīgajā pasaules telpā atklājušas jaunus universus, ir radušās no neizmērojami maza enerģijas daudzuma.

No ķīmiskiem elementiem izveidojas mūsu audi un sulas. Cilvēks patiesībā ir konstruēts no zemes putekļiem.

Cilvēks mainās atkarībā no eksistences parādību ierosinošo vielu kvalitātes un kvantitātes.

Mūsu organisms ir uzbūvēts no tiem pašiem elementiem kā nedzīvas lietas. Tamdēļ mums nēmaz nav ko brīnīties, ka mēs savā „Es“ atrodam darbojoties tos pašus parastos fizikas un ķīmijas likumus, kas eksistē kosmiskajā pasaulē.

Sūniņas darbojas tā, it kā katra no viņām zinātu matematiku, ķīmiju un bioloģiju.

Sāpes ir briesmu signāls.

Bagātība ir tikpat bīstama kā muļķība un nabadzība.

Domas plaukst un aug vienīgi tajos cilvēkos, kuri ir spējīgi mīlēt vai nicināt.

Ģenijs parasti ir pavisam ikdienišķs cilvēks, ar vienu pārattīstītu savas būtnes daļu.

Ir novērots, ka garīgā, prāta dzīve dibinās uz smadzeņu veselības stāvokļa.

Domas spēj izsaukt organiskus ievainojumus.

Vēlēšanos apvienošana un domu novirzīšana uz kādu vienu mērķi rada kaut ko līdzīgu iekšējam mieram.

Intelligence lielā mērā ir atkarīga no audzināšanas un apkārtnes, kā arī no iekšējās disciplīnas un mūsu laiku sabiedrisko grupu pašreizējām idejām.

Ja cilvēkam jādzīvo noziedznieku vai muļķu sabiedrībā, tad šis cilvēks arī paliek par noziedznieku vai muļķi.

Doma nav iesprostota laika un telpas dimensijās.

Tas laiks, kuru mēs novērojam, dabā pats par sevi neeksistē.

Tas nav nekas vairāk kā konkrēto būtņu esības veids.

Katrai domai, katrai darbībai, katrai slimībai ir noteiktas sekas. Mēs nekad nespējam sevi atšķirt no pagātnes.

Dažs notikums spēj cilvēkā izsaukt kaut ko līdzīgu atdzimšanai, vai arī labāku fizioloģisko psiholoģisko funkciju līdzsvaru.

Fiziskais laiks atkarīgs no saules un pulksteņu mehānismiem.

Fizioloģiskais laiks atkal savukārt ir atkarīgs no audiem, sulām un to iekšējām savstarpējām attiecībām.

Fizioloģiskais laiks tāpat kā psiholoģiskais laiks nav vairāk nekā kā mūsu pašu pieņemtais viedoklis. Ar atmiņas palīdzību mēs apzināties laika plūsmas ilgumu.

Ir skaidrs, ka pavisam vienkāršas pārmaiņas dzīves veidā spēj iespaidot cilvēka dzīves garumu.

Ir iespējams attīstību zināmā mērā pārveidot pēc paša gribas, jo mēs esam kustība, viens uz otra virsū klājojoties atsevišķu brīžu attēli mūsu pašu izskatā.

Mūs nepārtraukti rada mūsu apkārtne un mūsu pašu „Es“.

Ikviena organisma daļa zin visa veselā, nedalāmā mehānisma pašreizējās un nākotnes vajadzības, un tādēļ arī attiecīgi darbojas. Visi procesi ir acīm redzot sagatavošanās nākotnes notikumiem.

Visas ķermeņa daļas ņem dalību fizioloģisko, bioķīmisko un struktūrālo parādību apvienošanā.

Vislabākā šlimnicā ievainojumu sadzišana galu galā tomēr dibinās uz dzīvības piemērošanās spējām.

Ekstrāorganiskā piemērošanās ir miesas iekšējā stāvokļa pielāgošanās cilvēka apkārtnes pārmaiņām.

Piemērošanās spēj radīt miesā un apziņā ievērojamas pārmaiņas.

Daudzas barības vielas spēj iespaidot ķermeņa veidu un apziņu.

Apzinīgs cilvēks cīnās, lai iegūtu to, ko vēlas sasniegt.

Darbs, darbība ļoti iespaidīgā veidā individam piepalīdz piemēroties viņam nelabvēlīgai apkārtnē.

Dzīvības šūniņu gala mērķis ir dot individam iespēju turpināt eksistenci.

Jo vairāk muskulis vai prāts strādā, jo vairāk tas attīstās. Intelligence un apziņa tāpat kā muskuļi un organi bezdarbības stāvoklī atrofejās.

Liekas ka šūniņas paredz nākotni, kādai tai vajadzētu būt, neatkarīgi no ārējiem apstākļiem.

Gavēšana iztira un ievērojamā mērā pārveido mūsu audus.

Cilvēkam ir jāvingrina savi muskuļi, jāpiekūst un jāatpūšas, jācīnās jācieš, jābūt laimīgam, jāmīlē un jānicina.

Grūtības rada nervu izturību un veselību, tas ir fakts.

Abstraktā realitate, idejas vada mūsu prātu uz konkrētā izpratni un pazišanu. Vispārīgais palīdz aptvert atsevišķo.

Dabā ir tikai individi; cilvēcīgas būtnes mēs dabā neatrodam.

Individs ir konkrēts fakts; cilvēcīga būtne ir tikai ideja, kas mīt domās, iedomās, ir vienīgi simbols.

Individuālitate cilvēkā patiesi ir ļoti fundamentāla.

Tā padara cilvēka „Es“ par vienu vienīgu notikumu visā pasaules vēstures laikā.

Ikviens vecs cilvēks ir vēsture, kurai otras lidzīgas pasaulē vairs nav.

Jo pilnīgāka personība, jo lielākas individualās atšķirības.

Atkarībā no raksturīgajām īpašībām katrs individs daudz vieglāk pielāgojas zināma tipa darbam vai zināma veida dzīvei,

Ikviena cilvēka vēsture ir tik savdabīga, cik savdabīgs bijis viņa veidojošo genu sakārtojums, kad indivīds vēl bija oļiņa.

Novērojumi un eksperimenti mums māca, ka iedzimtība un attīstība katrā indivīdā ir dažāda un ka to attiecīgā vērtība nav nosakama.

Pateicoties tam apstāklim, ka nukliji savienojas kā nu pagadās, liela vīra pēcnācēju starpā var atrasties bērni ar viduvējām spējām, kamēr pavisam aprobežotā ģimenē var piedzimt liels vīrs.

Parasti nav iespējams izšķirt iedzimto no piesavinātā.

Ķīmiskie, fizioloģiskie un psiholoģiskie apkārtnes faktori vai nu atbalsta vai arī attura iedzimto tieksmju attīstīšanos.

Apkārtnes iespaids uz individuālizēšanos mainās atkarībā no audu un apziņas stāvokļa.

Mēs esam izveidojušies no mūsu tēva un mātes šūniņu substancēm.

Apziņa, dvēsele nav šķirama no miesas, struktūra no funkcijas, šūniņa no tās šķidrēm, saistošiem audiem, daudzība no vienības vai arī noteicējs no noteiktā.

Mūsu miesa ir uzbūvēta no mūsu apkārtnes ķīmiskām substancēm. Šīs substances iekļūst organismā, pārveidojas atkarībā no to individuālītātes un visā dzīves laikā nemitīgi irst un atkal rekonstruējas.

Modernā sabiedrība indivīdu pilnīgi ignorē. Tā piegriež vērību tikai cilvēcīgām būtņēm. Tā apejas ar cilvēkiem kā ar abstrakcijām. Ja mēs visi būtu identiski, tād mūs varētu audzināt kā lopus. Bet ikvienam cilvēkam ir sava personība. Ar viņu nevaram apieties kā ar simbolu. Cilvēcīgas būtnes patiesi ir visas vienlīdzīgas, bet ne indivīdi, kuru vienlīdzība ir illuzija.

Mēs nevaram ķerties pie citu un mūsu apkārtnes atjaunošanas, pirms neesam pārveidojuši paši savas parašas un domas.

Zinātnes gaļa mērķis ir cilvēka fiziskais un psihiskais labums.

Jūtām piešķirama tikpat liela nozīme kā termodinamikai.

Pasaulē vairs nav otra tik liela un skaista pasākuma kā modernā cilvēka pārradišana.

Katrs indivīds spēj pārveidot pats savas dzīves veidu.

Lai cilvēks spētu ar savu ekonomisko apkārtni sekmīgi cīnīties, viņam jāsabiedrojas ar cilvēkiem, kuriem ir tādi paši mērķi.

Lai indivīds spētu atjaunoties, tam nepieciešams nodibināt sev līdzīgi domājošu cilvēku grupu, tad kopīgi atšķirties no citiem un dot bērniem pašiem savas skolas.

Indivīda progresam ir nepieciešami divi svarīgi noteikumi — relatīva izolēšanās un pašdisciplīna.

Vienīgais ceļš, kā novērst nelaimīgo, vājo indivīdu pārsvaru, ir attīstīt spēcīgos, radīt lielākus cilvēkus.

Modernās tautas sevi glābs tikai ar to, ka attīstīs spēcīgus pilsoņus, un nevis ar vājo aizsardzību un aizstāvēšanu.

Nevienam nevajaga precēt cilvēcīgu būtni, kura cieš kādu apslēptu iedzimtu defektu dēļ.

Nevienam nav tiesības nest otram slimības, nelaimi un postu.

Vēl mazāk tiesības ir radīt bērnus, kas nolemti postam.

Ģeniju rašanās noteicošie faktori vēl ir pilnīgi nezināmi.

Ar visiem iespējamiem līdzekļiem ir jāveicina labākas cilvēku sugas izveidošanās.

Psicholoģiskiem faktoriem uz individa attīstību ir milzīgs iespaids.

Ir neiespējami audzināt individuus pēc viena šablona.

Ar matēmatisko abstrakciju palīdzību cilvēks aptver elektronus tikpat labi kā zvaigznes.

Mūsu nākotne ir mūsu pašu rokās.

Mums tagad jāiet pa jaunu ceļu.

Prāta un apziņas (dvēseles) eksistenci nosakam ar tāda veida paņēmieniem, kurus pielietojam introspekcijā (pašnovērošana) un cilvēka biheverjisma (izturēšanās, uzvešanās) pētīšanā.

Apziņas nojēgums ir ekvivalents (līdzvērtīgs) analīzei, (priekšmeta sadalīšana tā sastāvdaļās) kuru mēs paši esam izdarijuši par savu „Es”, (dvēseli) ka arī mūsu līdzcilvēku „Es” izteiksmi. Šāda analīze ir mākslīga.

Patiesība miesa un dvēsele ir viena un tā paša pētama objekta tikai dažādu pētāmo metodu redzes viedokļi, vienkāršas abstrakcijas, (novilkumi, kopijas, tikai domās notiekošas atkrišanas) iegūtas no mūsu konkrētās, nedalāmās būtnes ar mūsu prātu.

Dekarta kļūda bij tā, ka viņš ticēja šo abstrakciju realitātei un uzskatīja materiju un dvēseli kā heterogenas, (svešāda, nevienāda, pretēja,) kā divas dažādas lietas.

Šis dualisms ir smagi gūlies uz visu mūsu zināšanu vēsturi par cilvēku. Šis dualisms ir radījis mūsu miesas un dvēseles attiecībās pavisam aplamu problēmu.

Šādas attiecības nemaz neeksistē. Ne dvēseli, ne miesu mēs nespējam pētīt šķirtu vienu no otras. Dvēsele nav būtne, to rada smadzeņu šūniņas, tāpat kā pankreats rada insulīnu un aknas žulti.

Aforismi.

Spensers: Mācību, ko viens ir atzinis par patiesu un pareizu, vajaga ar pilnu tiesību izplatīt visiespējamākos veidos un ceļos.

Onore de Balzaks: Cilvēka iedoma un griba ir reals spēks, līdzīgs tvaikam, elektrībai. Nekas nevar šai varai pretim stāvēt, ja cilvēks tikai pierastu to koncentrēt līdzīgi skaitļu summai un neatlaidīgi raidīt šīs plūstošās masas straumi cilvēku prātā. Šāds cilvēks varētu pēc sava prāta citos cilvēkos relatīvi pārveidot visu, pat visabsolutākos dabas principus.

Ramačaraka: Ziedo ikdienas dažas minūtes klusām pārdomām, kuras atklās daudz noslēpumu. Mācies skatīties uz cilvēkiem ne no sava viedokļa, bet no viņu. Mūsu tagadējā dzīve ir nepieciešama stadija cilvēka attīstībā, tā māca un sekmē mūsu istenā „Es” atrašanu, apgaismo un paplašina musu viedokli, saprast lietas to pareizās attiecībās, iepazīstina ar dzīves realitāti un kristalizē mūs patiesības gaismas uzņemšanai, dara mūs pilnīgākus.

Krišnamurti: Par visām lietām jābūt noteiktam mērķim, kurp mēs ejam, un nozīmei mūsu dzīvei ar visām tās cīņām, priekiem un bēdām. Lai valdītu par savu nākotni, tā jāiekaro ar domām un darbiem tagadnē. Oriģināla vienkāršība ir cilvēka lieluma pirmā pazīme.

Križanovskaja: Pēc nāves cilvēkam nesekos ne draugi, ne bagātība, bet tikai viņa darbi. Viss, ko

cilvēka prāts var iedomāties, iespējams tam, kas zina dabas un sava zemapziņa kārtību.

Vivekananda: Katrā cilvēkā slēpjas visas augstākas būtības spējas un iespējamības. Radi sevi iekšēja miera un mācies šinis minūtēs atšķirt patieso no nepatiesā un realo no nerealā.

Austrumnieks: Skaties uz dzīvi no filozofiskā viedokļa, tad raizēm zudīs sāpes. Ceļš uz patiesību iet caur maldiem un kļūdām.

Annija Bezante: Pasaulē nav ne „gadījuma” ne „likteņa”, bet katrs rezultāts ir iepriekšējās darbības sekas, un katra dzīve ir iepriekšējās dzīves bērns un māte nākošām dzīvēm.

Haniss: Aizmirsti pagātni, nekavējies pie nākotnes, bet ziedo visu uzmanību un spējas tagadnei, jo tā ir nākotnes šūpulī.

Kemps: Kad mēs papūlētos kaut tikai vienu netikumu atmetst pus gadā, arī tad mēs sasniegtu pilnību un laimi. Ir ļoti derīgi tikt ļaužu nicinātiem un kritizētiem, jo tas piespiež uz paškontroli.

Mulfords: Nav neviena robeža novilkta tai varai, kurai paklause katra laba domu strāva.

Ramakrišna: Daba pretojās cilvēkam, ja cilvēks pretojas dabai.

Šteinerts: Gudrs, kas mācas no ikviena, stiprs, kas pārvar sevi, un bagāts, kas pietiek ar to, kas viņam ir.

Anatols Franss: Visas reliģijas rada tikai noziegumus. Vajaga būt tikai labai gribai, savienotai ar darbiem.

Romēns Rollans: Nevienu tautu es nekad nevarēšu atzīt par kulturālu, kamēr tās prātu baros bībele.

Mopasans: Raksturs bieži mainas atkarīgi no laika, veselības, apkārtnes un piedzīvojumiem, no visa lasīta un stāstīta.

Kārlis Roze: Tiesiska valsts nedrīkst skatīties ne uz tautību, ne uz reliģiju, ne uz partijām, ne uz tāda pamata piešķirt pilsonim priekšrocības un otram mazināt viņa tiesības.

Eriks Remarks: Veselais un priecīgais cilvēks sauc: „Ak, cik skaista diena!“ bet slimais, mocītais: „Ak, sāpju diena!“ Bet diena ir viena un tā pati.

200 mānu domu graudu.

1. Nevajaga uzspiest otram savas idejas un uzskatus, tos nevajaga turēt arī zem pūra, bet sludināt, lai pieņem, kas pats grib.

2. Domas, vēlēšanās un griba ir sēklas, no kurām izaug raksturs.

3. Dzīvo tā, kā tev nekad nav jāatvainojas un jānožēlo. Nožēlošana neatvieglo sirdi, bet tikai plosa.

4. Otram labu darot, vienmēr daram labu pašī sev. Es priecajos, kad otram varu pakalpot.

5. Cilvēka vērtība atkarajas no tā, cik augsti viņš pats sevi novērtē.

6. Dzīvē neviens mirklis neatkārtojas.

7. Droša pašapziņa, kas iedrošinas sevi apliecināt, ir liela vara.

8. Katrs dabū tik, cik tas ir pelnījis ar savām domām, vārdiem un darbiem.

9. Tas, kas zina, ka elles nav, nebaidas no nāves.

10. Brīvība un neatkarība, ir mans prieks un laime. Mana tauta un valsts ir pasaule. Mana reliģija: dari labu.

11. Manas domas strādā kā skulptors, ņemot viena acis, otra degunu, trešā locekļus, vai kā geznotājs, ievietojot gleznā upi te un ne tur, mainot koka stāvokli, tādējādi pārlabojot dabu.

12. Stipram, drošam, istam filozofam sabiedrības aizspriedumi ir vienaldzīgi, viņš tos ignorē.

13. Smejoties uzvarēt dzīvi, tās ir manas neatņemamās tiesības.

14. Par to, ko tu domā un jūti, neviens tevi nesauca pie atbildības.

15. Nav vērts skumt un bēdāties, neviens par to nepateiksies.

16. Viss pārgrozās, kad esam sasnieguši istu pašapziņu.

17. Cilvēka pamattiesības ir brīvi milēt, dzīvot ar to, kuru milē.

18. Nekas tā nepieviļ kā vēstule, kas paliek bez atbildes.

19. Domas ir visu vērtību atslēga.

20. Ikvienā cīņā, kaut arī zaudētā, mēs tikai iegūstam: mēs kļūstam atziņu bagātāki.

21. Viegli palikt godīgam, ja nav, kas paved uz ļaunu; tādēļ jaunībā labāk būt bez draugiem, nekā draudzēties ar kuru katru.

22. Laikā sacīts vārds novērstu daudz notikušas lietas.

23. Visbīstamākā lieta ir, ja cilvēks ļaunas izmīsumam.

24. Zināšana ir pareizas darbības cēlonis.

25. Es saku patiesību, ne tik daudz tevis dēļ kā sevis.

26. Kur zinātne sākas, tur ticība beidzas.

27. Pasaules visums ir tikai atomu kustība.

28. Nāve ir tikai dabiska miesas izklišana atomos.

29. Manā mūžā piedzimst katru rītu jauna doma.
30. Lai dotais vārds nesaistītu, vienkārši nevajaga to dot.
31. Nelaime ir mūsu labākā skolotāja un labākais draugs; nelaime mūs māca saprast dzīves būtību. Tieši vislabāko, visderīgāko cilvēks rada, nelaimes spiests.
32. Ikvienam ir tiesība eksistēt un veicināt savas idejas.
33. Es uzskatu laipnību un mīlestību par visaugstākām īpašībām.
34. Man patik cilvēki, kas maz runā, daudz dara un vairāk domā.
35. Ja tev pie galda negaršo kāds ēdiens, tad nesaņojā apetīti citiem, — otram tas var garšot.
36. Apkārtne iespaido un veido cilvēkus.
37. Es esmu radījis savus principus, nevis tie mani.
38. Principi ir mans spogulis, kurā es redzu pats sevi.
39. Izstieci ar savu padomu un to nekad neuzspied otram.
40. Ir māksla — dzīvot dubļos un palikt tīram.
41. Lielas lietas sabrūk no maziem iemesliem.
42. Bēdāties par pagājušo ir neprātība, jo pagājušā vairs nav.
43. Cilvēks nav otra cilvēka lietas koks.
44. Pārlicība, atziņa un mila ir svarīgākie dzīves faktori.

45. Mana dzīve ir brīnišķīgi jauka, tieši tādēļ, ka tā ir vienreizēja, neatkārtojas un pieder tikai man un nevienam citam.

46. Katrs liels darbs ir neprātīga iedomā, kamēr nav izvests galā.

47. Tikai ar savām domām, vārdiem un darbiem mēs vērpijam savu dzīves pavedienu.

48. Skaistākais pasaulē ir cilvēks, viņam par sevi ir jāpriecājas nevis jākaunas.

49. Sasniegts mērķis, nav apstāšanās, bet pamats jaunām trauksmēm.

50. Nav laba bez ļauna un ļauna bez laba, abi dzīvē atkārtojas un eksistē uz vienlīdzīgu tiesību pamata.

51. Cilvēki nemeklē laimi pēc mana prāta, bet pēc saviem ieskatiem.

52. Cilvēki savos uzskatos bieži maldas, bet tie kas neseko saviem uzskatiem maldas pastāvīgi.

53. Taisnība, ka dzīvē mēs atrodam savas domas citu domās.

54. Muļķība, kaut to atkārtotu miljoni, ir un paliek muļķība.

55. Nenododies tādām darbam, kas tev nepatīk.

56. Vajaga pašam, iet nevis gaidīt, lai otrs stumj.

57. Kas netic saviem spēkiem, tas maldās, bez pūlēm nekas nav sasniedzams.

58. Jācenšas atsvabināties un izsargāties no kaitīgiem iespaidiem.

59. Apkārtnes iespaidu sajūt kā cilvēki, tā dzīvnieki un stādi.

60. Draugi un biedri man ir vajadzīgi, tie ir mani ārējie ierosinātāji.

61. Mūsu jaunatne izaug tāda, kādu mēs to audzinām.

62. Katrs atrod savu isto darbu, kas nopietni to meklē,

63. Ko meklē, to atrod.

64. Ar ietiepīgu un neatlaidīgu gribu un iedomu var panākt visu.

65. Brīvā griba ir illuzija, kuru mēs paši esam sev radījuši.

66. Ļaužu spriedumus nav jābaidas un nav jāievēro.

67. Savas pārliecības dēļ cilvēks var ciest, pat mirt.

68. Nedarīt ļaunu ir lielākais prieks.

69. Tikai prāts, zināšana un griba dara cilvēku brīvu.

70. Katram strupceļam ir sava izeja.

71. Iedzimtu vai ieaudzinātu netikumus var un vajaga mainīt, nevajaga palikt par nelietī visu mūžu.

72. Es nekad sevi neierobežošu kādā ticībā, paturu sev absolūtu brīvību intelektuali atjaunoties un attīstīties līdz savai pēdējai dienai.

73. Vajaga būt brīvam, lai redzētu dzīvi visā visumā.

74. Nav augstākas laimes par brīvību un patiesību.

75. Cilvēks, kas tiešām brīvs sevi, mīlēs visus, jo viņš visus saprot un visus uzņem laipni.

76. Pasaki ar ko tu saejies un kas tāvi draugi, es tev teikšu, kas tu esi.

77. Saejies ar cilvēkiem, kas labāki, parāki par tevi.

78. Cilvēks var būt savas dzīves vienīgais noteicējs.

79. Katra pašgribēta rīcība paaugstina, katra uzspiesta — pazemo.

80. Noliekt galvu kādas augstākas varas priekšā ir personības nāve.

81. Milā saderas pretstati, nelīdzīgi, kuri viens otru papildina un izlābo trūkumus, tādā kārtā padarot viens otru vērtīgāku.

82. Ja kāds tevi apvaino, ienist vai aizkar, tad zini, ka tās ir tavas iedomas, kas sāp.

83. Uzstādi iedomu tēlu, pēc kura centies dzīvot.

84. Pagatne ir tagadnes radītāja, no pagātnes mēs esam, tie kas mēs esam.

85. Vienīgais bauslis: esi patiess pats pret sevi un pazīsti sevi.

86. Piedzīvojumi un pieredze dara gudru.

87. Kur nav nedalāmas enerģijas un materijas, tur nav darbības; kur nav darbības, tur nav esamības, tur nav nekas, un tādas vietas nav kur nekas nebūtu.

88. Mūsu darbība ir mūsu organisma fizisko elementu aklās saķeršanās nejaušs rezultāts; mūsu psihiskie stāvokļi ir tikai mehānisko procesu nosaukumi, kuros atspoguļojas reāla cēlonība.

89. Pieredzes atziņas spožā gaisma izklidinās universā katru neziņas ēnu, un pasaule nostāsies cilvēka domu priekšā kā kristallskaidri caurredzamu faktu un parādību sistēma.

90. Mēs parasti spriežam par cilvēku darbiem pēc prieka vai nepatīkšanām, ko tie mums sagādā.

91. Domā vienmēr: kas tu būsi turpmāk.

92. Dvēseles jēdziens nododams mitoloģijās archivā.
93. Nepieciešamība ir tā, kas vada un apvieno visu dzīvo būtņu gaitas un bieži liek spert pavisam neparedzētus soļus.
94. Viss norit pēc stingras dabas kārtības, katrai parādībai ir savs akls cēlonis, bez jebkāda iepriekšēja kārtotāja un bez iepriekš nosprausta mērķa. No nekā nekas nerodas, cēlonis noteic sekas.
95. Darbs ir dzīve, un dzīve ir darbs. Kas milē darbu, tas milē dzīvi.
96. Katra doma var būt darba diglis.
97. Ikvienā cilvēkā atrodas kāda vērtība, kas pelna uzmanību.
98. Mūsdienās nemilē to, kas pārāks par visiem, bet tikai to, kas līdzīgs visiem. Lielie necieš, ka kāds viņiem nostājas līdzās, mazie nevar samierināties, ka kāds viņus pāraug.
99. Es neapskaužu citus un nekad nenožēloju sevi.
100. Nedomā par to, kādu iespaidu var atstāt tavas izteiktās domas, izturēšanās, runas veids, teic visu kas uz sirds, saki: tāds es esmu, tas ir mans istais „Es“, vienīgais, kas man ir savs.
101. Cilvēki ir bars, kas vēlas, lai viņus gana.
102. Milas vairs nav, kopš tā acumirkļa, kad piespiež milamo rīkoties pret savu gribu, un apziņu.
103. Ja kāds ir kroplis, tad tas nevar prasīt, lai stiprais, veselais cilvēks aiz līdzcietības ļauj sevi kājām bradāt.
104. Ziņkārība daudziem ir palīdzējusi atrast apslēptas mantas.

105. Mācīties var no saviem un otra piedzīvojumiem, pēdējais veids ir labāks, ātrāks un lētāks.

106. Uzmeklē vienmēr pareizo skolotāju, kuram nevis diploms, bet darbs uzspiedis patieso izglītības zīmogu.

107. Kauns tāpat kā apģērbs, ir tikai cilvēku izgudrojums, pieņemta paraša.

108. Mana miesa pieder tikai man un es ar to varu darīt, ko gribu.

109. Pašuzupurēšanos, pašnoliegšanos, pašpazemošanos, pieticību sludina un māca parazīti, kas paši dzīvo uz otra rēķina, un otra sviedriem, otru izsūkdami.

110. Ienaidniekiem un pretiniekiem mums jāpateicas vairāk kā draugiem. Viņu pretspars izaicina mūsu augstāko spraigumu, nocietina iedomu un gribu un koncentrē spēkus.

111. Dažreiz viens vārds, izsacīts neapdomāti, nevietā, dūsmās, padara nelaimīgu visu dzīvi otram un sev. Viens kļūmīgs solis, sabojā visu dzīvi.

112. Tādēļ vien, ka man nav nekādu jaunu nolūku, tu šaubies, vai esmu pie pilna prāta.

113. Vienīgi nezināšana un uzticēšanās ir visa jaunuma sakne.

114. Gandrīz visi vēlas uzspiest citiem savus uzskatus. Kas var atbildēt, kādēļ tas tā ir.

115. Nevar un nevajaga ienīst cilvēku tikai tādēļ, ka tas domā citādi.

116. Cēloņu ķēde drīzāk var būt gredzenveidīgi bezgalīga nekā pielaist, ka tā iesākusies no nekā.

117. Visa dzīve un pasaule ir tikai mehānisku parādību plūsmā, atomu deģa, dzīve ir tikai bioloģisks process, kas padots dzelžainai dabas nepieciešamībai.

118. Man nav ne mazākās vēlēšanās kaut vienu iespaidot neticēt, lai gan man ir pilnīgas tiesības to darīt. kamēr ticīgie iespaido cilvēkus pieņemt ticības noteikumus un karo pret neticīgiem.

119. Ikvienam ir tiesība brīvi izteikt savu iekšējo pārlicību, lai tā būtu kāda būdama.

120. Es cīnu ikviena ticību, pats būdams pilnīgi neticīgs.

121. Prāts ir mūžīgs, jo mūžīgajā atomā ir pierādīts prāts, kustība.

122. Ieguvuma vērtību vairo iegūšanas grūtības.

123. Augstākais apmierinājums ir pašam sevi labot un pacelt.

124. Kas zina ko vispārībai derīgu un glabā pie sevis, tas ir nelga un glēvulis,

125. Ja kāds dāvina jaunu, varenu ideju, tad reakcionāri kliez: „Tie ir meli“, vēlāk viņi raud: „Tas ir pret reliģiju“, beidzot maskodami savu atkāpšanos, tie saka: „Tas nav nekas jauns“.

126. Tas, ko saucam par cilvēka dvēseli, ir tikai nosaukums, ar ko apzīmē individuālo apziņu, mūsu jūšanu, vēlēšanos, gribas un domu parādību kopsummu.

127. Labs ir tas, kas uztur, paplašina un turpina apziņu.

128. Zinātne neeksistē citur kā vienīgi mūsu personiskā apziņā.

129. Ja es mīlēju savu „Es“, tad mīlēju arī otra „Es“, jo viņš ir tāds pats kā es un ir manas apziņas daļa.

130. Cilvēka individualā apziņa atkarājas no miesas uzbūves, aug no ārējiem iespaidiem, kurus uzņem mūsu smadzenes. Tā kā priekš dzimšanas mēs nesam bijuši, tad arī pēc nāves vairs nebūsim.

131. Ka nāve ir pilnīgi galēja un nenovēršama, tā mūsu personīgās apziņas jeb dvēseles iznīcība ir absolūti droša, tikpat droša, kā divreiz divi ir četri.

132. Cilvēks alkst, lai viņu mīlētu, vēlas, lai viņa priekus un bēdas izjūt un dalas otrs cilvēks.

133. Nekādā gadījumā mēs nevaram saprast un iedomāties dzīvi bez pārmaiņām. Bez dilšanas nebūtu augšanas, bez bēdām nebūtu prieka, bez ļauna nebūtu laba, bez nelaimes nebūtu laimes, nemaz nezinātu un nepazītu, kas ir prieks, labs un laime. Mūžīga dzīve debesis bez bēdām, bez ļauna, bez grēka pārvērstos par mūžīgu garlaicības un moku vietu, tur nebūtu vairs ne tieksmju, ne iedomu, ne vēlēšanos, ne gribas, ne ilgu. Cik ilgi tu nodzīvoši vienā dienvīdu saulē bez pakrēšļa un nakts. Mūžīgi viens un tas pats bez pārmaiņām būtu mūžīga nelaime un neizsakāmas mokas.

134. Biopsichologs par ģeniju apzīmē tādu cilvēku, kas ļoti augstu pacēlies pāri saviem līdzcilvēkiem un laikmetam ar radošu darbu.

135. Tikai no dzīves mēs mācamies dzīvi pazīt. Pasaule cieš no reliģiozitātes, dzīvei svešas svētulības. Katra moralizēšana ir neauglīga.

136. Dzīve ir pārejoša, iznīkst vesēli laikmeti, paliek mūžīgi dzīvība un prāts.

137. Dzīvībā un nāvē pamata darbība ir viena un tā pati, ir tikai divi veidi, tipi. Dzīve izverdoša, augoša, nāve uzsūcoša dilstoša.

138. Dzīves jēgas uzstādīšanā jāievēro, ka cilvēkam vispirms jādzīvo sev un tikai tad jāpilda dzīves mērķis. Visi organismi dzīvo tikai sev, cilvēks nevar savādāk, viņam tikai nevajaga dzīvot kā parazitam uz otra rēķinu.

139. Par visu, kas tevī ir, vari pateikties visiem, jo tevī nekā nebūtu, ja tu neko nebūtu dabūjis no citiem, tev nebūtu pat valodas.

140. Visvairāk mēs mācamies, citus mācot.

141. Katrs cilvēks, tāds, kāds viņš ir, ir pirmo un pēdējo reizi pasaulē; tāda, kāds viņš, otra nav, nekad nav bijis un nekad nebūs.

142. Nevis citos jāmeklē visa ļaunuma vaina, bet katreiz pašam sevi. Tikai pavirši, iedomīgi un ļauni cilvēki par savām neveiksmēm vaino citus.

143. Ja tu nāc augstas idejas vārdā, tad tev pašam jābūt šīs lielās idejas patiesam, istam un cienīgam pildītājam. Ir skaidrs, ka katrs dzīves atjaunošanas darbs ir jāiesāk ar sevis paša atjaunošanu.

144. Liels dižcilvēks nekā nedara tādēļ, ka kaut ko gaida vai cer, vai no kaut kā baidas, viņš visu dara brīvi, ar patiku un mīlestību.

145. Katrai istai valdībai jābalstas uz valdāmo nepieņemto piekrišanu.

146. Dievas grāmatas rakstīšana ir derīga, tā mums atklāj mūsu kļūdas.

147. Mani nesaisīti nekāds tēlojums, ja tam nepiekrītis prāts un jūtas.

148. Lai pazītu pats sevi un citus cilvēkus, nepieciešams piegriezt vēribu zemapziņas dzīvei, jo taisni tānī, daudz spilgtāk nekā apziņā, izpaužas kāds cilvēks ir.

149. Sevis un citu saprašanā, mācēšanā ietekmēt sevi un citus — slēpjas sekmīgas dzīves izveidošanas noslēpums, kas pazīst visus savus dzīves kaktiņus, var daudz ko paredzēt un tādēļ nevēlamo arī novērst.

150. Katra paraša rodas darbībai atkārtojoties, katrs orgāns vienmēr labāk izdarīs atkārtoto kustību nekā pirmo mēģinājumu.

151. Nepieciešami izaudzināt sevi parašu periodiski atrasties vienatnē pašam ar sevi.

152. Kā pierāšana, tā veiklība un spēks prasa pastāvīgu vingrinājumu un nodarbināšanu. Psihiskais prāta sportisms prasa ne mazāk darba un treniņa kā fiziskais.

153. Iedomā, grība un pārliecība ir vareni spēki, piespied tos kalpot un darboties tavās interesēs, izmanto to, kas tevī ir, tavus spēkus, tava prāta kapitalu, iegūstot dzīves labklājību.

154. Cilvēka mērķis — audzēt laimi pašam sevi un apkārtējos.

155. Par katru lietu var izteikt divējādas domas, vienu otrai pretēju.

156. Es nepaklausīšu nevienam, iekams nebūšu pārliecinājies, ka tas ir patiess.

157. Man nav cita mērķa, ka panākt mīlestību, patiesību un laimi.

158. Ļauna morale ir: „Topi arī tu tāds, kāds es esmu!“ Velns vēlas, lai visi kļūtu par maziem velniem. Ticīgie vēlas, lai visi kļūtu par ticīgiem.

159. Es smejos par teorijām, kuras ieskata par mūžīgi svētām.

160. Prāts un jūtās ir īpašības, kas, tāpat kā visas citas īpašības, rodas un attīstas dabiskā izlasē, kura pamatojas uz ciņu dzīves dēļ.

161. Lai es vienmēr varētu būt vienkāršs patiesības cienītājs, tad es gribu dzīvot tā, lai mani nekādi šķēršļi neaprobežo, ka pat no patiesības neesmu atkarīgs.

162. Nebūs kārtības, kamēr valdīs princips par mazākuma apspiešanu no vairākuma. Vienai balsij no simta ir tikpat vērtības, daudzreiz pat vēl vairāk, kā 99 kopā. Katru jaunu uzskatu sākumā pārstāv tikai viens cilvēks.

163. Nelaimīgs cilvēks bīstas pārgrozīt savu stāvokli aiz bailēm kļūt vēl nelaimīgāks.

164. Mana ideja ir, ka otru darot laimīgu, pats vienādi kļūst laimīgs.

165. Pasaules uzskati atspoguļo cilvēka prātu un raksturu.

166. Tauta iet bojā, ja nepareizi iztulko savu pienākuma apziņu.

167. Naidis naidu neiznīcina, bet pavairo, tāpat ir ar labumu.

168. Žīdi izmainīja savu pirmo dievu, ar dievu, kas dod katru laimi kā algu par nopelnu un katru nelaimi, ciešanas, kā sodu par nepaklausību, ko nosauc par grēku, tā ceļot melīgāko tikumisko pasaules kārtību, kur cēloņi un sekas apgāsti ar kājām gaisā, jo ja tikai no algas un soda atkarajas sekas, tad dabiskos cēloņus un sekas aizmirst, kam seko nedabiskais, nekārtīgais un jaunais.

169. Vai es rīkojos tikumiski vai netikumiski, kāda citiem par to daļa, tā ir mana darīšana, ja tikai es citus neapgrūtinu, neiespaidoju, nekalpinu.

170. Viss tas, kas šodien ir redzams, ir sasniegts nepilnos simts gados, un tas ir tikai attīstības sākums.

171. Fantazija ir viens no mākslinieciskās radīšanas līdzekļiem. Katra pasākuma veicināšana sākas fantāzijā.

172. Ko es varu sasniegt ar mīlestību, kas man dod labklājību, prieku un laimi, ir man vērtīgs un derīgs. Es mīlestību varu iemantot bez dieva un velna, bez debesīm un elles, bez dvēseles un gara, tādēļ visi šie atributi man nav vajadzīgi un ir lieki.

173. Maldīgs ieskats, ka citiem jāredz pasaule tāda pati kā man.

174. Nekādas važas, nekāda ārēja vara nav varejusi piespiest ticēt vai neticēt.

175. Viss nāk no kaut kā un par kaut ko, visam ir savs cēlonis.

176. Uz nevienādības dibinātas kustība, mūžīga enerģija un dzīvība.

177. Muļķiem gudru saprast ir grūti, bet muļķis muļķi saprot viegli.

178. Mīlestībai ar laulību nav nekā kopīga. Laulība ir paradums, cilvēku iestādījums, bet mīlestība ir dabas parādība un kārtība. Laulība vajadzīga tikai sabiedrības pastāvēšanai, bet tā nesaskan ar mūsu dabu.

179. Jūsu dievs nav mans dievs, nav cita dieva, kā tikai mīlestība.

180. Uzmeklējiet valsti vistaisnāko, visgodīgāko un visgudrāko pavalstnieku-ci, kāds-da tanī dzīvo, paceliet to visaugstākā vietā, uzticīgi godājiet, un jums būs vispilnīgākais valdīšanas veids, jo tas-tā izraudzīs par saviem līdzstrādniekiem arī vistaisnākos, visgodīgākos un visgudrākos.

181. Savu laimi neviens nedrīkst dibināt uz cita nelaimes.

182. Godīgs darbs ir visas īstas bagātības avots un pirmcēlonis.

183. Gadījums (cēlonis) izdala kartis, cilvēks tās saņem, kādas atgadas. Cilvēks var gadījumu iespaidot, nevar iznīcināt. Katrs protests veltīgs. Kādas kartis dabūtas, ar tādām jāspēlē, vai gudrs vai muļķis, stiprs vai vājš. Taisnībai nav vietas.

184. Es esmu dzīves priecīgs un laimīgs gandrīz pastāvīgi, tik laimīgs, cik vien laimīgs cilvēks var būt, bet tas nenozīmē, ka man nebūtu vēlēšanos vai cenšanos uz priekšu.

185. Apbrīnošanu un cienīšanu iegūst vienīgi tāds cilvēks, kas nevien augsti, lepni, spēcīgi un brīvi var aizstāvēt savas lietas pareizību, bet arī nenogurstoši cenšas pēc aizvien tālākiem mērķiem.

186. Augstākais motīvs ir vēlēšanās vest sevi un citus pie pilnības.

187. Vienīgi zināšanas spēj cilvēku glābt no maldīgiem un ļauniem ieskatiem un darbiem. Kur ir īsta atziņa, tur pareiza darbība rodas pati no sevis.

188. Neraizējies un nebēdājies, nekā vairāk nekā itē nerviem, nekā vairāk netraucē iekšēju saskaņu kā raizes un bēdas. Ar tām vienmēr padara savu stāvokli sliktāku un nelabo ne sevi, ne apstākļus.

189. Ja es neesmu spējīgs zagt, krāpt vai ļaunu darīt otram, tad nevis tādēļ, ka es ko baidītos, vai aiz kāda pienākuma, bet gan tādēļ, ka es, egoisma dzīts, aiz pašlabuma un pašcieņas ideāli brīvi to nedaru.

190. Maz lietu ir neiespējamā; lai tās izvestu galā, vajaga drosmes, neatlaidības un izturības vairāk nekā līdzekļu.

191. Kas nav pierādīts un nav pierādāms, ka ir, tas, pats par sevi saprotams, neeksistē. Negatīvais, kas nav, netiek un nevar tikt pierādīts, to māca elementārā tieslietu zinātne, ir jāpierāda tikai pozitīvais apgalvojums, ka ir, esamība. Nelabi metas, tik bieži dzirdot muļķīgo un nepareizo izteicienu: „Nav pierādīts, ka ir, bet arī nav pierādīts, ka nav“, it kā varētu pierādīt to, kas nav, vai kā kad kāds jurists būtu prasījis to pierādīt.

192. Cilvēks domā dualistiski: labs un ļauns viņam parādas kā pretstati, bet īstenībā šis dualisms nemaz neeksistē. Pasaule nepastāv no laba un ļauna, bet no būtības un kustības, kas nav ne laba, ne ļauna.

193. Dzīves grūtībai, pārbaudījumam un ciešanām ir liela pozitīva nozīme cilvēka personības tapšanā. Tās

rūda, padziļina, apskaidro cilvēku, liek citādi vērtēt parādības un skatīt cauri trauslajai dzīves ārpusei. Grūtības ir abpusēji griezīgs zobens. Lai rezultāts būtu labs, vienādi tām vajaga būt piemaisītai milai. Ciešanas līdz ar milu parādas kā istas dzīves prieka radītājas, vairotājas un padziļinātājas.

194. Jušanai, runāšanai, domāšanai vajadzīgi attiecīgi organi, kuri pēc nāves iet bojā. Vai tad vispār var būt runa par kādu apziņas centru, kas kā absolūta, neiznīcīga vienība eksistētu pēc nāves.

195. Es neapkarāju nevienas ticības, ikviens var ticēt tam, kam viņš tic, bet tikai brīvi un atklāti izsaku, ka es neticu, ka es esmu pārliecināts, ka dieva un velna, debesis un elles, dvēseles un gara neeksistē, ka tie ir tikai cilvēku izdomāti nosaukumi. Es neviena ticīgā nedomāju pierunāt atnest savu ticību, bet man ir pilnīgas tiesības brīvi izteikt savas domas.

196. Būvēt savu labklājību uz otra cilvēka rēķina, neievērojot viņa intereses un labklājību, neliekoties zinīs, vai arī otram patik zināms jautājums vai nē, nav egoisms, bet ir ļaunais egotisms, nav savtība, bet ir patība.

197. Spriest par otra jūtām, ir galīgi nepielaižami un nekrietni, katrs pats zina savas jūtas un var par tām spriest, otram tas neiespējams.

198. Es nepretojos ļaunumam, kad pret mani tas ir izdarīts, es nekad nedaru pretī ļaunu, jo atzistu tikai aizsargāšanos un izvairīšanos. Plaukai griezt ausi ir m uļķīgi, tā jau ir ļaunuma veicināšana. Es nemeklēju ļaunu, jo meklēt vajaga tikai labu. Es nekad neko neņemu ļaunā, jo katram vārdam un darbam ir savs iemesls.

199. Labs darbs jādara ne jau lai saņemtu nieka atzišanu un pateicību, bet augstāku un cēlāku iemeslu un jūtu dēļ, lai nepaliktu nedzēsts kredīts, jo, saņemot niecīgu pateicību, darbs būtu atmaksāts.

200. Cilvēkam vajaga zināt, ka pasaulē ir tikai viens mērķis, viena patiesība, viena loģika, ka to var panākt, dzīvojot saskaņā ar dzīves būtību. Tāda apziņa rada mani pilnīgu iekšēju mieru, ko neviens man nevar atņemt, jo miera atrašana ir sevis atrašana. Attīstot sevi šo spēju, tu redzēsi, ka pārējās īpašības pašas radīsies, ka pacietība un izturība ir labklājības avots, līdzsvars vajadzīgs patiesības saprasmei, māksla līdzdarboties, paliekot neatkarīgam un brīvam domās un jūtās, jo mēs visi ejam uz vienu vienīgo mērķi — atrast laimi, patiesību un brīvību.

Es Tevi lūdzu, mans mīļais lasītāj, atraksti man, kurš vai kuri domu graudi Tev vislabāk patika, un arī par grāmatas vispārējo iespaidu. Izteiktās domas varētu ievietot nākošā izdevumā.

Mans kredo.

Es atzīstu, ka dabā, universā, kosmosā dualisms—labā un ļaunā nav, ir tikai konkrētās lietās viena vienīga substance un abstraktās — vienīga darbība, un pats konkrētais un abstraktais, substance un darbība ir viens.

Visi pretstati, kā labs un ļauns, materiija un enerģija, miesa un prāts-dvēsele ir būtībā viena substance, jeb darbība.

Dualisms, divas formas, labs un ļauns ir vienīgi tikai cilvēku radīts jēdziens, pieņemts runas veids, patiesībā dabā labs un ļauns neeksistē. Nolikums ir viens, bet pasaulē tas tiek uzskārtis divās formās, labs un ļauns.

Kas vienam ir labs, tas pats otram ir ļauns, univerzalā, viena vispārīga laba vai ļauna nav. Būtībā viena vienība, viena darbība, kura vienā gadījumā tiek uzskatīta, iedomāta par labu, otrā-par ļaunu. Labs vai ļauns atkarājas vienīgi no uzskata, no iedomas kā to uzņemam.

Es esmu atmetis no cilvēkiem pieņemto labo un ļauno un dzīvoju kā paradīzē, kad vēl nezināja no labā un ļaunā. Esmu apmierināts, nekas nenotiek ne labi, ne slikti; uzskatu katru lietu un dzīves notikumu tādu, kāds tas tiek dots, ne labu, ne ļaunu, bet neitrālu, jo viss notiek taisni tā, kā pēc apstākļiem nepieciešami vajadzēja notikt. Neviens nevar man mazāko ļaunumu padarīt, jo es ļauna neatzīstu, man ļauns neeksistē.

Es jūtos debešķīgi, laimīgs un priecīgs vienmēr.

Beigu vārdi.

Augstākais cilvēka bauslis: būt brīvam no aizspriedumiem un dažādiem maldīgiem uzskatiem. Cilvēka prātam jābūt cietam. līdzīgi tērauda arklam un neprobežotai cilvēka domai un gribai, tā dzinējspēkam, kas uzars un noārdīs aizsprieduma vaļņus un to vietā uzcels prāta stabus, kas nemaldīgi norādis pareizāko un taisnāko ceļu uz vispārējo cilvēces labklājību un laimi.

Cilvēks, kas kā brīvo, lielo domu paudejs un visu dogmu sīvākais pretinieks ir gaišākā zvaigzne pie cilvēces debesīm.

Ir tumsas miletāji, kas kā mākoņi aizklāj skaidras debesis, bet kad vēja dzīti izkļūst šie tumšie mākoņi, tad atkal pār mums laistās naktis gaišākās zvaigznes un dienā gaišās saules vaigs.

Ari manas, šis grāmatīņas istais mērķis būtu piemest malkas pagaliņi pie lielā prāta un taisnības sārta, kura liesmās jāsadeg aizspriedumu, tukšu vārdu un dažādu maldu elkiem.

Katram brīvdomājošam cilvēkam jācenšās atsvabināt arī savu apkārtni no dažādiem murgiem, no aizspriedumu žnaugiem, lai dzīvē mūs ikvienu vada gaišais cilvēka saprāts.

Autors.

6. septembrī, 1939. g.

№ 3263

Saturs.

1.	Laime	Ļp.	p.	5
2.	Mīla	"	"	11
3.	Mīlas aforismi	"	"	14
4.	Cilvēka vērtība	"	"	15
5.	Gudrība	"	"	17
6.	Egoisms	"	"	19
7.	Tikumība	"	"	23
8.	Kauns	"	"	28
9.	Prāts	"	"	30
10.	Bailes	"	"	32
11.	Liktenis	"	"	36
12.	Sirdsapziņa	"	"	38
13.	Noslēpumainība un atklātība	"	"	40
14.	Gods un meli	"	"	42
15.	Greisirdība	"	"	46
16.	Atpūta	"	"	48
17.	Zinātnieku ticība Amerikā	"	"	50
18.	Vai neticīgie noziedzas	"	"	52
19.	Vai cilvēkam ir brīva griba	"	"	54
20.	R. vēstule	"	"	61
21.	Brālība	"	"	68
22.	Dvēsele	"	"	70
23.	Viņpasaule	"	"	72
24.	Vai pasaule radīta	"	"	75
25.	Don Kichot un mūsdienu cilvēks	"	"	77
26.	Buddha	"	"	82
27.	Rabindranats Tagore	"	"	86
28.	Dzīves problēma	"	"	90
29.	Dažas piezīmes	"	"	94
30.	Aforismi	"	"	106
31.	200 manu domu graudu	"	"	109
32.	Mans kredo	"	"	127
33.	Beigu vārdi	"	"	128

Maksä Ls 1.50

9.SEP. 1939

La 3263

